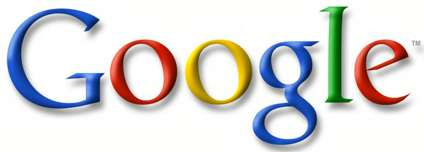
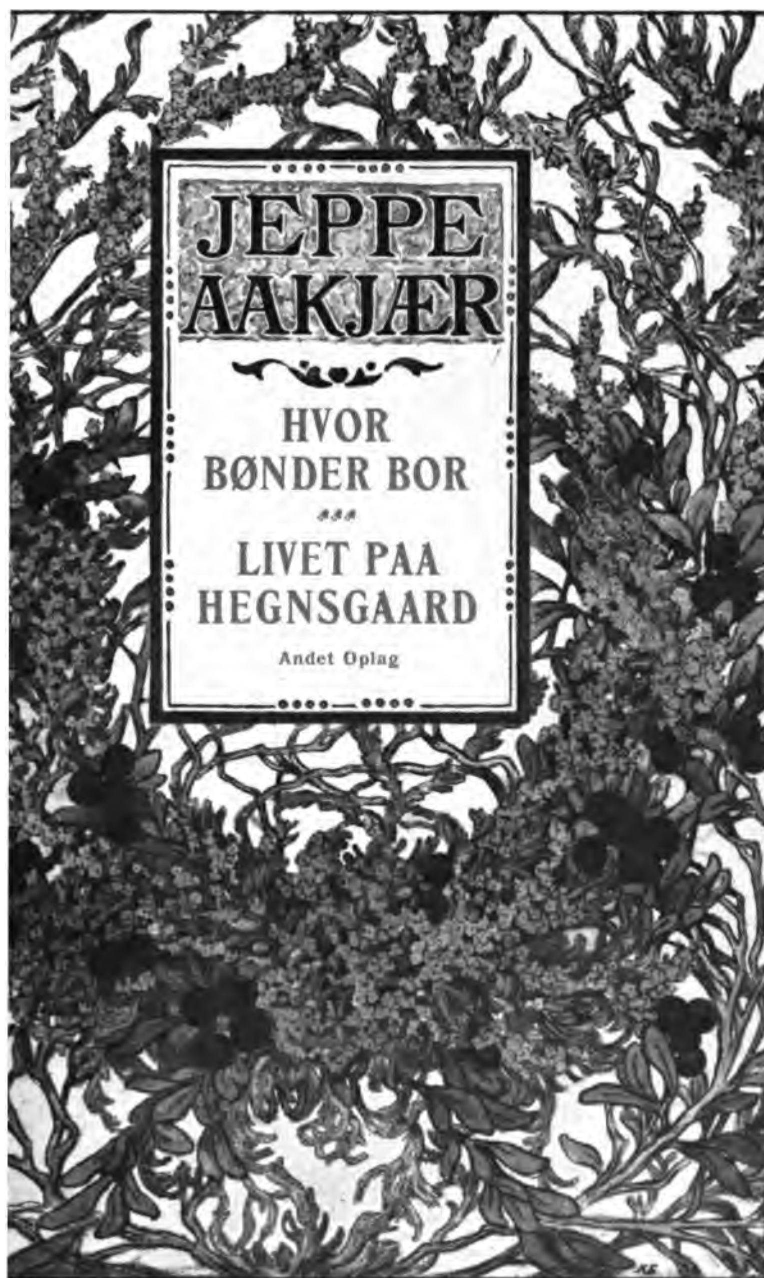

)ENDALSKE BOGHANDEL • NORDISK FORLAG

HVOR BØNDER BOR

JEPPE AAKJÆR

HVOR BØNDER BOR

ET DUSIN SMAAHISTORIER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1913

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDHOLD

DA HYRDEDRENGEN SKULDE I SKOVEN

Det var ellers et kjønt Hus, der laa paa Ajlgaard den Sommermorgen, her er Tale om. Stafen, Gaardens 50-aarige Ejer og Husbond, kom i Skjorteærmer halsende ud af Bryggersdøren, stumlede over en Zinkspand, der stod henkastet paa Stenbroen, vendte sig i sit Raseri mod Spanden og kylede den under en Række hule Eder mod Stuehuset, saa et af Kjøkkenvinduerne sank klirrende i Støvet. I næste Nu stod Stafens værdige Viv truende i Dørkarmen:

»Men Gud spar og bevar en i Jesu Navn endda, er Mennesket bleven vidløs!«

Sidsel Mari' var nær ved at tude.

»Tykkes du ikke, Stafen, te du har Ære af, som du opfører dig imod dine egne Sager? To af de bedste Ruder helt smaddergruttet, aa ve endda!« Sidsel Mari' gav sig med Besvær til at samle Skaarene op i sit Forklæde, mens hun bestandig brugte Mund.

Stafen holdt sig stadig ude i Omkredsen. Egentlig var han godt flov over sin Handling og aldeles rasende over den Udgift, han vilde faa med Rudernes Fornyelse. Det var ogsaa Fandens, som han var kommen af Sted!

Naturligvis havde han ikke sigtet imod Ruderne, men imod Brøndrammen, og det hele var bare beregnet paa at lave en Smule Spektakel og give de forbandede Kvindfolk en gavnlig Forskrækkelse.

Sidsel Mari' blev ved med at la' Munden gaa; Stafen brølede til sit Forsvar: »Ja, hvi Satan sætter saa saadanne forbandede Maloriser« (her sigtedes til Tjenestepigerne) »a siger: hvi sætter de Sagerne saadan, te en skal ha' det at brække baade Arme og Ben over! De *var* ikke bedre værd, saadanne Skravindler, end en gik hen og tog en Slavl og *lagde* dem over dje' Bælle, saa de kunde synke ved det!

Her gaar det og vender og trender, vender og trender! Det *kan* ikke faa den ene Skank om den anden; men lad det komme ud, lad det komme til Rend, saa skal a helsen love for, der kan komme Flyvt i Skjørterne!

Om der bliver noget udrettet i Gaarden eller ikke, det er ikke *det*, det staar paa; nej, faa Tiden dreven af, og Lønnen pilket fra en, saadan det kan komme til Strolen efter sin egen Kommers, det er det, det gjælder om; saa er det snart det samme, om det er bitte eller stor, for Husbonden — han skal rungeneres! — Og *du* holder med det! Du tykkes, det skal føjes! — Nu staar en saa her i Morgen igjen og har ingen Hjorddreng. Om Kreaturerne bejser ad Helvede til, hvad gjør det, bare Drengen morer sig. Jow, aaejow! Han skal paa Ferietur; han skal i Skoven, naar en anden maa gaa ved Arbejdet. Det er Lærerne dje' Paafund nu om Dage; det er helsen en god Opdragelse at gi' saadan en Kyter! Aae, hvor *skulde* det tæ'skes!« Stafen svang Armen vildt over sit Hoved.

Men nu havde Sidsel Mari' faaet et kjærkomment Angrebspunkt og raabte hen imod Manden tværs over Gaardens brede, friskduftende Mødding: »Ja, du er helsen den rette god' Karl til at tale om Opdragelse, saadan som du opfører dig og knajser dine egne Vinduesruder af ene, bar Vidløshed! Skulde ikke et gammelt Menneske skamme sig ved at gjøre, hvad

en knap nok vilde tiltro en skjødløs Knægt. Føj for en Vesen endda!«

Men forinden de sidste Ord naaede frem, havde Pokker allerede taget ved Stafen ud ad Risthusdøren.

Det, der var gaaet forud for denne Scene, var følgende:

Efter Davren var Hyrdedrengen kommen frem med det Budskab fra den nye Skolelærer, at denne næste Dag agtede sig i Bedingholms Skov med alle Børnene; Turen skulde foregaa pr. Tog og koste en Bagatel af saa og saa meget; Læreren haabede, at ikke blot Gaardmandsbørnene men ogsaa Tjenestedrengene og helst alle uden Undtagelse maatte kunne faa Tilladelse til at deltage i Udflugten, som jo havde været forberedt længe, og som det havde kostet megen Umage at faa i Stand.

Læreren vidste nok, at det var første Gang noget saadant forsøgtes i *hans* Skole, mens det i andre, mindre gammeldags Egne, var en sagt Ret, at Børnene mindst een Gang hver Sommer skulde ha' en Udflugt til en naturskjøn Plet i Nærheden. Alt dette havde Læreren fremført for Børnenes Forældre en Søndag ved Kirken og havde ogsaa opnaaet de flestes Godkjendelse; men uheldigvis havde Stafen ikke været til Stede og vilde vel ogsaa vanskelig ha' ladet sig omvende til Degnens Synspunkt.

Bitte Jens stod nu her og skulde tale sin og Degnens Sag overfor sin strenge og tvære Husbond; han følte, at han gjorde det saa usigelig daarligt, saa bitte og bange som han var. Stemmen skjalv, og Sætningerne faldt fra hinanden i lutter afbrudte Stumper, og Stafen faldt over hver lille Ytring for sig og smaddrede den som en Æggeskal; han løftede sin Stemme mod Loftet og lod den fuld af Bebrejdelse rulle hen over Jenses Hoved, mens Purken af bar

Skamfuldhed var nær ved at forsvinde i sin egen Hue.

»I Skoven! Siger du: i Skoven? Paa Udflugt? *Du!* Her lige foran Høstens Tid! Jow, det kunde vist ikke være saa galt! Saa var den Tid dreven af! — — Og det sætter Læreren i jer! Derfor gi'r en ham Offer og Løn og — hes og her! — for at han skal lære jer at stille Fordringer til Husbonden! I kan ikke gjøre en det broget nok selv. Jow, a har længe set, hvad det var for en Person. Havde en saa endda beholdt den gamle. Han kunde sgu holde en Tone i Kirken langt længere end den her sølle Spirris, og en Gravskrift, som gamle Pallesen kunde sætte sammen, kommer den her, Fanden glo mig, aldrig til at gjøre Magen til i hans Dage. Og saa var den gamle da et Menneske, en kunde snakke med; han kunde da sætte sig ind i, te naar en Husbond holdt en Tjenestedreng og gav ham Kost og Løn og — hes og her — saa var det ikke for at lade ham sidde i Skolen og drive, men for at han da kunde gjøre en bitte Krumm' Nytte i Gaarden. Men kom til den her og bed *ham* om at lade Drengen være fri for Skolen i nogle Dage, hvad mon han svarer en: »Dette kan jeg sandelig ikke indlade mig paa, Hr. Stafen Ajlgaard!« — Nej, det kan han ikke indlade sig paa! Saadan en sølle vigtig Stegel! — Og saa kommer han nu her og forlanger, te en skal gi' Afkald paa Drengen her midt i den allertravleste Sommertid; det var endda, hvad det var, om det havde været en — æh — Vinterdag, a vil sige« — —

»Aa, du er da en sær sølle en til at staa og hjavle op!« afbrød nu pludselig Sidsel Mari', og løftede idet samme en Gryde kogende Kartofler af Ilden, saa Vandet blarpede ned over de flammende Hedetørv. »Vilde du maaske ha', at Læreren skulde gjøre Skovtur med Børnene en Vinterdag? Hvordan *kan*

du nu staa og sige saadan noget tombet Snak; der er da heller ikke mindste Sædding ved din Tale mer! A ser vel, det ikke er nemt at omvære Drengen en hel Dag ud, men for andre dje' Skyld saa kan en jo da ikke nægte det. A hørte da ogsaa, te *Wolles* Tjenestedreng skulde med — —«

»Niels Krænsens skal ogsaa med,« fremstødte nu Jens, der havde fattet Mod ved Madmoderens lidt uventede Undsætning, »Han skal op at age med Jens Vistisen.«

»Aa, hold *du* mig din Mund, din Morris!« sa' Stafen og gjorde en truende Bevægelse hen imod Hjorddrengen, der blev saa lille af Angest, at han var nær ved at forsvinde under Bordskiven.

Sidsel Mari' fortsatte: »Som a siger: vi vil ikke ha' nogen Udstand med Læreren for den Ting, nu en staar og snart selv har Børn, en skal ha' i Skole. Saa finder en vel Udvej til at omvære ham.«

»Ja, dine Udveje dem kjender a,« svarede Stafen hverregal, »saa kan en anden en selv faa for sig at rende efter Høvderne. For te du eller Pigerne skulde læ' en en Haand — — —«

»Ja, tho det kommer en da vel om ved,« sa' Sidsel Mari' beroligende, »naar du nu kunde la' være at la' æ Gal' ta' Overhaand.«

Stafen drejede sig paany fuldladet mod Hjorddrengen: »Det er sært, en ikke ogsaa er bleven udkommanderet til at *kjøre* dig til Stationen; *maa* du gaa? *maa* du *vel* gaa, min Fa'r? Skal en ikke ha' Fjedervognen ud? Eller Kaleschen, — det kunde da alligevel være saa meget rarere.

Og det gjælder jo bare om at forlange; en Husbond — han er jo ikke til andet end til at opfylde, hvad hans Tjenestefolk behager at finde paa. Det kan en jo høre paa vor Mor, om en ikke kan faa det at vide

andre Steder; hun holder med det; hun tykkes, det er helt hwell', naar en Knægt kan forlange — — —«

»Aa kunde du nu ikke faa noget andet at bestille end staa her og bruge Kjæve!« svarede Sidsel Mari' truende.

»Lod en *dig* raade til enhver Tid, saa blev en da snart skammet for hele Sognet.

Hvad tro du, Folk vilde sige, hvis vi var de eneste, der holdt deres Dreng hjemme fra Skovturen! — —

Aa gaa fra Bordet, saadan en kan faa Vandet hældt fra Kartoflerne;« afsluttede Sidsel Mari' myndigt, mens hun masede ind paa Livet af Stafen med den kogende Gryde ved Ørerne.

Med megen Træskolarm rykkede Stafen bort fra Vasken, og da han nu var kommen i Rav, gik han ud af Huset, saa de jærnbeslagne Træskobeder raspede i Bryggersstenene.

Kort efter indtraf saa det foran skildrede Attentat mod Vinduesruderne, der endte med Stafens Flugt gjennem Vesterhuset.

Lidt efter kom han til Syne paa Grønningen bag den hvide Ladevæg; her var der et Par tøjrede Kreaturer, som skulde rokkes af Sted.

Den røde Plag kunde længe ikke komme sig af sin Forbavselse, da den i Dag i Stedet for de sædvanlige Kjærtegn fik et rasende Stød i Klaptræerne; og Ronnivædderen, der ellers havde frit Slag alle Vegne, og hvis fripostige, halvt kammeratlige Dunk i Stafens rummelige Buksebag aldrig forhen var bleven taget ilde op, blev i Dag lønnet med Køllen mellem Øjnene foruden et rasende:

»Kan du holde dig ved en Side, dit laadne Spøgelse!«

Med Ryggen i en vred Bue og Armene krogede som til Ørefigner gled Stafen videre over Grønagrene.

Samme Dag henimod Aften stod lille Jens nede ved Strømmen og renskurede sine brune Ben, mens Svalerne svittede over Sivene, og Viben larmede over Engdraget. — En ældre Mand med opsmøgede Bukser kom ind over Kjærene med en vippende Medegaj over Skuldren; ud foràn Jens standsede han paa de nøgne, gammelmandstynde Fodballer og sa' oprømt: »Ih se vi til æ bitte Ka'l! Det kan a minsæl lide, te du faar de smaa Lankener gjort rene. I gaar jo ellers med Greblag paa jer der i Ajlgaard; men sig mig, hvordan kan det være, te du gjør dig saa snøg i Aften? Skal du ad æ By?«

»A skal til Skovfest i Morgen. Det skal alle Skolebørnene. Der skal ogsaa en Spillemand med. Og vor Melmad skal vi ha' med os, for vi kommer ikke hjem før med æ sidst' Tog,« sa' Jens og sparkede i Bækken, saa Vandet strittede.

»Ih nej da, hvad hører a!« udbrød Fisker Thames. »Det er helsen no' andet end at sidde hjemme ved et Fad sure Vælling!

Skal *det* saa koste noget?«

»Ja—a, for hvem der har Raad til det; men a skal nu ikke gi' noget; det *har* Degnen sagt, for min Mo'r har været ved ham.«

»Naa! — *Har* Stafen saa givet sit Minde til det?« spurgte Thames.

»Ja, saadan da!« svarede Jens undvigende.

»Ja, a kan sgu nok tænke, te det har holdt jævn haardt,« sa' Thames flirende; »men tho det kan du jo ta' dig let, naar du *har* faaet Lov.

Ih, Død og Kritt'! saa skal I vel være tidlig til Farts?«

»Ja, vi skal med Morgentoget; for vi skal om ved tre Stationer!«

Jens svimlede ved Tanken om saa lang en Udfærd.

»Ja saagi' skal I vel *saa!* Ja, ja, min Dreng, lad mig saa se, du ikke ligger paa det grønne Øre; for Toget — det venter mi'sæl ikke paa nogen.«

Thames svippede videre med sin Medegaj.

Stafen Ajlgaard havde aldrig saa snart næste Dags Morgen aabnet Staldkammerdøren og ladet sin sprukne Stemme gjalde, før Jens sad lysvaagen paa Sengestokken og strakte Haanden ud efter Stadstøjet, som han Aftenen i Forvejen omhyggeligt havde henlagt paa Skrinet ved Siden af Sengen.

»Naa, du *skal* i det nye Tøj lige med det samme,« sa' Stafen, »tho a troed, du vilde vente, til du havde faaet Høvderne ud.«

Her styrtede en Sten ned i Jenses Hjerte. Han havde haabet saa inderligt, at han i Dag skulde være bleven fri for Kreaturerne; thi skulde han først til Slæben med *dem* op i Udmarkerne, kunde Tiden let løbe fra ham, ikke at tale om, at han fik sit nye Tøj griset til.

Jens sad et Øjeblik ubeslutsom midt mellem det nye og det gamle Tøj; i Fortvivlelse over Valget begyndte han stille at flæbe.

»Naa, saa du skulde til at pibe over det!« larmede Stafen. »Jow, a kjender det! I er nogle stredde Karle! Saa du *vilde* ha' væltet dig lige af Sengen og i Toget; jow, det havde jo været ligesaa behageligt! Saa kunde en anden en selv ha' staaet ved det og selv gjort det hele; blot *du* kan komme ad Døren!«

Jenses Taarer faldt stærkere og stærkere, mens Stafen blev mere og mere galhovedet; tilsidst gjorde han en truende Drejning hen mod den nøgne Dreng og raabte: »Vil du holde mig din Mund, din usle Mjatt', heller a skal lære dig til det! Skal du sidde her og skræbe over at trække et Par Kreaturer ud, naar der baade er een og to Timer til Toget gaar!

— Se du nu at faa Bukserne over Laarene og kom ud og faa begyndt, mens Tid er. Du faar sgu huske, min Fa'r, te du er ude at tjene og ikke mere kan krykke i Ly bag din Mors Skjørter.«

I det samme hørtes et Par stilfærdige Træskos Listen over Staldstenene; Stafen vendte sig om og saa Drengens Mor, en lille krumbøjet Kvinde med et blegt, godlidende Ansigt.

»Godmorgen!« sa' hun og kiggede under Hovedklædet forbi Stafen ind til Sønnen, der endnu sad smaagrædende paa Sengestokken.

»Naa, du *har* faaet Fødderne *til* Gulvet; ja, a er saamænd gaaet herhen med et Par nye Hoser til dig; for du skal nok til Storhed i Dag.«

Hun saa smaaleende op i Stafens tvære Ansigt; men da hun havde vekslet et Par Øjekast mellem ham og Sønnen, forstod hun straks Stillingen og sa':

»Ja, det kan maaskesig være vanskeligt nok at undvære ham saadan en hel Dag.«

»Aa, det bliver der nok ikke taget noget Hensyn til i vore Tider,« svarede Stafen med en grim Mundvridning.

»Det er snart kun paa Lønningsdagen, te en Husbond ved, om han har nogen Tjenestefolk, eller han har ingen.

Tho a vilde ha', te han skulde trække et Par Høveder ud, inden han tog *til* det; det tykkes a ikke kunde være hans Ære for nær, naar han saa forresten faar den hele Dag at slaa Dank i.

Tho Toget gaar da først om et Par Timer eller saadan; og selv om han ogsaa tog ved Mulen af et Par Ovner og flyttede et Par Kobbel Faar, inden han kom til Stormen — væk fra det Hele — saa kunde han vel endda naa, hvad *han* skulde. A skal saamænd ikke forlange urimelige Ting af Knægten; bare han

endda vilde ta' Kalvene med sig om paa Sønderheden; og det er da ikke alting af hans Vej.«

»Ja, med Guds Hjælp, saa naar han vel ogsaa at faa *det* udrettet; naar han *saa* maa være fri,« sa' den stille Ann' Mari'; »men saa maa du virkelig skynde dig, bitte Jens!«

Stafen, der nu havde opnaaet *sit*, forsvandt uden Farvel ud af Stalden, mens Jens begyndte at klæde sig paa.

»Kom du nu ud til Vandtruget og faa dig vasket ordentlig ren; pas endelig paa Ørerne!« formanede Ann' Mari'.

»Det er endda svært, saa blanke du har faaet *dem*,« fortsatte hun og pegte hen paa Jenses Sko, som han omhyggeligt havde børstet Aftenen i Forvejen og stillet hen foran Sengen.

»Tror du nu ikke, det klogeste vilde være at ta' dem og de nye Hoser paa Nakken, saa længe du har at gjøre med Kreaturerne; helsen faar du dem jo helt smusket til af Dug og Skidt.«

Faa Minutter efter havde Jens allerede faaet Kalvene koblet ud og holdt nu paa Stenbroen med Strømperne og de smaa blanke Sko i en Snor over Skuldrene. Han var formelig bleven helt nydelig i Tøjet, som han stod der i al sin Nyvaskethed. Et splinternyt Slips, som Moderen havde haft i Lommen til ham, fik ham hvert Øjeblik til i Selvfølelse at skele ned under Hagen. For sidste Gang gik Ann' Mari' bag om Sønnen og gav ham et kraftigt Løft i Trøjekraven. —

— Jens' Madmor kom ud af Gangdøren med en sirlig Melmadspakke i Haanden.

Kalvene stod og smaasov i Rebene, løftede kun nu og da et Forben for at bortstampe Fluerne.

»I *skal* endda ha' Tak for Drengen, at han fik

Lov at komme med de andre; det er da en sær Skjønhed for ham,« sa' Ann' Mari'.

»Ja,« svarede Sidsel Mari', og la' Haanden paa sit fremstaaende Underliv, »de har det godt i vore Tider, æ Tjenest'folk, det er ikke som i en anden si' Ungdage! Nu sker de snart ensdan Ret, hvadenten de er Gaardmandsbørn eller Husmandsknægte. Og naar en tænker ved det, saa skulde der vel gjerne være *lidt* Forskjel paa fremmede og saa ens egne.

Saadan tykkes da *a!* —

Naa, her har du din Melmad,« sa' hun med en rask Overgang. »Æder du det ikke hver Krumme, saa ta'r du det vel med dig hjem igjen. —

Kom saa af Sted med Høvderne; og skik dig vel; det spørges mindst!«

Jens tog mod Smørrebrødet og satte Kalvene i Gang. Moderen fulgte stilfærdig efter.

Udenfor Porten slog hun det stribede Forklæde til Side og jog Haanden ned i sin Skjørtelomme.

»Ja, Stafen gav dig velsagtens ikke noget til Turen?« spurgte hun og begyndte at opvikle et Stykke Avispapir.

»Ne—ej!«

»Nej, det tænkte a godt nok. —

Her var en enlig 25 Øre, som vor Far gav mig med til dig.

Han er jo selv i Mosen; du kommer lige der forbi! Du skulde nikke ud til ham fra Toget; det vil han blive glad ved!

Og pas saa godt paa æ bitte Skilling, mit Barn; tho en har jo faa af dem.

Og lad mig saa se, du holder af dit Tøj!

Naa, Farvel, bitte Jens! Og kom nu vel af Sted med det!«

Jens drog videre med sit Kalvekobbel.

Morgenhimlen var blaa som en Drøm; Dueflokke fløj hjemad fra Brakmarkerne og vendte de hvide Vinger i Luften; Kalvenes Spor laa bag dem som lange, dunkle Striber i Duggen.

Gaardfolkene begyndte allerede at kjøre deres Børn til Stationen. De morgenkaade Hestespand søgte raskt ind paa hinanden, indtil Vognene dannede en uafbrudt Række. De frisklakerede Vognfadinger glimtede; de smaa Gaardmandsdøtre i de klare Kjoler og med Flagrebaand i Hattene sad i Agestolene og tiskede, nyfigne som Ællinger, der lige er komne ud af Skallen. Bagved dem, holdende sig fast ved Agestolenes Ryglæn, stod Tjenestedrengene og slingrede for at holde Balancen, naar Hjulene slog haardt ned i en Halde.

En af Spændene havde en Klarinet i Vognen; den rødblissede Spillemand blæste med oppustede Kinder de skingre Toner ud i den duggede Morgen.

Da denne Vogn slingrede forbi de dorske Dyr i Kalvekoblet, vaagnede de pludselig op, gjorde et Fust til Siden og stødte til Jens, saa Skoene slog ham om Ørerne. Et Par af Vognens Smaapiger bøjede sig ud over Agestolen, pegede efter ham og opslog en lys, drillende Latter; en dinglende Tjenestedreng, der følte sig ovenpaa, vendte sit fregnede Fjæs imod ham og raabte: »*Du* kommer for sildig!«

Jens havde selv gaaet og tænkt paa det hele Tiden. Det var da ogsaa urimeligt, som de Kalve kunde gaa og stryge Skanker; en kunde jo knapt slæbe dem ud af Flækken.

Jens greb nu Pisken og lod den falde et Par Gange over de brogedes knortede Rygge. Men dermed var det gode Forhold ulægelig brudt. Trækkalven stod stædig som en Stolpe. — Jens gik fremefter, lagde Tøjret over Akslen og trak af al Magt; Kalvens Hals syntes at forlænge sig til det dobbelte; dens Øjne luk-

kede sig i en Art religiøs Selvpinsel oven over de skjærende Klaptræer; en lang regnbuefarvet Traad hang ned fra dens saglende Mule; kun i en Slags stram Etmarsch bevægede den sig fremad med stive Knæ og udadvendte, strittende Klove. — Sveden haglede ned over Jenses Pande; nu var den sidste Vogn forsvunden bag Stationsbakken; dette maatte jo blive hans fuldstændige Undergang!

Ophidset og udaset drejede han sig om med løftet Svøbe. Men Kalvene, der alle gik paa den ondeste Samvittighed, styrtede nu som efter en fælles Aftale baglænds i Grøften, huggede i Klaptræerne og stødte i Rebene, saa et af Forbindelsestøjrene smak midt over.

To Kalve sprængte bort fra Koblet og begravede sig under en haansk Brølen i Naboens Havreager.

Jens tudskræbte af Fortvivlelse og Vrede.

En gal Kjælling i knæsid, broget Underskjørt kom fægtende og skjældende ud fra et Gaardsled i Nærheden og saaede en Syndens Sæd af Eder og Forbandelser ud over de brede Agre:

»Satan skal stent' i din Hals, din moged Dreng, kan du ikke holde ved dine Høveder!«

De onde Ord mangedobledes ved at kastes tilbage fra Huslængerne.

Jens styrtede paa bare Fødder skrækslagen efter Kalvene, bugtende sig hen over Agrenes hvide Flintesten. De vaade Havreaks rammede med eet Slag deres Dug igjennem hans Bukselaar; kun Kalvenes Ører var synlige over Havretoppene; med deres lange begjærlige Tunger skummede de langvejs Kjærnerne af Straaet.

Kjællingen blev ved at halse sønderslidende.

Jens'es Øjne stod ham hjælpeløst ud af Hovedet; da saa han med eet Fisker-Thames gaa forbi med Vejen; Thames smed straks sin Medegaj og vadede

ind i Havren; ved forenede Anstrengelser fik de omsider Kalvene ved Mulen; Thames forlod ikke sin lille Ven, før Koblet stod fæstet paa Agren.

»Gud bevares endda, hvor *hun* tog paa!« sa' Thames og nikkede henad den Kant, hvor den kortskjørtede Skrussi nu skjævlede hjemad mod Gaarden.

»Det var sgi Enkekonen! Ja hun er mi'sæl ikke sød at ta' Morgenkys ved!«

Lidt efter tilføjede han:

»Naa, Stafen *kunde* ikke lade dig slippe i Dag heller! Nej a kjender det!

A *vilde* jo tro, du kunde komme tidlig nok, naar du nu skynder dig!«

Thames optog sin Vandring mod Aaen med den vippende Medegad pegende fremefter.

En Snes Alen fra Jens standsede han og lyttede; jow; det var Lokomotivfløjten; det maatte være Ankomsten!

»Bitte Jens, a tror du kommer til at rende *alt* det, du kan! — — — Har de nu ikke Synd af at lade et Barn komme for sildig, der kun een Gang om Aaret har en bitte Glæde!« mumlede han hen for sig og gik hovedrystende videre.

Og Jens rendte ud af karske Bælg; i Begyndelsen syntes han, at han kunde ta' en Bakke i to, tre Spring; senere blev han mere slap i Haserne; nu og da fik han et Svirp over Taaen af en Flintesten; det fik ham bare til at kaste bedre i for at dulme Smerten.

Nu havde han naaet den brede Stationsbakke; han gik næsten paa Næsen, saadan løb han. Her hvor Synet frem efter var spærret, gav Angsten for at komme for sent ham Vinger:

»A kommer ett med! a kommer ett med!« hviskede han uhørligt for hvert Spring.

Den grønne Skov med Fjorden omkring, de glade

Kammerater, Legen, Dansen, Musikken, den dampende Kaffe og den liflige Hvedekage — *alt* tykkes han nu, det forsvandt bag Røgen af det bortdampende Lokomotiv.

Fortumlet af Aandenød kom han op paa Bakkens Top; der var intet Tog at se; og der var saa uhyggelig dødt dernede.

»A kommer ett med; a kommer ett med,« jog det bestandig igjennem hans Hoved.

Endnu var der dog en Mulighed for, at Toget kunde staa skjult bag den røde Stationsbygning. —

Jow, surenmæl røg det ikke op over Taget?

Jens løb, som havde han Ild under Fodballerne, mens de løsthængende Sko ustandseligt knaldede sammen bag hans Hoved.

Nu svingede Vejen til højre og røbede, at den Røg, der havde indgivet ham Haab, stammede fra et Nabohus. »A *kommer* ett med, a *kommer* ett med!« stønnede han grædende, mens han svinged' ind paa Perronen med en rød Taage for Øjnene.

Aa saa tomt der var her! Hønsene gik roligt inde mellem de blanke Skinner; Stationsklokkens Lædertamp svang blødeligt frem og tilbage i Morgenbrisen.

Jens'es Øjne videde sig ud til en unaturlig Størrelse, mens han saa frem efter langs de tomme Skinner og løftede Blikket højere og højere mod den haabløse Horisont.

Stationsforstanderen, en mager Mand med et barskt Ansigt, var kommen ud paa Perronen:

»Skulde du ha' været med i Skoven?«

»Ja,« sa' Jens og hulkede, som saa han først nu sin Skuffelse i hele dens Omfang.

»Ja den der vil med Toget, han maa sørge for at komme i Tide,« sa' Forstanderen, som læste han op af et Reglement.

»Ja men a skuld' først ha' Kalvene ud!« hulkede Jens.

»Er det saa dig, der tjener Stafen Ajlgaard?«

Jens bejaede det.

»Paa Lærer Pedersens indtrængende Anmodning lod jeg Toget holde i fem Minutter over sædvanlig Tid; man havde nok set dig under Vejs — men da du endnu ikke var ankommen — —«

Nu var ogsaa Forstanderens Hustru kommen til:

»Herregud, er *han* kommen for sent!« Hun kiggede ned i hans forgrædte Ansigt.

»Kom ind til mig og faa en Kop Kaffe!«

Den rare Frue bød ham ogsaa Kage. Jens sad paa den yderste Kant af den fine Sofa og turde knap se op for Generthed, mens han under smaa hikkende Lyde slubrede Koppen tom.

Et Øjeblik efter lukkede den venlige Frues Dør sig bag Jens'es nøgne Hæle.

BRØNDGRAVERE

Jørgen Plits Gaard laa paa en Banke, og han havde derfor altid haft et farligt Mas med at skaffe Vand til sine Kreaturer. Var det et Aar, det slog ind med Tørke, kunde Vandtønden kjøres frem og tilbage mellem Gaarden og det fjerne Kjær saa lang, Dagen var, hvad der gav et uhyre Spild af Tid og Arbejde. Jørgen Plit sukkede tidt i Stilhed over sin haarde Lod og forbandede den Kvægpande blandt sine Forfædre, der havde lagt Gaarden paa denne Sandbrink uden først at undersøge, om der var tilstrækkeligt Vand i Bunden.

Der var dog dem, der vilde sige, at i gammel Tid havde Brønden givet Vand nok, og at det først var efter den stærke Dræning rundt om paa Naboejendommene, at den havde begyndt at lække. Sin Grundskade fik Brønden dog først den Dag, da Jørgen Plits nærmeste Nabo, Movns, lod sin Kjelde sænke fire Alen, saasom alle Ulykker gjerne skulde komme fra den Kant; fra det Øjeblik var det, som om Jørgens Brønd stod langsomt og forblødte, mens Movns'es altid var pladderfuld af det lifligste Vand, som et Høved kunde drikke.

Skulde man nu ikke tro, at det gik til ved Hekseri og Fandens Kunster? Man sa' jo nok, at Movns havde fundet den fælles Vandaare. Pyt med den Snak! Jør-

gen Plit vidste nok hvad *det* var for en Aare; men Gud bevar *hans* Mund!

Saadan stod Sagerne gjennem flere Aar; da rygtedes det, at der ovre i et andet Herred fandtes en Mand, der var saa meget farlig til »at vise Vand«. Skjønt der var 14, 16 Timers Kjørsel frem og tilbage, besluttede Jørgen sig dog til at hente ham med Heste og Vogn. Han havde omgivet denne Udfart med stor Hemmelighedsfuldhed, og nu sad »Troldmanden« just bænket i hans bedste Stue og tog for sig af de gode Retter, som Jørgen Plit havde ladet sætte for ham.

Vanddoktoren var en Mand omkring de Halvfjerds, klædt i Vadmel fra Top til Taa; skjønt det var en daanende hed Sommerdag, sad han ved Bordet med et svært, sort uldent Klæde flere Gange viklet om Halsen. Han fjernede det lige *saa* meget fra Munden, at han kunde putte Maden ind, og naar han tog Snapsen med den højtidelige Alvor, der var knyttet til hele hans høje ranglede Person, saa det næsten ud, som om han siede den igjennem Mundklædet. Et Par smaa Kobberørenringe dækkedes næsten helt af de lange strittende Haar fra Øregangen, og paa højre Haands Langfinger bar han en stor, anløben Gigtring.

Han klagede over, at han nu snart blev for stiv til saa lange Ture; han havde hjulpet mange, nu maatte man snart hjælpe sig uden ham.

Da han havde renset Gummerne og drukket af Ølpotten, hvori en Række fede Fluer tog Svømmetag, skubbede Jørgen Tobakskassen hen til ham. Troldmanden stoppede med stor Værdighed; ved det fjerde Sug af Piben sa' han:

»Nu gjælder det om, te en faar fat i en Woll'*).«

---

*) Blød Pilekvist.

Jørgen gjorde straks Mine til at springe op og hente den.

»Nej,« sa' Troldmanden afværgende, »den skal a nok sjel find'. Og du skal agte paa, at du ett ser efter, hvor a gaar hen.«

Med disse Ord rejste Troldmanden sig i en Sky af Fluer og forlod Stuen.

Kort efter stod han og Jørgen Plit sammen ude paa Bakken bagom Gaarden.

Vandtrolden holdt en myg Pilevaand fastklemt i sine knyttede Hænder; nu gjaldt det om at agte paa Kvistens mirakuløse Tegn. Vandmanden bøjede sin lange Skikkelse og skjød sig hen ad Jorden i sære bugtede Zigzagvridninger uden et Øjeblik at gi' Slip paa Kvisten. Jørgen fulgte efter i ærbødig Afstand. —

»Kan du se! Nu svinger den!« raabte Troldmanden i vild Ekstase.

Jørgen styrtede frem for at iagttage Fænomenet.

»Kom ett *for* nær!« vrissede Vandmanden, »du kunde gjerne komme til at forstyrre den.« Han ønskede ikke at blive set altfor nøje paa Fingrene.

»Se! Se! Vær nu still'!« raabte igjen Vandmanden. »Det er, som skulde den trække begge mine Hænder af Led!«

— Hans Læber begyndte at mimre noget uforstaaeligt Abrakadabra, mens han bøjede Pilen nærmere og nærmere mod Jorden. Paa een Gang skreg han som i Vaande: »Aae! nu kommer den; a kan ett hold'en, om det saa var mit Liv om at gjøre. Der har du den! Der er, fandenmæ, lig' æ Plads!«

Jørgen havde ikke kunnet holde sig i Skindet længere; han var styrtet til og saa, at Pilevaanden laa i Mandens rystende Hænder som en Ting, der anstrenger sig for at bøje begge Ender sammen, mens den pegede energisk mod et bestemt Punkt i Ageren.

»Er Vandet der?« hviskede Jørgen Plit og saa halvt i Rædsel ind i Troldmandens fordrejede Ansigt, der havde Spændingens store Sveddraaber mellem Skjægstubbene.

»Ja,« svarede Troldmanden, »der er saa meget Vand, at hverken du eller dine Kreaturer skal komme til at tørste saa møj nys.«

»Men hvordan skal a nu faa det op?« spurgte Jørgen Plit.

»Det maa være din egen Sag!« sa' Troldmanden.

»I dit Sted vilde *a* lade bore for det.«

Dermed var Vandmandens Mission endt, og han blev kjørt tilbage med god Belønning og under talrige Taksigelser.

Med Vandmandens Erklæring om rige Vandaarer i Undergrunden var der vakt en farlig Drøm i Jørgens primitive Sind. I Søvn og Vaagen tænkte han kun paa at løfte denne Skat, der vilde fordoble hans Jords Værdi og gjøre ham til en misundt og en Lykkens Pamfilius mellem alle hans Standsfæller. Den tykke Movns vilde da være den første, der revnede af Ærgrelse. Hvor Jørgen Plit senere færdedes — om hjemme eller i Marken — glimtede denne Springvandsstraale for hans Øjne. Naar han en hed Sommerdag gik og asede i Sandet bag efter den dryppende Vandtønde, og Billedet af denne rislende Søjle, der skulde frigjøres ved Boret, stod for hans Øjne, kunde han af bar Utaalmodighed løbe ind mod Hestens Side og give den et forsvarligt Rap af Tømmen. Han kunde fantasere Nætterne ud, fare op af Søvne og raabe: »Det løber, det løber!« men blev der saa set nøjere til, var det bare ham selv, der havde gjort Sengen vaad.

Saa en Dag foran Høst rygtedes det i den lille Landsby, at nu kom der Brøndgravere til Jørgen Plits. Jørgen selv havde den Dag været oppe før

Fanden fik Sko paa for at komme tidlig nok af Sted; og hen over Middag kom han saa kjørende tilbage med »hele Molevitten«; en Støvsky røbede ham, forinden han naaede ind mellem den lille Bys straatakte Gaarde. Alle var paa Tæerne rundt om ved Husgavlene for at faa et første Glimt af disse mærkelige Mennesker, som der var gaaet saa mange Sagn om, før de kom, og som skulde kunne faa Vand til at sprudle frem paa de goldeste Steder. Der var to føre Karle, som sad ret umageligt mellem Bunker af Jærnstænger bag i Vognen — foruden selve Boremesteren, der sad i Agestolen hos Jørgen Plit og nu og da lettede paa Hatten hen imod Husgavlene for at vise sin højere Dannelse. Folk holdt sig reserveret, næsten fjendtligt tilbage, mens Vognen passerede forbi. Ungerne krøb ind mellem de voksnes Ben og gloede sig Øjnene ud af Hovedet. De ligegyldige skrævede ud paa Træskoene og spyttede favnelangt over Vejsporene:

»Det vil, fandenmæ, blive Jørgen Plit en dyr Spas!«

Men der var andre, i hvem Misundelsen allerede rørte sig kraftigt; de frygtede for, at Jørgen Plit skulde sejre og distancere dem alle over en Bank. Hvis det nu skulde kunne la' sig gjøre at skaffe Vand op til Jordoverfladen ad denne lette og bekvemme Vej, hvor var det saa ikke dumt, at de ikke selv havde været de første. — Ganske vist kunde de senere komme med. Jotak! Det var jo da bleven sagt fra alle Sider, at der næppe var Udsigt til, at mer end een kunde faa Springvand. Deres Brønde laa paa een og samme Aare, sa' man; saa det kunde meget godt være, at de alle løb tomme den Dag, det lykkedes Jørgen Plit at finde Grundaaren.

Det vilde rigtignok være nydeligt, om de skulde blive nødte til at gaa til den Stodder og bede om Vandhjælp; han, som hidtil havde maattet gaa og

øse Vandet op af deres Sumper og Vældhuller som et andet Fattiglem. De maatte holde Øje med den Karl; det gik ikke an, at han fik Lov til at rende saa langt forbi dem, ja, kanske ramme dem føleligt eller endogsaa ruinere dem, saa det blev *dem*, der kom til at slæbe Vandet hjem fra Kjær og Sumphuller.

Under saa onde Varsler holdt Brøndgraverne deres Indtog hos Jørgen Plit, og jo længere Arbejdet skred frem, jo dybere blev Sammenrottelsen.

Til at begynde med mærkede Jørgen ikke til noget Fjendskab. Han var saa optaget af sin skjønne Forhaabning, at han ikke sansede noget somhelst andet.

De første tre fire Dage gik i den skjønneste Harmoni. Boremaskinens Hjul snurrede som en Ten, og Staalboret sank dybere og dybere i de løse Jordlag. To Hestespand gik ustandselig mellem Gaarden og Kjærene med de fyldte Vandtønder; thi meget Vand maatte der til, om Boret skulde gjøre sin Virkning og Foretagendet krones med Held.

Jørgen kjørte selv den ene Vandtønde; han syntes, at dette Arbejde pludselig var bleven saa herligt; han gik ved Siden af Vognen og nynnede; nu og da løb han helt umotiveret ligesom i Kaadhed ind imod den nærmeste Hest og gav den et let Klask af den flade Haand; og engang, da han paa Hjemvejen mødte Hyrdedrengen, søgte han leende at kildre ham over de bare Ben med Svøbesnoren. Knægten begreb slet ikke, hvad der pludselig gik af hans ellers saa tavse og strenge Husbond.

Med alt dette var Vejret henrivende; Solen strøg med gylden Haand hen over Mønningens fløjelsbløde, grønne Mostæppe, og Svalerne jog i skridende Flugt foran Hestenes Muler helt ind ad Gaardens aabne Porte. Jørgen kjørte i Tanken frem mellem Kaskader af springende Væld.

Da indtraadte det første lille Uheld; Boret havde

naaet en Sten; Vandet fik en blaa, kornet Farve. Boret sløvedes uden rigtig at komme videre. I to Døgn sank det kun nogle Tommer. Jørgens Humør sank meget mere. Thi nu var Vandbeholdningerne i Kjæret snart udtømte; saa skulde han til at bede om Vand hos Naboerne; det længtes han ikke efter. Nu trak hans Sindsstemning modsat Vej af, hvad den tidligere havde gjort. Hestene fik nu ikke Klap, men regulære Stryg; han snød sin Næse paa en egen skuffet Maade skraas ud i Sandet, hans Ryg fik en sær sørgmodig Hældning, som paa hans allerbitreste Vandringer med Vandtønden, og da Karlen en Gang gjorde et forkert Greb, vanked' der et Ørefigen.

Boret vedblev at gjøre døde Hug i den spærrende Sten; Boremesteren maatte indstille Arbejdet et Døgns Tid, mens han i nærmeste Kjøbstad kunde faa udbedret sit ødelagte Værktøj.

Af denne Forsinkelse benyttede hans Hjælpere sig til at søge til Kros. Her blev de pludselig et Rov for Intrigen. Alle Byens Folk vilde ha' Lov til at gi' dem Omgange.

Under Venskabs Maske fik man dem til at fortælle om det paabegyndte Værk, og de udkrammede deres uforgribelige Mening om dets Fare for Omgivelserne. Jo mere Øl der løb i dem, jo mere brovtende og stormundede blev de. De udtalte den Formening, at naar *de* havde boret, saa kunde alle andre gaa hjem og lægge sig. Brøndene vilde staa tomme ind ad en Ende; der var ingen Tvivl om den Ting! Saa kunde de andre enten betle sig Vandet til hos Jørgen Plit eller selv forsøge at bore det frem af Jorden, som han havde gjort — eller var i Færd med. For der var næppe Tvivl om, at han vilde sejre; Vandkikkeren havde jo været der, og han plejede ikke at rende med en halv Storm.

Saadan brovtede Borekarlene, mens de tyllede

sig med det Øl, som alle de villige Hænder rakte dem.

Ud paa Eftermiddagen var de allerede saa drukne, at man kunde prikke dem paa Øjnene. Den tykke Movns havde været Hovedmanden i dette Foretagende, der var Led i en Plan, som han havde lagt for at komme Jørgen Plit og hans Boringsværk paa tværs. Boremesteren og hans Folk skulde gjøres latterlige; derved vilde hele Forsøget falde bort af sig selv.

Nu havde den ene af Brøndgraverne pralet af en Strid, han havde med Stedets Præst, den myndige Provst Møller. Brøndgraveren var en flot Karl og en stor Don Juan, der med sit fyldte 24de Aar allerede var naaet til det tredje Alimentationsbidrag. Nu var det nok galt igjen, denne Gang med en Pige af selve Gaardmandsklassen. Provsten, der tillige var Stedets Kommuneformand, havde svoret sit »sandt for Herren« paa, at han »nok skulde sætte Gjordene paa den Hvalp«; og nu var han alle Vegne ude efter ham med Stikbreve; om han vilde behage at møde i Præstegaarden snarest, for at de i Enrum kunde afgjøre dette Mellemværende!

Ogsaa denne Eftermiddag havde Brøndgraveren faaet et Provstebrev, som han til Selskabets uhyre Moro sad og viftede med mellem Ølflaskerne.

Provsten troede, han skulde gjøre ham bange; men han vidste nok ikke, hvem han havde med at gjøre! Brøndgraver Anders Peder Andersen, Dælen sylte mig! Født 1869 — af fattige Forældre — ganske vist; men ikke desto mindre: Karl for sin Hat, selv om den sad skjævt! Var der nogen af de tilstedeværende, der nærede Tvivl om Anders Peder Andersens Kvalifikationer? Dragon Nr. 748, Randers. Hvadbeha'e! Vilde de komme og føle paa hans Armmuskler; det var Kraft ede ham ikke det bare Lammekyed. Prov-

sten skulde lige bare komme; han kunde nok trænge til et Par Flade; det skulde være ham en Fornøjelse at fremstille et rigtig lækkert Stykke Bankekjød af saadan et gammelt overmæsket Flommesvin.

Nu skjød Movns sin tykke Vom ind over Bordet mellem Flaskerne og raabte hen mod Praleren:

»Aa, din Staakkel! Det er ingen Sag at sidde i Ovnen og bande Kongen. Du er en Kryster. *Du* tør sgu ett møde hos Provsten.«

»Hvad tør jeg ikke!« raabte Brøndgraveren fortørnet.

»Godt! Jeg møder endnu denne Eftermiddag. Kan jeg faa en Vogn?«

»Du kan sgu faa to, om du vil ha' det,« sa' Kromanden, der nu mærkede, her var Penge at tjene. »Men hvad Vogn skal det være?«

»Den flotteste du har!« svarede Brøndgraveren.

»Ja, det bliver jo saa den lukkede Vogn.« — Kort efter holdt Kjøretøjet for Døren. Den beskjænkede Brøndgraver blev puttet ind, Vogndøren smækket i, og ud ad Landevejen gik det med susende Hast.

En halv Time efter svingede Vognen op for Præstegaardens høje Trappe. Den guldgalonerede Kusk, der var godt instrueret hjemmefra, løsnede et drabeligt Piskeknald, der gav skarpt Ekko rundt om mod de lave, hvidtede Huslænger.

Den myndige Provst Møller blev ikke lidt forbavset ved at finde en herskabelig Vogn foran Stordøren; i en Fart fik han sine Damer allarmeret, og med bare Hoveder og Ansigterne lagt i de forbindtligste Folder stod de nu der paa den høje Trappe, en hel Armé — Provsten med Ordensbaandet i Knaphullet, den sirlige lille Præstefrue, der lige havde faaet Tid til at kaste et fikst Frynsesjal om sig, og endelig 3—4 Døtre med guldkammet Haarsætning og hvide Forklæder.

Provsten havde allerede gjort det første Skridt ned ad Stentrappen, da Vogndøren sparkes op, og Brøndgraveren vælter ud i hele sin tilsølede Mundering.

Et Øjeblik stod Provstefamiljen som en Række Saltstøtter, himmelfaldne over denne Frækhed.

»Jeg melder mig, Deres Gefærlighed!« fremhikkede Brøndgraveren med en slatten Gebærde mod Huen som en vag Erindring fra Dragontiden. I det samme var Provsten med alle sine Damer rutschet tilbage gjennem Indgangen. Døren knaldedes haardt i, og Nøglen drejedes om. Brøndgraveren kom med Fuldmandsbesvær atter ind i Vognen og kjørte i Imperatorstilling tilbage til Kroen.

Her havde man heller ikke ligget paa den lade Side. Den tilbageblevne Brøndgraver, der var lige saa tildrukket som sin Kollega, havde udtalt nogle forblommede Ord om, at han kunde ønske at hilse paa nogle Slægtninger, en enligtboende Familie uden for Landsbyen. Villige Hænder var øjeblikkeligt parate til at yde den ønskede Haandsrækning. Et fiffigt Hoved i Selskabet fik i Kommission at lede Stymperen hen, hvor han ønskede.

»Men nu maa du vide at opføre dig som et dannet Menneske; for det er mi'sæl ordentlige Folk. Gjør derfor, som a be'r dig: Saa snart du er kommen indenfor Døren, skubber du dig ind paa Bænkeenden; længer tvivler jeg paa, du kan holde den gaaende.«

Skjælmen ledte nu sit Offer ind i Forstuen og fik ham stivet af op imod Væggen, imens han selv aabnede Døren ind til Dagligstuen.

»Saa!« sa' han og gav ham et let Skub ind over Dørtærsklen. »Og Gud vær' med dig!«

Da Brøndgraveren var skubbet indenfor Døren, vilde han efter Ordre sætte sig paa Bænken. Men her

sad allerede Husets gamle Aftægtskone. Brøndgraveren maatte derfor længere frem i Stuen; hans svære Rus tillod ham ikke at standse, da han *var* kommen i Slyng, men førte ham gjennem Stuen i hele dens Længde og videre gjennem den aabentstaaende Kjøkkendør, hvor han snublede over Vandspanden og styrtede om med Næsen ned i Askegraven.

Da Husets overraskede Beboere fik ham drejet omkring, var han helt ukjendelig af Sod og Snavs, hvorfor han skyndsomst blev hevet ud af Bagdøren, hvor Skjælmen, der havde været belavet paa en saadan Udgang, paany hankede op i ham og fik ham slæbt tilbage til Kroen.

Da Boremesteren vendte hjem fra Kjøbstaden, fandt han hele Foretagendet skandaliseret ved sine Hjælperes Opførsel. Alle Vegne, hvor de viste sig, blev de mødt med Skoggerlatter; Knægtene hylede efter dem paa Gaden, og selv de voksne stenede dem med Øjnene, naar de viste sig uden for Arbejdspladsen.

Men heller ikke Borearbejdet havde den rette Fremgang. Grunden viste sig at være altfor stenet, og den ulykkelige Jørgen Plit kunde ikke skaffe tilstrækkeligt Vand til Arbejdets Fortsættelse; da saa Boret en Dag brast og blev siddende i Borehullet, havde han kun Valget imellem at standse det hele eller begynde Foretagendet forfra med et nyt Borehul. En Fortvivlelse nær foretrak han at ta' de Skuffelser og det økonomiske Tab, som fulgte af den hele Historie. Han besluttede sig da til at kjøre det hele paa Porten. Han valgte Natten, for at det kunde vække den mindst mulige Opsigt.

Boringslysterne var for bestandig dræbte i den lille By. — Da Bjærget ikke vilde komme til Muhammed, maatte Muhammed komme til Bjærget. Og

faa Aar efter flyttede Jørgen Plit da sin Gaard ned i Dalen; saa havde han dog Vand i Truget med de andre.

Men endnu mange Aar efter taltes der med Haanlatter om de taabelige Brøndgravere og Maaden, hvorpaa man endelig var bleven dem kvit.

ANTONIUS' FRISTELSER

Skjønt det stærke Snesjap, der havde hersket i de sidste to Døgn, næsten havde gjort Vejene ufarbare, var der dog en ret livlig Tilstrømning til Ødom Forsamlingshus. Folk kom vadende fra Syd og Nord i Gaasegang, balancerende helt ude paa Vejkanterne for at undgaa de Pøle af Blevver og Sneælte, der havde forvandlet Kjørebanen til en skiden Afløbsrende for Decemberdagens Væde. Nu og da standsede en i Rækken for at slaa en Sneklimpe af paa Træskonæsen; saa maatte de efterfølgende i Gaasegangen ogsaa standse saa længe. Naar en Flok naaede det lille grimme sekskantede Forsamlingshus, blev der paa Trappestenen en frygtelig Sparken af jærnbeslagne Træsko for at fjerne de kvadrede Snerester, mens Gulvbræderne var saa gjennemtrukne af Søle, at de næppe gav nogen Lyd fra sig mere.

Midt paa Gulvet stod lange Geledder af graamalede Bænke; men da de var uden Rygstød, havde Pladserne langs Muren større Tillokkelse; her sad man saa tæt som Fluer paa en Sukkerstang, mens Rækkerne paa Gulvet stod gabende tomme. Da nærmede Stedets lille fiffige Formand sig en Gruppe af tunge Bønderskikkelser og sa' med et bredt Smil:

»Ja, æ Vægge er gued nok bløwen kalked!«

Dette havde den forønskede Virkning. Hele Ræk-

ken sprang op som trukken i en Snor og begyndte hidsigt at banke løs paa hinandens Rygstykker uden nøjere at undersøge, om Kalken virkelig havde bidt sig fast i den nystampede Vadmel; hvorpaa de nølende rykkede ind paa Midterbænkene.

Da Formanden med Behag havde iagttaget denne Manøvre, hviskede han med latterdirrende Mundvige til en tyk Proprietær, der sad yderst paa en af Skamlerne:

»Ja, de er jo nok kalked, men det er da endele en tre Aar si'n.«

»Din forbandede Trædring!« sa' Proprietæren og høgede paa Skrømt efter ham.

Vintersolens kolde Lys faldt nu og da ind ad de grimme Jærnvinduer og flatterede et højt Skabilken af en Talestol, paa hvis ene Hjørne laa en Salmebog, mens det andet var optaget af en Bakke med en Vand-Karaffel, hvis Glas klirrede skarpt, hver Gang en nyankommen bragte Gulvbræderne til at gynge.

Da Strømmen mod Indgangen var stilnet noget af, rejste den fiffige Formand sig og anmodede Forsamlingen om at afsynge Salmen: »Udrundne er de gamle Dage,« — hvad den øjeblikkelig efterkom.

I en Uendelighed af Tonarter, hvoraf nogle lød som dybe Grynt, mens andre satte med et Skinger op i Taget, randt det grundtvigske Kvæde ud — »som Floder i det store Hav.«

Da der igjen blev Tavshed under Gibstaget, rejste en ældre Herre sig fra Sædet paa yderste Skammelrække; først fjernede han med højre Haand og under en Række stive Kast med det graa Hoved et strikket Frynse-Klæde, der var sviret en halv Snes Gange om den korte Hals, derpaa afførte han sig en graa, vatteret Overfrakke samt skubbede et Par alenlange Galoscher ind under Skamlen og aabenbarede sig nu som en firskaaren lille Mandsperson med en tyk Sølv-

kjæde over en let pumret Mave. Alle gjættede, at det maatte være den yndede Foredragsholder, pensioneret Skolelærer Anton Mortensen.

Saasnart Mortensen havde fjernet dette ydre Hylster, steg han under en stærk Knagen i Træværket og under Karaflens stigende Ringlen og Tinglen op paa Talestolen.

Efterat have pudset sine Briller og forsigtig skudt Stængerne ind mellem Ørerne og de sparsomme Haarrester lagde han sig med den ene Haand indeni den anden fremefter mod Forsamlingen og kastede los.

Han begyndte med at gjøre sine Tilhørere den Meddelelse, at han vilde tale over Tyge Brahes berømte Ordsprog: Ikke synes, men være! Han vidste ikke, hvorledes Forsamlingen havde det, men for ham stod det saaledes, at dette dejlige lille Ord var i Færd med at gaa ud af Kurs, og det var ikke alene Tilfældet udadtil i Folkelivet, men vi maatte desværre sige, at dets Aktier stod sløjt ogsaa indadtil i Hjertelivet.

Her skulde han bare tillade sig flygtigt at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa vor politiske Stilling i Øjeblikket; var det maaske ikke øjensynligt for enhver, at den beherskedes langt mere af det ydre Skin end af den indre Sandhed, saa man fristedes til at udtale, at Særkjendet for vort offentlige Liv var en tiltagende Forløjethed og en Laden haant om de virkelige, sande Værdier saavel i et ægte Folke- som Kristenliv her paa Jord. Grunden til dette sørgelige Forhold fandt Skolelærer Mortensen for det første i den Omstændighed, at det menneskelige Hjerte i Almindelighed var syndefuldt og selvretfærdigt, men især skyldtes det dog den Leflen med Tidens løgnagtige og nedbrydende Magter i første Linje den letfærdige, fra ethvert moralsk Baand løsgjorte moderne Litteratur. Hvor kunde Sandhe-

dens og Troens ædle Liv vinde Trivsel, hvor Hjemmene var besmittede af hine utugtige Bøgers pestagtige Aande. Kunde man end ikke hindre, at slige Bøger skreves, det kunde man dog forhindre, at de læstes omkring i Hjemmene, saa havde man værnet *sin* Rede for Smitten og den onde Sæd.

Her gjorde Mortensen en lille Kunstpavse; med en let sindsbevæget Skjælven i Haanden skjænked han sig et Glas Vand, mens han gav Tilhørerne Lejlighed til at hoste eller skutte sig lidt paa Sæderne. Da han førte Glasset fra sine brede Læber, faldt hans Blik ned i en ung Piges blonde Haarfylde paa forreste Skammel. Hun havde lagt Hovedet tilbage og tittede op paa ham med en vis undvigende Beundring; for Skolelærer Mortensen tog sig ingenlunde ilde ud i denne Højde, heller ikke kunde det fragaas, at han havde ført sine Ord vel.

Dette varme Ungpigeblik smigrede stærkt den graaskjæggede Demosthenes, men havde for Mortensen tillige den Betydning, at det trak en Passus, som han havde glemt, ind i hans Erindring, — en Passus, som saa meget mindre turde overspringes, som den angik Litteraturens Forhold til den opvoksende Ungdom. Den blev nu afleveret med dybe Dunk i Talestolen og med lynskydende Øjekast, der brød i Brillerne og kastede Funker ud over den lyttende Forsamling for omsider at lægge sig bredt og varmende paa Hovedet af den unge Pige, der nu sad og saa ned i sin Barm og rødmede. Det skjalv i hendes hvide Nakke, som Blomsten skjælver, naar en Humlebi sætter sig paa den. I næste Nu svang Mortensens Tanke sig atter lynsnar i Højden, og Pigen vovede paany at titte op.

Mortensen huserede endnu en Tid lang med de kjære Poeter, som han tillagde alt andet end reelle Hensigter, og da han troede at have ødelagt dem

tilstrækkeligt, sluttede han med endnu en Gang at afkræve Forsamlingen det Løfte, at den altid vilde holde Hjemmets Døre stængede for Nedbrydelsens og Fordærvelsens Aand, der ganske vist havde mere end een Ytringsform, men dog intetsteds kom saa stærkt til Orde som i de Bøger, der som ligesaa mange letfærdige Kvinder vinkede Publikum til sig gjennem ethvert Boghandlervindue, især dog nu »i denne søde Juletid, hvor man sig ret fornøjer.«

Med store, taknemmelige Øjne saa den skikkelige Forsamling op paa den gamle Degn; skulde der aldrig blive forlangt værre Ting af os, tænkte man rundt om; intet vilde være denne Tilhørerkreds lettere end at holde et saadant Løfte; i Mands Minde havde ingen der vidst sig i Besiddelse af andre Bøger end Almanakker og Postiller samt den lidet farlige Litteratur, som Stedets lovlige Øvrighed forordner anvendt i Børneskolen.

Mortensen knirkede ned paa sine flade Fødder. Formanden takkede med Overbevisning paa Forsamlingens Vegne for det udmærkede Foredrag; det var saadanne Ord, man havde Brug for i vore Tider; store Ord var der nok af, men de Krav, for hvilke Mortensen havde gjort sig til Talsmand: større Inderlighed, mere Renhed omkring i Hjemmene var af en sjælden Betydning for en sund og sand Udvikling af vort Folkeliv. Og det, der gav de Ord, som her havde lydt, forøget Vægt, det var jo dog Bevidstheden om, at der stod en Mand bag Ordene, en Mand hvis uplettede og sædelige Vandel var alle bekjendt, en Mand, der altid havde været villig til at besegle i Gjerning, hvad han forebragte i Tale som i Skrift.

Formanden vilde opfordre Forsamlingen til at give hans Ord Tilslutning ved at rejse sig, hvad man gjorde saa grundigt, at to, tre Skamler styrtede drønende mod Gulvet.

Mortensen takkede rørt for de smukke Ord og gik derpaa i Lag med at vikle sit Uhyre af et Tørklæde om Halsen igjen. Da man havde sunget endnu en Salme: »Et jævnt og muntert virksomt Liv paa Jord« — dryppede Forsamlingen trægt og langsommeligt ud af Huset og forsvandt ad kvadrede Veje og Markstier.

Imidlertid var det bleven mørk Aften. Forinden den sidste osende Petroleumslampe slukkedes under Gibstaget, kom en førladen Bondeskikkelse hen til Foredragsholderen og bad ham vise sig den Venlighed at tage med ham hjem og tilbringe Natten i hans Gaard. Lærer Mortensen havde ventet paa dette Tilbud; thi denne Mand var gift med en af hans Ungdomsveninder; træt og sulten, som Mortensen var, tog han da med Tak mod Opfordringen.

Kort efter sad han i Jørgen Maltersens rummelig Fjedervogn og tænkte med Velbehag paa de varme Takkeord, der var strømmet ned over ham fra Formandens begejstrede Læber. Betalingen havde jo ganske vist været noget mager. Hvor var det nu, han gjorde af Sedlen? — Mortensen jog to Fingre ned i Vestelommen under de tykke Frakker, der stod om ham som Tordenskyer. — Han skulde da vel ikke ha' gaaet hen og forvakket den?

Den var i hvert Fald ikke i Vestelommen, heller ikke i Brystlommen. Det var da underligt! Man skulde aldrig ta' mod Penge i Halvmørke. Men det var heller ikke saa godt at la' ens Tilhørere se, hvad man fik eller ikke fik for et Foredrag, skjønt Foredrag af hans Art var jo alle Pengene værd, det var ikke sært; men Folk var nu engang ikke anderledes, end at de tog Anledning til Misundelse og Bagtalelse, naar de saa, at man fik sine Ord betalte.

Anton Mortensen sad i bageste Agestol og opførte nu en ren St. Veitsdans for at komme paa Sporet af

den forsvundne Pengeseddel; hans Hænder jog ustandselig op og ned langs hans Legeme, som hos en, der plages af Lopper; snart famlede hans nervøse Fingre oppe ved Armhullerne, snart igjen inde under Bukselinningen; ned i Lomme og op af Lomme, imen' han kunde; men bestandig kom de lige skuffede og resultatløse frem.

Paa engang udbryder Mortensen aandeløst:

»Aa kjære Maltersen, De er da ikke saa god at holde et Øjeblik; der er sandelig kommen noget bort for mig.«

»Er det kanskesig Deres Briller?« sa' Maltersen og standsede Øgene.

»Nej, det er dog kuns Foderalet —« Mortensen skammede sig over at nævne Pengesedlen. —

»Jeg kan dog ikke forstaa — —« Den gamle Degn blev ved at rive sig selv i Kludene en Tid lang, indtil han omsider opdagede Flygtningen i en Lomme, hvor han nu rodede for tyvende Gang.

»Tak, kjære Maltersen! nu kan De godt kjøre videre.«

Vognen rumlede slingrende hen over det sneblandede Grus. Pløret strittede i grove Stænk op om Hestenes Bug og faldt nu og da som en vaad Klat ned paa Vognlæderet. Vejenes Geledder af afbladede Skygge-Ris forsvandt med lydløse Gjengangerfjed paa begge Sider af Bagsmækken, og Maanen ude paa den søndre Himmel fo'r af Sted i modsat Retning af Vognen, som kunde der ha' været skudt efter den, og tumlede omsider hovedkulds ind i en Sky og blev borte.

Men da havde Vognen allerede naaet Bestemmelsesstedet, en større Gaard omgivet af en Hoben ubestemmelige Ting, der i Halvmørket kunde tydes som Halmstakke, men maaske ogsaa var Tørveskruer eller Roekuler. — Mørket blev tættere inde paa Gaards-

pladsen, hvor Vognen rendte i Staa. Kun op mod Stuehuset laa der hen ad Brostenene nogle skjæve Lysfirkanter, der skyldtes Skjæret fra Dagligstuelampen; og længst henne i Husvinklen stod den høje omdrejelige Brøndstang, som en uhyre Vippegalge belyst fra Fod til Top af Praasen bag det gardinløse Kjøkkenvindue.

Jørgen Maltersen var straks af Vognen og omme ved bagerste Agestol, hvor han rapt rev Stroppen op og slog Vognlæderet til Side. Lærer Mortensen famlede forsigtigt med Taaen efter Vogntrinet og lod sig dumpe ned i Snesjappet paa de brede Støvlesaaler.

Stuedøren gik op, saa en stor Lysvifte fejede gjennem Gangen og hen over de vaade Sten. En ældre Kvinde kom med bart Hoved ud i Døren og tog Mortensen i Haanden og førte ham under mange Velkomstord ind i Stuen. Her var hyggeligt og rart i alle Maader. Kakkelovnen svedte Varme fra sig, mens den lugtede svagt af Nypudsning. Lampen dinglede for fuldt opskruet Væge, og Bordet glimtede under den herligste Opdækning. Mortensen gned Hænderne helt nede foran Kakkelovnsilden og priste med fagre Ord »Hjemmets velsignede Hygge«, der var bedre end alt andet paa denne Jord.

»Men det Hjem kan sagtens være hyggeligt, der har en saadan Husmoder: ikke sandt, kjære Maltersen,« tilføjede han vendt mod Husbonden, der ogsaa var kommen ind efter at ha' givet Tømmen til Karlen.

Maltersen svarede med en fornøjet Latter. »Thi Kvinden hun er Livet i Huset« — hvilket sandt og dejligt Ord!« vedblev Mortensen.

»Hum, humhum!« sa' Fru Maltersen lidt forlegen. »Kan du huske sidste Gang, du var her, det var ved det store Vennemøde i Tingelund Krat; da var din Kone med dig.«

»Ak ja, den gode Sjæl!« sukkede Mortensen. »Nu ser hun ned til os fra sin Himmel. Der er bleven saa koldt derhjemme, siden Vorherre tog hende fra mig; og jeg passer ikke mere til dette omflakkende Liv.«

»Jeg synes ogsaa, du skulde spare dig lidt mere, Mortensen; du bliver dog hen paa Tiden nu, og du har jo dog din gode Pension,« vedblev Fru Marie.

»Jeg kan forsikre dig, Marie, det er sandelig ikke for Pengenes Skyld, jeg udsætter mig for alle disse Strabadser,« sa' Mortensen heftigt.

»Nej, tag endelig ikke mine Ord op i den Mening, saadan skulde det ikke forstaas,« sa' Marie.

Mortensen vedblev: — »Men naar man ser den Fordærvelse og den Syndens Smitte, der er i Færd med at snige sig ind i vort Folkeliv og forgifte alle de smaa rene Sind, der, Gud være lovet! endnu findes omkring i Hjemmene, saa synes jeg ligefrem, det bliver ens Pligt at tale saa stærkt og saa indtrængende, som det er en muligt, for at det dog kunde lykkes at redde Ungdommen som en Brand ud af Ilden.«

»Ja, Mortensen,« sa' Marie, »jeg ved jo, hvilket stort Pund Vorherre har betroet dig. Det gjorde mig meget ondt, at jeg i Dag var forhindret fra at høre dig. Jeg plejer jo dog at regne det til mine bedste Nydelser.«

»Aa, lille Marie, sig mig ikke alle disse gode Ord. Jeg bliver altfor stolt af det. Maatte jeg kun være et ringe Redskab i Vorherres Haand til Bekjæmpelse af den Smitte, der truer med at lægge hans Hjord øde —!«

Fru Marie bød dem nu ta' Plads. Mortensen valgte sit Sæde under det store Vægbillede, paa hvilket Grundtvig sidder god og sidskjægget ved sit Toddyglas. Samtalen gik videre til Knives og Gaflers Lyd. Omsider kom en ung Kvinde ind med Theen.

»Ah!« udbrød Mortensen, »det var Dem, jeg la' Mærke til under mit Foredrag.«

Karoline blev rød og smilede forlegen.

»Det er min Søsterdatter,« sa' Fru Marie.

»Ahsaa! Godaften,« sa' Mortensen og rakte hende den fri Haand, mens han holdt Osten i den anden.

»De aner ikke, lille Frøken, hvilken Hjælp det er under ens Foredrag at ha' om blot et eneste lille opvakt Ansigt at henvende sig til. Jeg udvalgte mig nu straks Deres.«

Karoline blev mere og mere rød.

»Der var saadan en Tillid i disse Øjne,« fortsatte Mortensen, mens han lagde en Skive Ost paa, men da han gjorde Mine til at forfølge dette Emne, indskød Fru Marie:

»Aa, Mortensen, du vilde maaske ha' en Snaps til Osten.«

»Tak lille Marie, hvis du har den ved Haanden, saa —«

»Aa, Karoline, hent Flasken.«

Karoline fo'r befriet ud af Stuen, og Mortensens Veltalenhed brød sig snart andre Baner.

Efter Maden bød man Mortensen en Pibe; senere dampede en Toddy frem, saa Aftenen gik med Fryd og Gammen. Kl. 11 gik man til Køjs.

Husmoderen gik selv foran Gjæsten med et hvegende Lys i den ene Haand og et Par varmede Morgensko i den anden.

Fru Marie satte Lyset paa Bordet, tog Frynsetæppet af Sengen og la' det i sirlige Læg, mens hun holdt det paa Midten med sin Dobbelthage.

»Nu skal du bare gjøre dig det rigtig mageligt og ta' dig et godt Morgenblund og ikke bryde dig om, at de andre staar før op. Den eneste, som maaske kunde forstyrre dig lidt, er min Søsterdatter, der ligger herinde i Naboværelset.« Fru Marie pegte paa

Væggen ved Mortensens Hovedgjærde. »Hun skal jo lidt tidligt op at malke; men jeg skal nok bede hende om at fare stille.«

»Aa, det har saamænd ingen Nød,« sa' Mortensen og bød Haanden frem til Godnat.

Forinden han begyndte at trække af Klæderne, fremtog han et Blad, hvorpaa han havde noteret sin Foredragsroute; han holdt den langt ud fra sig og mumlede: »Altsaa Tingelund Forsamlingshus i Morgen og saa endda syv tilbage.«

Han gabede: »Ak ja, ja!« —

Saasnart han i bar Skjorte — efter sin Sædvane — havde strakt sin Tunge ud foran Spejlet og forvisset sig om, at den var normal, og havde kastet et undersøgende Blik under Sengen, saa han var vis paa, at ogsaa der var, hvad der skulde være, slukkede han Lyset og kravlede ind mellem Maries herlige Dyner paa Olding-Maner ved at sætte sig baglænds paa Sengestokken, give sig Gud i Vold og la' sig dumpe. Vinternatten stod tæt om den lave Gaard. Et Par Stjerner tindrede et Øjeblik frem gjennem de dugslagne Ruder, men i næste Nu var de atter overstrøgne af en eller anden Drivskys Sværtekost. En Stalddør skurede skarpt mod en bred Sten, mens Lyden af beslagne Træsko gjaldede mod Husvæggene; det maatte være Karlen, der havde været ude at gi' Hestene sidste Gjevt. Et Kvarter efter var hver Lyd gaaet til Hvile med Folkene; kun et lille Vækkeur slog Tidens Taktslag inde bag Væggen i Pigekamret.

Skolelærer Anton Mortensen var godt paa Veje til Drømmenes Porte, da han gjennem sine dunkle Sanser troede at bemærke en sagte Banken; han tvang et Øjeblik Mund og Øren vindaabne og rejste Nakken en lille Kjende fra Puden.

»Hvor var det, det bankede?« Atter lød tre-fire smaa Slag gjennem Stilheden.

»Paa Pigekammervæggen?! Karoline? Den dejlige, fromme Pige? Umuligt!« mumlede Mortensen og lod atter Hovedet synke mod Puden. Umiddelbart efter sad han dog kavret paa Enden, mens han lyttede i stigende Uro. — Det var dog for galt med den Banken! Men sandelig om ikke det kom inde fra Naboværelset. Hvad kunde Pigebarnet dog ville ham; kunde det være hendes Hensigt at drive Løjer med en gammel Mand, eller havde Tidens Fordærvelse ogsaa fundet Vej til dette dulgte Jomfrubur? — Sandelig, hun var en yndig Pige. De Øjne fandt man ikke hver Dag paa sin Vej; og saa denne Haarfylde! Siden hans Forlovelses første Morgenrøde havde han ikke set Mage. Ak, ja, hans Forlovelsesdage, da han første Gang traf sin Hanne; aa, det havde været en himmelsk Tid! Men hvor var det ikke længe siden! Og hvor goldt og ensomt og savntungt havde Livet ikke formet sig for ham, siden Hustruen døde! Aa, Hanne, Hanne!

Han strakte sine Arme i Vejret som for at gribe sine Drømmes Spejlbillede; men den stadige Banken drog ham snart igjen tilbage til Virkeligheden.

Det var nu ikke muligt at tænke paa Søvn mere; i hvordan han end vendte og drejede sig, saa han nu kun den unge Pige, der laa derinde bag den tynde Murstensvæg og kaldte paa ham. Han havde længe vidst hvilken uimodstaaelig Dragning han øvede paa Kvinder, men han var jo da nu en gammel Mand med graat Haar og Skjæg, Gud bedre det! Men det laa jo i Øjnene; det havde Hanne altid sagt.

»Du har Øjne som en Yngling,« sa' hun tidt; »med den Slags Øjne bliver man aldrig gammel.« —

Og han havde maaske set lidt for varmt paa den lille Karoline baade under Foredraget og siden, da han traf hende i Hjemmet. Og det taalte slige unge Piger jo ikke. —

Det forekom ham, at Bankningen blev heftigere og heftigere; hvad skulde han dog gjøre! Gaa ind og skjænde paa hende vilde være Synd, thi han havde virkelig set hende meget varmt i Øjnene; og desuden . . . ret beset . . . skjønt paa den anden Side . . . — Stakkels Antonius! Det var jo netop Ulykken, at »paa den anden Side« laa der — som han troede — et friskt og dejligt Pigebarn, en ung og nøgen Sirene og lokkede for *ham*, der nok var gammel, men dog endnu engang imellem mærkede, at der var Emmer under Asken.

Pensioneret Skolelærer Anton Mortensen kjæmpede længe en haard Kamp med Djævelen under den rare Fru Maries tykke, hjemmevævede Overdyne. Men hvor meget det end maa bedrøve enhver sand Kristen, tør det dog ikke fordølges, at han tilsidst viste sig sin natlige Modstander underlegen. Til daglig havde Mortensen sine Principper i den bedste Orden af Verden, saa sirligt ophængte som Skilderier i en gammeldags Storstue, hvert paa sit behørige Søm; men denne forføreriske Banken paa Skillemuren! Det var som hvert Slag ramte hans blottede Hjerneskal og rystede alle hans Forsætter Hulter til Bulter, som et Jordskjælv faar alt i et Hus til at styrte ned fra Væggene. Hans Blodkorn gned sig hede mod hinanden, saa det formeligt stak i Kjødet, hans Knæ rystede, og hans gamle Hjerne fyldtes med Forvirring og Taage, ud af hvilken der kom to nøgne, buttede Pigearme. Mortensen havde Feber; han var overbevist om, at der allerede maatte være Tegn til belagt Tunge; han famlede omkring efter Tændstikker for at faa Fænomenet fastslaaet; men da han i en Hast ikke fandt dem, svang han de gamle Ben ud paa det tungede Kludetæppe foran Sengen, svuppede Fødderne i Morgenskoene og vaklede over Gulvet. Der var kun een Sidedør i Gangen, saa her var ingen

Mulighed for Fejltagelser. Han tøvede længe foran Haandtaget; han bøjede sit Øre helt ned til Nøglehullet og lyttede med Hjertet i Halsen, men mærkede nu ikke det ringeste usædvanligt. Han gik atter tilbage til Gjæstekamret og hørte paany ganske tydeligt de kaldende Slag som af utaalmodige Knoer paa Væggen ved hans Hovedpude.

Nu tog Mortensen pludselig en stor Beslutning, gik tilbage til Sidedøren, rev den op med ungdommeligt Mod og hastede hen til Karolines Leje med Ord, der skjælvede af sød Forventning:

»Lille elskede Veninde, lille *søde* Karoline! jeg kommer jo, jeg kommer jo!«

Han havde dog knap rørt Pigens Arm med sin rystende Gammelmandshaand, før hun for i Vejret med et gjaldende Skrig, der efterfulgtes af en Række halvt skjændende halvt klynkende Protester, som atter højt oppe slyngedes sammen i et Skrig.

»Men i Jesu Kristi Navn, hvad er *her* ved det?« lød det nu fra den aabnede Dagligstuedør, mens en urolig Lysstrøm arbejdede sig hen over Gulv og Vægge. I næste Nu stod Fru Marie i Pigekammerdøren; hun var i Natdragt og holdt Lyset foran sig for bedre at kunne se ud af de søvnige Øjne.

»Ih, Jøsses Ko's, er det dig, Mortensen; hvad gjør du dog her? Er der noget i Vejen med Karoline?«

Mortensen saa skamfuld ned ad sine laadne Ben, harkede et Par Gange, men blev stikkende i det uden at kunne komme til Mæle.

»Han rev Døren op ind til mit Kammer og begyndte uden videre at slege for mig, rigtig paa saadan en ækel Maade! — — Jo, det ved den søde Gud, De gjorde, Hr. Mortensen!« sa' Karoline ophidset.

»Hvorfor har De saa ligget og kaldt paa mig, saa jeg ikke har kunnet faa Søvn i Øjnene?« spurgte Mortensen.

»*Jeg* kaldt paa *Dem*!« Karolines Øjne udvidede sig i Forbavselse.

»Ja, i den sidste Time har De jo ikke haft Deres Knoer fra Væggen.«

»Det *er* den største Usandhed, Vorherre har kunnet la' skabe! Jeg faldt i Søvn, saa snart jeg var kommen i Seng og har ikke saa meget som krattet paa Væggen med en Negl,« svarede Karoline og rejste sig harmfuld op paa Albuen, men da hun fra denne Ophøjelse fik et Glimt af Mortensens laadne Bukkeben, sank hun paany under dyb Rødmen ned i Puderne.

Nu var ogsaa Jørgen Maltersen kommen til, og da han havde overvundet sin Forundring over at se Foredragsholderen staa saa at sige i bar Figur inde i den unge Piges Kammer og havde faaet Færten af Stridens Kjærne, nemlig den uforklarlige Banken, sa' han med en ilde dulgt Skjælm i Øjenkrogen:

»Da skal jeg saamænd skille jer den Træde, for af alt, hvad jeg kan skjønne og forstaa, saa stammer den her Banken akkurat fra, te jeg i Middags hængte et Bundt Tøjklemmer af vor Mors op paa Hus-Rimmen herudenfor, saa ikke de smaa skulde faa dem at rende med. Ved det nu te Vinden staar paa, saa, forstaar De, hænger *det* jo saadan og dalrer og smækker imod Væggen, det var jo ett sær'.« —

Jørgen gik ind i Gjæsteværelset og lyttede. Jo, det var rigtigt nok! — »Ih tho, det var da kjedeligt, te jeg skulde faa *dem* hængt der; men nu skal jeg ligegodt gaa ud og ta' dem ned for en Sikkerheds Skyld,« sa' Jørgen.

»Godnat, Mortensen!« sa' han uden at se paa ham. Det var ikke fri for, at baade han og Fru Marie var noget flove paa Gjæstens Vegne. — Noget modvilligt kravlede Mortensen op i Sengen igjen.

I rigtig Erkjendelse af, at han havde ødelagt hele sin Prestige i Moralfaget, havde han egentlig helst forladt Huset med det samme. Men hvor skulde han vel ty hen nu midt i den kolde Vinternat. Han foretrak da at blive til Morgenen kom. Men hans Søvn havde kun ringe Lighed med den retfærdiges.

Saa snart det dagedes, bad han om at blive kjørt over til Tingelund. Jørgen, der allerede var paa Tæerne, formaaede ham dog til at nyde en Kop Kaffe; det var dog hverken Husmoderen eller Karoline, der serverede den, men en anden Pige, i hvis meget vidende Øjne han læste en ilde dulgt Skadefryd.

Fru Marie havde undskyldt sin Udeblivelse med, at hun endnu ikke var staaet op. Tjenestekarlen kjørte ham paa Vej. Af dennes forborgne Skjæven saa Mortensen straks, at hans natlige Uheld ogsaa var *ham* vel bekjendt. Kort sagt: pensioneret Skolelærer Anton Mortensen, Ridder af Dannebrog, var prostitueret. Da han i Tingelund Forsamlingshus paany slog til Lyd for Løftelsen af det moralske Niveau omkring i Hjemmene, undrede Tilhørerne sig over, saa lidt Kraft der i Dag var i Forkyndelsen; thi det havde jo været Særkjendet for Skolelærer Mortensen under de Foredrag, han tidligere havde holdt i Kredsen, at han var »saa jevver« i Tjenesten, saa varm i Vreden, saa uforbeholden i Udtrykket — men det forstaar sig: Det hænder jo selv de bedste Spillemænd, at de engang imellem faar Spyt i Klarinetten.

JESPER KYVLINGS MARKEDSFÆRD

Den gamle Domkirkestad svømmede i et Hav af Septembersol, mens dens buttede Taarne stod som Vager i den blaa Dis.

Opsynsmanden med Kjæp under Armen og Skilt i Panden stod tvær og bredmundet helt inde i Anlægs-Buskadsets Skygger, stirrende stille som en Gjedde, der lurer. Skyggerne krøb sammen hist og her i en eller anden Gadevinkel, hvor de satte en sort Stribe paa den okkergule Væg, eller smuttede under et eller andet af de utallige møre Rendestensbrædter.

Byens gispende Hunde søgte med lange, hængende Tunger fra de ophedede Gaardspladser ind i de kjølige Porte, hvor en enkelt Solstraale legede i Stenbroen gjennem en Revne i Portfløjen, og hvor Duernes Kurren og Storkenes evindelige Knebren smeltede sammen til en søvndyssende Musik.

Der var Sommermarked i den gamle Stiftsby. Røde Plage paa glatte Sko og smaa Stude med ømme Klove og med en egen Myghed i Skindet fra Opholdet i de store Kjær kom i ustandselig Strøm trippende over de toppede Brosten. Grisehyl, Hesterimmen, Haandklask og Lirendrejertoner mødte en paa ethvert Gadehjørne.

Muntrest udfoldede Livet sig paa Byens »Stor-

torv«, hvor en Række Bygninger af ubestemmelig Ælde dannede Karré omkring en sammenstuvet Masse af Boder, Vogne, Pakkasser og Torvekjællinger. Ovre mod Sydsiden, hvor der var herlig Skygge nu i Middagslaget, og hvor der var trukket en respektfuld Lænke omkring Borgmesterens munkestensrøde Renaissance-Vaaning, sad Byens unge, hvidklædte Døtre og gyngede i Jærnlænken, mens de fortalte Bysladder og spiste Kirsebær og væddede om, hvem der kunde spytte Stenene længst ud paa Torvet.

Paa een Gang vendte alle de nyfigne Pigeansigter sig samme Vej, og en underlig Skikkelse kom stolprende hen imod dem. Paa Hovedet bar han en alenhøj Hat, der var grøn af Ælde og gabede med et Hul i Pullen; Fødderne var dækkede af mægtige, hvide Skovbotræsko; paa Buksebagens højre Side glimtede en tommetyk Snotkage af et Omfang som et Skovlsblad, og til Trods for Solheden gik han i sortslidte gule Faareskindsærmer med Hornknapper for Hænderne.

Det var disse Egnes berømteste Handelstalent Jesper Kyvling, der endnu aldrig i Mands Minde var udebleven fra en Torvedag. Hans Pengebegjær var fænomenalt; for fem Øre løb han gjennem det halve Herred med et ufrankeret Brev, hvorfor han ikke sjælden anvendtes som Konkurrent til Postvæsenet; for en Toøre dansede han de grinagtigste »Menuetter« og »Kontra-Sejre«, mens han selv besørgede Musikken.

I Øjeblikket var han kun interesseret i sin Handel. Paa højre Arm bar han en Hankekurv med nogle fedtglinsende Jødekager, som Solen næsten havde speget; med venstre Arm holdt han en stor, hvid Hane ind imod Kroppen.

»Skal I ikke handle med Kræmmeren, bitte Piger?«

sa' Jesper med et galant Smil og løftede en af de glinsende Kager op under Næsen af de gyngende Ungmøer.

Pigerne eksploderede i nogle lange Lattersalver.

»Dans for os, Jesper Kyvling!« sa' en af de tapreste, »saa skal De faa en Toøre.«

»Da skal jeg red'le ogsaa det!« sa' Jesper lyksalig; »hvem vil saa holde *ved* min Kurv?«

En Række Hænder for i Vejret. En af de nærmeste fik Kurven paa Skjødet.

»Men De maa red'le love mig, te De ikke vil spise af den,« sa' Jesper.

Atter bragede Pigernes Latter ved Tanken om. at nogen kunde forgribe sig paa Jespers uappetitlige Kager.

Saa begyndte Dansen. Jesper holdt den hvide Kok under Armen og de første Omgange var meget gravitetiske. Jespers Træskoringe strøg Gnister af Brostenene: Kokkens lange Halefjer duvede blødeligt op og ned under Jespers Faareskindsærme.

Men snart blev Farten sat op, Omdrejningerne blev vildere og vildere; Lufttrækket susede om Hanegumpen som en Uvejrsstorm, de lange Halefjer piskedes hid og did; hvirvelsyg af den usædvanlige Runddans skød Hanen Hovedet helt ned i Fjerkraven, trak Blinkhinden over Øjnene og forsøgte at lade som ingenting.

Men Jesper var nu bleven helt balstyrig; ved Pigernes Latter og Tilraab dreves han ud i mere og mere fortvivlede Omdrejninger.

Han dansede ind mellem Vognhjul og Kasser med hylende Grise; han dansede videre mellem Lyngknipper og Pottemandens udstillede Mælkefade, han fægtede og sang, han hujede alle til en Side, han ejede hele Torvet!

Pigerne lo og gyngede forventningsfuld i Borg-

mesterlænken; deres smaa Stumpnæser vejrede Skandale; deres skingre Tilraab hidsede Jesper længere og længere ind mellem Torvesælgerne. Pottemanden begyndte at ængstes for sine skrøbelige Varer og raabte Danseren an; Jesper svarede ved at svinge Træskoen i en Favne-Bue over Jydepotterne.

Hanen var nu helt glorød i Kammen af Angest og Hvingelsyge. Engang imellem aabnede den paa Blinkhinden og saa da gysende Alverdens Jydepotter danse bort paa deres tre Tæer. Hanen spærrede Benene saa langt fra hinanden, som den kunde, og satte Jesper sin kraftigste Spore mellem Sidebenene.

Dette var dog ikke nok til at bringe dens Ejer til Besindelse. Jesper gav Alverden Fanden. Huj!

Hans Træskoklamper raspede i Brostenene, hans tilsovsede Læber udpressede Hyl, der rev Stumper af smaattygget Skraatobak med sig, saa det stentede i Hovedet af de nærmeststaaende.

Pottemand og Pottekone rendte foran ham og rev de udstillede Varer til sig, mens de nede fra Jorden slængte ham Vredesord op i Synet. Jesper duvede blideligt op og ned i store Stemninger gjennem Torvevrimlen; Hanen huggede og huggede med sin skarpeste Spore mod hans Sideben uden at kunne faa Hul i den sejge Lædertrøje.

Jesper dansede nu snart forkert, snart avet om, gik op i sin Rolle, blev vild, rendte baglænds ind i en Vognstjært, gik svedende frem med Bule i Nakken og rødt i Øjnene, løb paa en Ægsælgerske og fik et Munddask, hvirvlede videre og væltede et Maal Rødbeder. —

Da gik en hjulbenet Kartoffeltysker hen og jog ham et Svøbeskaft mellem Benene. Jesper dejsede forover og knuste to Lersætter. I det samme havde han baade Pottemand og Pottekone over sig med

Hug og Øredask. Jesper løftede afværgende sin Arm op for Ansigtet uden at tænke paa Hanen. I det samme rev Dyret sig løs, satte i første Sæt op paa Faddingen af Pottemagerens Vogn, fløj derfra under et djævelsk Spektakel hen over Hovederne af alle de hylende Ungmøer og op paa Borgmestertaget. Her tog den et sidste Tilløb ud over alle de røde Tage og dumpede ned langt henne, ingen vidste hvor.

Samme Dags Aften i Skumringen kom en ensom Mand op gjennem Hulvejen, der skyder sig ind mellem en Række sorte Hedebakker. Han var i ond Sindsstemning og snakkede højt med sig selv.

Det var Jesper.

Af hans højtspændte Enetale, der snart snerredes frem mellem Tænderne, snart lød brudt og graadkvalt, fremgik det, at det var hans Uheld paa Markedet, der var Talens Emne.

Mest kredsede hans ordrige Selvbebrejdelser om den bortfløjne Hane, men ogsaa de knuste Lersætter, som han havde maattet godtgjøre med 8 Skilling Stykket, dannede haarde Anklagepunkter.

»Æ Peng' er kaast' henn', æ Kok er fløven hen; det er helsen en kjøn Efterretning at komme hjem til Kone og Børn med! Kan du saadan blive ved, Jesper, saa kan du snart spill' fræ æ Brakk'. Du fortjente en god Lining Hug!«

Med disse Ord gik han over til Haandgribeligheder. Han slog sig selv paa Kinden og langede svære Næsestyver ud i Luften. Hans Raseri tiltog. Han greb sig i Kværken og strittede frem og tilbage over Vejsporene, som sloges han stærkt med nogen. Saa var han ovre mod den ene Vejgrøft, saa blev han atter ved kolossale Anstrengelser tvungen

over mod den anden. Omsider væltede han omkuld under nogle fæle Hyl og Eder.

I det samme var et Par ældre Folk, der boede i et Nabohus, komne til; de havde i Afstand hørt Skjænderiet og Larmen og troede, her var Tale om et blodigt Overfald.

De fandt nu Jesper med Træskobunderne i Vejret, liggende i Vejgrøften ovenpaa sig selv og trakterende sine egne Kjæver med det ene Ørefigen efter det andet, mens han ustandselig raabte:

»Hvor har du gjort af Kokken! Hvor har du gjort af Kokken!«

Da Jesper opdagede, han havde Øjenvidner, steg han noget besværligt op af Grøften og gik gryntende og slukøret videre.

VESTERFRA

Frostvinden svøbte med sviende Slag om den gamle Hedekros frønnede Hjørnestolper og ruskede vredt i det afskallede, blaa Brædt med Privilegiumsbetegnelsen, der hang og dinglede i et Par rustne Stabler over Indgangsdøren. Smaa vildfarne Vindstød kom pilende ind i Vinkel-Læet mellem Kostalden og Stuehuset, hvor de jog med den spildte Hakkelse, saa den hvirvlede med klinger Metallyd hen over de rimede Sten. En lavbenet Bondekøter kom frem ad Bagdøren og vejrede med løftede Næsebor hen mod nogle Graaspurve, der stod og gav Hals over et Par Hestepærer; med en kuldskjær misfornøjet Piben trak Hunden sig atter tilbage fra Dørtrinet.

Inde i Skjænkestuen sad den gamle Kromand i den tykke Faareskindstrøje mortensene og ventede paa Bid.

Ikke een Gjæst havde været der hele Dagen, og nu var det snart Aften. Tre Gange havde han gjennemlæst »Folkebladet«s Avertissementssider lige fra »Grisepriser« til »Ligkister«; ved hvert Punktum havde han stempet en Spytstraale ned i Gulvfjælene mellem hans Krampetræsko, saa de nu var nær ved at kunne sejle; for at faa Has paa den krybende Tid kastede han ogsaa et Blik paa den øvrige Del af Bladet. Der var f. Eks. et »Dele*geret*«-Møde; nejtak,

dje' Politik og dje' Skidt — det kunde de gjerne ha' for ham! Det var bare til for at sætte Splid mellem Folk. Der kom jo ikke nær saa mange til Kros nu som i føromgoddage — det var misæl den forbandede Politiks Skyld, det var saa meget sikker. — Kromanden lod Øjnene løbe længere ned ad Bladet: »Indbrudstyveri paa — hvad Fanden var det, der stod? *Dosse*-ringen — —.«

Kromanden begyndte at læse med mimrende Læber. Kort efter satte han dog atter et kraftigt Punktum ned i Gulvfjælene og saa for hundrede Gang ned over Vejen ud mellem to armtykke Istappe, der hang ned for Ruderne.

»Se vi det! En Vogn!«

Kromanden bøjede Nakken længere og længere tilbage for at følge Vognens Gang saa langt som muligt.

De grimme Istappe, der snart spærrede Synet for al Ting! Han skulde nok have dem gaaet efter med Egekjæppen endnu en Gang.

Kort efter rumlede en tung Vogn op for Indgangsdøren; de smaa »Russere« dampede voldsomt ud af Næseborene; deres Manke og Øren var randede af Rimkrystaller. Hestene førtes ind i Stalden. Kusken, der paa de vældige fastspændte Sække bag i Vognen saa ud til at være en Uldopkjøber, drønede ind ad Forstuedøren og videre frem i Skjænkestuen.

Kromanden havde allerede sluppet sin Avis og rejst sig halvt op i Knæene for at hente den Gjenstand, som Gjæsten vel maatte rekvirere. Uldmanden, der var rund og bævrende som en af sine egne Tosække, gjorde dog ikke Mine til at »bestille« noget; derimod slængte han sig om i Bænkkrogen, saa det knagede i Panelværket, stødte sin Haand ned i Kappelommen og fremtog noget, der var indsvøbt i

en Avis, og som viste sig at være Smørrebrød, der var bleven helt krumt i den stærke Kulde.

Med den bedste Samvittighed af Verden gav han sig til at spise.

Kromanden skjævede lidt til ham og lod ham foreløbig tygge i Fred. Uldmennesket sad og stirrede ud af Vinduet, som anede han slet ikke Kromandens Tilværelse. Saadan gik et Kvarters Tid. Da besluttede Kromanden at sende en Føler ud.

»Det maa være noget grimt Føre i Dag,« sa' han.

»Naa—aa?« brummede Uldsækken gjennem den sidste Mundfuld.

»Ja, det bliver minsæl haardere Vejrlig endnu, det kan a' mærk' paa æ Lopper,« fortsatte Kromanden.

»Det var Fandens!« sa' Uldmanden og rensede Gummerne med et Slag af Tungen.

»Jow, a ynder det minsæl ett, naar de søger altfor nær te' æ Skind.«

»Nej, saagu',« sa' Uldmanden og udstrakte sin Haand efter Husets Tobakskasse, der stod i Bænkkrogen.

Sikken en Kjæltring! tænkte Kromanden, vil han være det bekjendt at bruge ens Tobak ogsaa uden at nyde den ringeste Gjenstand.

Uldmanden stoppede og tændte, satte sig mageligt til Rette og blev ved at stirre ud ad Vinduet.

Som i en Art Aandsfraværelse famlede Kromanden sig til et Ringspil, der laa lidt fra ham, rejste sig op, gik ud i Stuen og gjorde nogle klodsede Kast efter en Krog, der var fastgjort i Sidevæggen. Kun en enkelt af Ringene blev hængende i Grebet; de fleste faldt mod Gulvet under meget Spektakel.

Nu blev Uldsækken opmærksom; med en folderig Drejning i Tyrehalsen, spurgte han Kromanden, hvad *det* var til.

»Aa,« svarede Kromanden med et enfoldigt Tone-

fald, »det er saadan no' Komeddi', de har hittet paa for Folk, der vil sætte et bitte Væddesmaal. Men en forstaar sig jo for lidt paa det. Har *du* noget Vid om det?«

»Hvor skuld' a ha' *det* fræ!« svarede Uldmanden og buldrede hen over Gulvet, saa Brædderne gimpede.

»Ja tho,« vedblev Kromanden, »det kan da aldrig skralde højt; skal vi forsøge lige et jenle Kast imod hinanden?«

»Lad gaa,« svarede Uldmanden.

»Ja, a mener saadan for Alvor da — om en bitte Gjenstand?« vedblev Kromanden.

»Ja, aaeja,« svarede Uldmanden. De blev enige om Vilkaarene: Ti Ringe i ti Kast; den, der havde flest Ringe paa Krog, havde vundet.

Kromanden lagde for. Nu var der ikke længere noget klodset i hans Kast. Med en Alvor, som gjaldt det mindst en Tønde Guld, og med en Sikkerhed, som havde han aldrig foretaget sig andet, sendte han Ring paa Ring ind i Krogens Greb, mens han langsomt og højtideligt talte: »En — to — tre —«

Uldmanden havde taget Opstilling et Par Skridt fra ham; efterhaanden som den ene Ring efter den anden klirrede ind om Jærnkrogen, havde hans Ansigt faaet et sygt, velvilligt Udseende, der bredte sig til et stygt Smil hen over Mund og Kindben. Først da en Ring larmede mod Gulvbræderne, afløstes Smilet af et Blink, som naar man hugger en Gnist af en Flintesten.

»Saa for Satan!« sa' Kromanden, før han atter gik videre i Tællingen.

Det var *hans* eneste »Forbier«. I ni Kast havde ikke een Ring svigtet ham; i det tiende kun denne ene.

Med dette Resultat rakte han Spillet til sin Modpart med et Blik som en Lommetyvs.

Uldhandleren smed Kjørekappen og endnu et Par Frakker og tog fat.

»Ho—hoh!« tænkte Kromanden allerede ved Gjæstens første Kast, »*han* er nok ikke et rent Barn heller!« Uldmanden stod i Skjorteærmer og slangede Ryggen som en Fægter; med smaa, sirlige Bevægelser og fjedrende sig frem og tilbage paa den store Taa smækkede han Ringen over Stablen, som man kaster Løkken om et Dyrs Horn; hans Øjne var nu stive og udstaaende; hans Mund stod aaben, og Underlæben blev længere i Kastet, som vilde han føre Ringen til Maalet ved sit Aandepust.

I Modsætning til Kromanden talte *han* ikke Slagene; *saa* sikker var han paa sin Sejr. Kromanden blev mere og mere grøn i Synet, han forsøgte at lade være at se paa det, men stod i næste Øjeblik alligevel og saa stortgloende fra Kasteren til Krogen, idet han flyttede Øjnene med smaa arrige Nakkeryk, indtil Spillet var ude. I ti Kast havde ikke een Ring glippet Maalet.

Nu først mødtes deres Ræveøjne.

Kromanden: »Hwor er do fræ?«

Uldmennesket, med et Slæng: »A er vejsterfræ.«

VAR GRUNDTVIG IKKE PRÆST

Vurderingsmændene havde lige sluttet Forretningerne hos Jens Muesgaard og skød sig nu op i Bænkhjørnet for at drøfte Byssens Nyt, mens de fyldte Stuen med en daanende Røg fra Stumppiberne. Samtalen drejede sig mest om den »nye Mand« Thomas Sjællænder, hvis fremmedartede Væsen og grundtvigianske Sæder havde vakt de ældre Hjemfødningers skaanselsløse Kritik og Haanlatter.

Den hvide og rynkede Gubbe Visti Tammesen, der var en Ka'l til at bedømme et Høved, men kun havde det nødtørftigste Begreb om Mennesker, der ikke var skaaren over hans egen Form, lagde for, mens han kradsede Piben ud med sin magre, rystende Haand:

»Naa, saa er nok æ Sjællænders Søn kommen hjem fræ æ Skuel', han gik paa.«

»Ja, tho a haar endele hør' en Nysmaal om det,« svarede Kræn Hermansen, en sværlemmet Bonde med filtrede Bakkenbarter og rødsprængte Kindben.

»Saa skal en wal ha' mir' Spe'takler og Anstalter. Æ Faa'r kund' helsen gjør æ Egn nok, tykkes a.«

»Ja, du haar endda Ret i'et, Krejsten,« vedblev Visti og skød Tobakskassen fra sig, mens den sure Pibespids sitrede til Ro mellem hans tandløse Gummer.

»A kund' sgu ett dy mig for aa fortæl' det til Storgaard, da a mødt' ham i Gaar.«

Storgaard var Egnens rigeste Bonde; mangeaarig Kommuneformand og Sognekonge, der øjeblikkelig havde fundet sin diametrale Modsætning i den reformivrige Sjællænder.

»Ved I, hwad han swored' mæ: — »Saa kan der jo blyw' jen mir' te aa syng' *Kyrie eleison* i Østergaard,« saa' han. »Og nær æ Faa'r nu ijen skal ud aa skræpp' om den her *Pæ' La—a—sen*, saa kan han jo ta' æ Knæjt med sæ som Forsanger; saa spaarer han en Awtensmad te æ Degn!«

»Ha, ha, ha! Ja det er en Spøgels' den Storgaard, mod hvem han jen Gaang haar faa't Pek te,« svarede Kræn Hermansen.

»Og de her Sjællændere med dje' Syngen og dje' Fagter og dje' Diddelomdej, dem kan han nu ett lid' — og det kan *a* misæl heller ett. For det er lissom, det vil gjør sæ en hel Del viller' end enaan; og tho det er da ett andt end som Bønder, ihvordan det saa end kronnier og skraber.

A sejer nu for *mi'* Paart: Læd æ Præjst' præjk', der faar dje' gued' Løn og Betaling for'et, men læ' æ Bønder blyw' ved dje' Handtiring.«

»Ja, æ Mand kan jo helsen vær' gued nok,« sa' Visti Tammesen, »men han skuld' hold' sæ lidt mir' ved æ Jurd. Si mæ nu paa hans Landbrug; nu haar han rend' rundt med en Mergelpig for aa find' Mergel paa hans Skywt' — men Mergel paa *wor* Jurd — det skal han misæl snaar' blyw' klog paa, hvad *det* gi'r; for er æ en Or, vi faar en Krumm' Tar', saa brænder det æ aa, og det ogsaa lig' i den swot Bund'.

Og nu haar han jo kjor Drajnrør ud til Sølsig; men a ved ett, hvad han miner; om han tror, han kan faa æ Wand til aa løb' opad; for helsen er der da ingen ander Raad, end te det skal ud gjemmel di'

Mark, Jens,« — her vendte Visti sig mod Værten, »og det kan a ett tro, te du vil sætt' stur Pris paa.«

»Jow, a vil ett næjt' æ Mand *det,*« svarede Jens Muesgaard; »kan for Resten da heller ett, om Ret ska' ha' si' Gaang. Og det *kan* jo vær', te a sir lissom en bitte Krumm' anderledes paa den her Sjællænder, end I gjør. For læd nu æ Mand ha' hans Underlighed — tho ingen er fejlfri — saa er der iløwle det i æ Hued af ham, en ett finder ved enhwer. Og te Storgaard haar en Huen i æ Sid' af ham, det kan en jo ett under sig øwer; for han haar jo al si' Daw' spilt Sognkong' her paa æ Egn, og nu er hans Majt jo lissom ved aa sald', og det gjør jo æ Mand fortrydele; det forstaar en saa *wal.*«

»Ja,« svarede Søren Boel, den fjerde i Selskabet, en lille spidsnæset Mand med et langsommeligt drævende Organ, »dersom a maa sej' mi' Mjening, saa tykkes a endlemaal, te Storgaard er bløwen søen lowle stramtændet. Tho — hm! — en stywsinde Kannis haar han jo wot fræ Baansbin aa, og Worherr' haar han nu aalle ha't no' Brug for; og — hm! — a ved wal, en skal ingen dømm', men — Hovmud staar for Fald, og den der — hm! tror at staa, ser vel til, at han ikke falder. Te vi fæk — for a vil sej' — en Graan mir Gudsfrygtighid paa æ Egn — æhæ — det war nok ett det galest' endda!«

»Aa, du er mæ en javn Pludderkok, der render og finstrer til Bønnemød' hwerandtlidt i Stej for aa pass' di' Bestilling,« raabte Kræn Hermansen vredt. »Hvad mon *du* miner med Gudsfrygtighied?

Nær vi Bønder holder wos te wor Bedrøwt og wor Børnelærdom, og vi betaaler enhwer, hwad vi er ham skylde, skuld' der saa vær' nue, der vild' wos nøj!«

»Ja,« sa' Jens Muesgaard, »tho det er da ogsaa godt, aa *ved* en bitte Krumm'.«

»Ja, aaeja!« svarede Kræn Hermansen. »Men det jenest' den her Sjællænder fortæl'er om, det er jo da æ Præjst' og ander stur' Hanser; og hwad kommer snaar ander dje' Præjst' *wos* ved; tho a er ett kloger', end a tykkes, en kan ha' nok i si' egen.«

»Da war Pæ' Lassen Skræppenborg, han sidst laa' ud om, jo da ett Præjst,« indvendte Jens Muesgaard. »Han war jo en simpels Bûnd' som enaan.«

»Tho a ved snaar ett, hwad en ska' sej',« svarede den uforbederlige Kræn Hermansen. »For *war* han ett Præjst, saa *vild'* han vis' gjan' ha' wot æ.«

»Men ham han snakked' om æ Gaang far ... Hwad war æ nu, han ga' ham te Navn?« begyndte gamle Visti Tammesen ... »Tho det er da underle, a ett ka' komm' paa *det*! ... Ham med æ Hammer!«

»War' æ æ swot Smed?« ærtede Kræn Hermansen.

»Aa, skid' med di' Sludder!« vrissede Visti og fægtede fortvivlet med Stumppiben.

»*Thor*?« indskød Jens Muesgaard.

»Akkuraat,« svarede Visti og saa lettet op, »der haar vi sgu æ Mand!

Han war jo da heller ett Præjst.«

Kræn Hermansen anlagde den ligegyldigste Mine. Visti Tammesen drog videre ad sin historiske Bane:

»Og Grundtvig, — han war jo heller ett Præjst?«

»War Grundtvig ett Præjst?« sa' Kræn Hermansen spagt.

»Tho da ved a sgu da'tt retter'.«

»Nej,« ivrede Visti Tammesen, »han war jo no' hil aandt — — Tho hwạd er det nu, de kalder æ? — — *Degter*!« udbrød han og løftede i Befrielsens Sødme Stumppiben mod Loftsbjælken.

»Degter? hwad er det for no' nøj?« spurgte Kræn Hermansen usikker.

»Tho det er jo søen aa sætt' nøj sammel; lav'

Krøniker, forstaar sæ; lissom nu æ gammel Degn, nær han laver Gravskrøwt',« svarede Visti.

»Ih si,« svarede Kræn Hermansen tvivlende, »saa æ gammel Degn skuld' vær' lissaa møj Kaa'l som Grundtvig; det kan a'tt tro!

Hwad sejer *du*, Jens Muesgaard? War Grundtvig ett Præjst?«

»Jow gu' war han Præjst, og det ogsaa søen te det haaj nø' Klem!

Men Visti der maa jo ha' sejn og soved det hal' øwer; for det saa' æ Mand da tit nok,« svarede Jens Muesgaard.

»Ja, saa maa a jo ha' øwerhør' æ,« svarede Visti spagfærdig. »For a er saamænd en sølle Hjavl te aa komm' *te* nøj.

Men kom til Ann' Kjesten'; der kan I mi'sæl faa Beskejn! Hun er ward aa send' til en Mød', for hun faar nøj med sæ hjem aa æ.

Da vi nu er kommen i Træk med aa snakk' om den her fremmed Mand, saa skal *a* iløwle fortæl' jer, hwor gal *a* kam af Stej med ham i Gaar:

Det war søen omkring ved Dowerdavs, te a war gavn øwer til ham for aa laan' en Ræhkniv. Saa er æ da lig' saa slud-uheldig, te a skal komm' mødt under dje' Maanandagt. De haaj lig' sellet dem fræ æ Burd: a kund' si, te de haaj faa't opwarmet Kartofler til dje' Dower, for æ Swot-Pand' stod paa æ Skyw' og pejt' med æ Stjatend' lig' ad æ Stowdar.

Rundenom paa æ Væggi hænd' der Skilderier; det war wal sajtens nue af dæ her hyw' Hanser, han holder saa møj' aa aa taal' om; a kund' ett kjend' ander end Frederik den Syvend', som a saa det Aar, a laa i *Frederigs*.

Nu; æ Folk haaj sprej' sæ øwer æ Stow', og a kund' si, de saa da saa sær skalu te mæ. A war lig'

ved aa skuld' sej' mi' Ærind', men saa paa jen Gaang begynder æ Sjællænder og stemmer op:

»Morgenstund har Guld i Mund,
og Guld betyder Gle-ede.

Nu kund' a jo snaar forstaa, hwifor der war bløven glovet søen paa mæ, og a fæk mi' Lue aa i en Fart og stilt mæ an op imud æ Darkarm. Men saa lig' med jet — saa kaaster det sæ nied, Mænd og Kwinder i jen Marode, som de gik og stod, nue ved *jen* Stol og nue ved enaan, jen ved æ Bænkend' og ander ved æ Laangskammel.

Nied kam det da det hile! Og a war sgu snaar' aal lied ved aa staa der kav-ret og kig' ned paa dem, som de laa der og vrødt aalsammel med æ Bund' i æ Vejr, jen med Hwol paa æ Hues' og enaan' med Maag paa æ Træsko. Haaj a kund' krøben under æ Burd, saa haaj a da gjord' æ.

Da æ Sjællænder haaj re'st sæ og so, te a var bløwen stavn, saa kund' a *wal* si', te han war ild' fornywed.

»Naa, saa du skulde itte knæl'?« saa' han paa hans Sjællandsk.

»Nej,« sejer a, »a er bløwen lovle gammel til den Slavs Kunster. A kan nok komm' nied, men det kniber saa dæwels aa komm' op ijen.

Og a haar endlemaal tint, om ett det, en bed'er, er lig' kraftig, hwadenten det er saa' i den jen Stilling heller den aan. Og heller kan a indsi, hworfor a skal lægg' mæ paa mi' Knæ, fordet iander haar spist jer mæt' i jer Dower.« — Akkuraat søen swored a æ Mand; og han maa wal ha' lædt sæ besej' med' æ, for han saa' ett flir' Ord, men flyed' mæ det, a war gavn atter.

Siden haar a *ett* set nøj te æ Sjællænder.«

HELLIG KRIG

Der havde været Helligforsamling i »Sichem« — saadan kaldte de fromme der i Sognet deres Forsamlingshus — og nu havde en Klynge af de lunkne søgt ind til et lille Bord i Kroen, hvor de havde nydt adskilligt flere Kaffepuncher, end der kunde retfærdiggjøres ud af Loven og Profeterne. Samtalen drejede sig til en Begyndelse om fromme Materier; der var dog kun to-tre, der førte Ordet; Resten hørte paa. Der var først den høje sværlemmede Kren Konradsen, som ved sine mægtige Legemsformer let og naturligt blev Gruppens Midtpunkt, saa meget mere som Flasken var i hans Hænder. Under hans højre Arm sad den forsigtige Wolle Snedker, der havde nogen Hældning mod Missionen, men — Gud bedre det — endnu mere Hæld mod Brændevinsglasset. Saa var der Esper Ma'sen, der altid brændte efter at citere Skriftsteder, men i Aften holdtes stærkt i Ave af Kren Konradsen, der havde set sig gal paa denne Tilbøjelighed. Hvert femte Minut rejste Esper sig halvt op i Knæene og fremsnøvlede med belagt Tunge: »Jesus sagde til sine — scipler — —«. Længere kom han aldrig, saa blev han atter trykket ned paa sin Plads af Kren Konradsen, myndigt som man fejer et Insekt ned fra Bordet:

»Fanden med *di'* Vrøvl, din Plevverkok!«

Wolle Snedker havde lige sluttet et af sine Hosesokker-Forsvar for Kingos Salmebog:

»Det war en bitte gjæv Bog. Den kund' en løs' i uden aa komm' i gal' Tanker. A kan jo ett sej' andt — Gud forlaad' mæ 'æ! — end a tykkes, vi kund' gjân ha' forlid' wos te *den* no' Aar endnu. —

— Den ny ka' maaskisæ vær' aalgued — a tær saamænd ett sej' en Urd om 'æ; Gud kjender jo, hwad det bejst' er. Men maatt' en sej' æ, saa for wos aa tykk', maatt' vi wal kund' blyw' salig' ved det, som wor *For*æller er bløwen salig' ved.

Men vi er jo kuns syndige Mennesker, som fortjener idel Straf. Aa, læ' wos ett klog' formøj i æ, men gi' Gud Æren i al Evighed.«

Ved denne smukke Tale vaagnede Jens Kopborg op og kvad:

»Stuel' paa Kristus — det er mi' Lyw; løw' i ham — det er en Vinding!« Her krattede han en Taare ud af Øjet under en Manøvre, som naar en Tudse afbøder et nærgaaende Straa. — I det samme hældede Opvartningsjomfruen sig ind over Bordet for at fylde nyt Sukker i Sukkerskaalene.

Jens Kopborg slog en krum Arm om Pigens Overkrop og saa hende op under Øjnene med et fortinnet Smil:

»Du haar endda no' bløđ' Aarme, Kjesten.«

— Endnu engang galede Esper Ma'sen fra sin halvt knælende Stilling mellem Bordtremmerne: »Jesus sagde til sine — scipler — —.«

Men Kren Konradsen tærskede ham i Bunde, saa han heller ikke denne Gang kom længere:

»Aa, du er jo saa fuld, te en ka' prikk' dæ paa di' Øwn. Du sku' sgu skam dæ, for aa vis' dæ saa snaaged mell' ande Guds Bø'n!« Nu gled Samtalen over paa

Sæd og Avling, og Kren Konradsen sa' med en indigneret Bevægelse:

»Ja, nu war en ved aa gled' sæ te en Krumm' Sommer, og saa kommer Worherr' her ijen med hans Vinter og hans Vrøvl.«

»Nej, aaeha, Krejsten!« udbrød nu Wolle Snedker i en streng, bebrejdende Tone: »nu maa du ett sejj' og forfald' te syndige Tanker. Pas endda paa, hwad di' Mund sejer: Og sejj ett og blyw som jen af de uomskaarne Filistre.«

Men nu blev Kren Konradsen vred for Alvor.

»Aa, du behøver ett aa sejj' og gi' *mæ* den Slavs Streger, for *a* haar stavn, hwor du aalle kommer til aa staa. Dengang *du* bløw komfirmired, hwor mon *du* war aa find' paa æ Kjerkgwol? For — *a* stod owerst! Og jen Høttid — nu er æ akkuraat syv Or sin — a hower æ lisse nyw'! — det war Palmsøndæ — da blywer æ gammel Degn syg lig' mødt under æ Tjennest' og saa kommer æ Præjst« (Kren Konradsen svælger sin Bevægelse) — »det war jo Lassen; det war fandenmæ ingen Doskpand'! — det war en Kaa'l, der vidst', hwad han gjord'! — saa kommer han akkuraat søen! — a hower æ, som det kund' ha' wot i Guer den Daa! — kommer søen — og pikker mæ paa mi' venster Skaalder — lig'som a nu gjør med dæ, Wolle; — tre jenle bette Pik — og a kund' jo snaar forstaa *saa* møj, te det war mæ, han vild' nøj — og a gaar jo saa med ham ud i æ Wavelhus, det forstaar sæ; og her sèjer han mæ æ jo, som det war: Æ Degn war bløwen syg — mødt under hans Handling; om a nu vild' — — hm!« (Krejsten flæber!) — »om a nu vild' øwerta' hans — Plads! Og a vild' jo da saa ett næjt' æ Præjst det. Og a bløw jo saa strammed an i æ Kordar — i æ Degn hans Plads jo da — og a skuld' jo saa sej'

hans Løsning; det *er* en stur Handling for en javn Mand aa blyw' betroed te!

Men a stod med Frimodighied indtil Enden. Og da a saa' »Amen«, da war der fandenmæ ett jen, der ku sej', te *a* haaj saa' en *hal'* Urd forkirt af nue Slavs Lig'.

Der war manne jen, der wild' ha' gavn paa Niesen — for en haar jo iløwle ett no' Oplærels' — men a past paa aa hold' mi' Kondovitter sammel — og da a war færdig: — *a* war beveged, og a kund' si, te osse æ Præjst war beveged!

Der war jen Stej, der war a *nær* skrejen po Rumpen — for en haar jo ett æ Øvels'; og ka' en ett hold' æ Town, saa ka' en sgu lissaa godt spænd' fræ.

A haaj lig' hjulpen æ Præjst aa æ Hawl, og a seller mæ jo saa tebaag' — søen! — en ska' jo ved, hwad en gjør paa *de* Stejer — og vi skuld' jo saa syng' den sidst' Salm'; og *a* skuld' jo da syng' for, det forstaar sæ!

Men saa war æ jo den her Slytter, de kalder ham; han haar jo nu aaltid hat no' Pek te mæ; han sad uddest i jen af de owerst Stwoller — og som *han* sang! — ja, Gud spaar wos, som han sang!

Det war jo nu æ Mjenning aa æ, te a skuld' ha' wot kjor' aa. — Han kund' jo mærk', æ Skjevl, te a war *ett* saa faast i æ Repetis'. Men *a* tint lissaa still' ved mæ sjel:

A ska' Fanden slaa mæ' nok hold *dæ*, din bette Swissi!

Han fulle mæ i æ Hæl' lissaa trolle, lig' te hwor der staar:

O, Gud, du ser min Længsel,
at jeeg afløses maa . . .

der smutt' a fræ ham.

Det her: Hy—hy—*hyh*! Hy—hy—*hyh*! der bløw han

sejn; den Knast kund' han fandenmæ ett komm' øwer, æ Swend!

Nej, Wolle, du skal misæl ett komm' te *mæ'* med di' Streger, for der vil du nu iløwle komm' under med di' Latin!

Nu lærer æ Bø'n ingenting; men den Gaang a gi' te Skuel', da lær' vi sgu nøj!«

»Hwad lær' I da?« kom det med rolig Basklang fra en af de yderste i Kredsen.

Kren Konradsen saa forbløffet op ved dette uventede Spørgsmaal.

»Hwad vi lær'? Tror du, *a* ka' how *det*!«

LANDSTRYGERENS JULEAFTEN

Svenske-Jakob hed en Mand uden Tag eller Hjem. Han var kommen herned fra det værmlandske, lokket af Æventyret og den billige danske Brændevin. Om Sommeren læssede han Jord paa Tipvognene sammen med andre Vesterhavs-»Bøster« og stegte sit Flæsk paa Skovlen ved en Haandfuld Marehalm under aaben Himmel, mens han selv holdt ved Skaftet; om Vinteren sad han ved Langbordet hos en eller anden Hedebonde og bandt Karskrupper, mens Bondens Kone tørrede ham hans Sokker paa Bilæggeren. Mest holdt han sig ude ved Havkanten, men blev Vejret ondt og Dagene korte, søgte han gjerne ind ad Landet til med de andre Søfugle, og han var da ingenlunde nogen uvelkommen Gjæst i de smaa bortgjemte Hedegaarde, der ligger og stirrer ind i et Par golde Brinker og ved kun det nødtørftigste om den store, vide Verden.

En Juleaftensdag lidt før Sol gik i Bjærge, kom en tyndklædt Mand hen over den tilsneede Hede. Han gik sni til alting og holdt stadig stor Afstand mellem sig og de faa Hytter, som en Mand der endnu har langt til Vejsende. Hans Frakke var et underligt Rørsammen af alle Sommerens Farver; hen over de kantede Rygstykker laa der falmede Solstriber som af en vaad Piskesnært. I højre Haand svippede

et Bundt Spanskrør, hvis yderste Spidser satte Riller efter ham i Sneen, og paa venstre Hofte hoppede en Hundeskindsransel. Det var vor værmlandske Spanskrørskunstner paa Vej til en af »Vennerne« der Østerude, hvor en Plads ved Fadet og et Leje for Natten aldrig var bleven nægtet den farende Jakob. Ude paa en tilfrossen Kartoffelmark indhentedes han brat af en Hagelbyge, der længe havde slæbt efter ham. Jakob lod Hovedet falde dybere ned i Frakkekraven, mens han kastede kraftigt i med de revnede Sko. Men da der mærkedes Isslag i Bygen, satte han i Rend hen mod en Stak Hedetørv. Her i Stakkens Læside smed han Spanskrørsbundtet paa Jorden, mens han bankede de valne Hænder. Han satte sin ene Sko paa Hælen og lirkede ved Saalen henne omkring Taaen; jo, var det ikke nok det, han tænkte, den slugte Vand som en Si. Vinden hylede om den sammensunkne Tørvestak, og Haglene og Isstykkerne plaskede som Projektiler.

Paa een Gang kom der en Lysning i Skydriften. Jakob la' sig paa Knæ foran sin Ransel og fremtog en lappet Skjorte, som han strøg hen over et Par Gange med den flade Haand. Derpaa kastede han Frakke og Vest, trak sin gamle Skjortelas ud over Hovedet og stod et Øjeblik støvsnøgen under Aftenhimlen. Haglene hoppede lystigt paa hans nøgne Rygstykker og slog Taarer ned ad hans magre Bryst. Jakob fægtede med Armene hid og did for at faa de valne Hænder gjennem de gjenstridige Ærmer; omsider lykkedes det under Tænderklapren; han kom nu paa en langt bedre Fod med Tilværelsen; han smaanynnede og snakkede med sig selv, mens han bragte Orden i Tingene. »Jo, jo! Renlighed var en velsignet Ting, mente Kjællingen. — Vilde ikke modsige hende deri. — Men Krokonen, der havde

anvist ham Seng sidste Nat, var en So; det havde han — Gud bedre det — Vidner nok paa i Skjorten der. Men Anne Margrethe histude — kom ikke til hende med den Slags! Kunde resikere, at hun stængede en Døren for alle Tider, om hun opdagede sligt. Nej! man var vel i Færd med at blive Menneske igjen; kunde faa Raad til at la' vaske en Skjorte eller to, om det værste hændte, som nu i Dag. Man drak ikke mere al Fortjenesten op; man havde en ren Sjæl i en ren Skjorte; man begyndte at komme til Midler, ejede Penge paa Fikken. Ha-ha-ha!« — Jakob slog sig paa Vestelommen, hvorfra der kom en spæd Sølvlyd. »Ja, saa gaar det, naar man er en Karakter!« — Jakob skød Brystet ud i sin slunkne Vest. »Hvor vil Anne Margrethe gjøre store Øjne, naar hun ser, hvad Penge jeg har lagt mig til, siden jeg begyndte at forsage denne fule Brændevinen. — Forsage? Men hvorfor kjøbte du da Flasken der?« Jakobs Haand havde strejfet en grøn Flaskehals, der strakte sig ligesom lyttende op af Ranslen. »Hvorfor jeg kjøbte *dig*! For — — for — — for at forære dig til Anne Margrethe og hendes gamle Far. Nej, du *maa* ikke friste mig!« bad han. »Her er Djævlen saa koldt; ja, det er sandt! Jeg ryster i hvert Ledemod; jeg har Hul paa min ene Sko. — Men drikker jeg nu, saa drikker jeg fremdeles, til jeg atter ligger som en sivende Las i Vejgrøften. — Nej, nej, jeg *vil* ikke se dig! Jeg knuser din frække Stjærn med min Støvlehæl; jeg slaar dig i Smadder paa Stakken der, hvis ikke du lægger dig ned!« Med Voldsomhed drev han Proppen dybere ned i Flaskemundingen, mens han begyndte at optage Vandringen over de sneede Moser og Pløjemarker.

Maanen stod allerede med en bred Lysstrime hen over Lervæggene i de smaa ensomme Hjem bag Lyngbakkerne, da Svenske-Jakob naaede frem til

den Enstedgaard, der havde været Maalet for hans Dagmarch. I Gaardsledet standsede han brat og lyttede; Tagskjægget hang lavt og dryppede; et Dyr slog Hornet mod Bessingtræet inde i Stalden, naar det rev Foderet til sig, og Brøndvippen knirkede i de rustne Nagler, naar Vinden svøbte om Hushjørnet; ellers lod ingen Lyd sig høre. Inde i Stuen begyndte de nok allerede at samles om Bordet. Jakob kunde skimte, hvor Børnenes Skyggehoveder uafbrudt forandrede Stilling bag de smaa Urtepotter. Med Stuens rødlige Lys i sine Øjne gik han hen gjennem Sne-Tavsheden og ind i Gangen, hvor en Kat sad og mjavede kuldskjært i Mørket for at slippe ind til Varmen og Julegrøden. Den lille muntre Landstryger tørnede ind over Dørtræet med hoppende Ransel og Øjnene tindrende af Latter og Skjælmeri. En varm Bølge af Kjøkken og gjemte Lavendler tøede i et Nu Rimkrystallerne i Jakobs filtrede Skjæg. Anne Margrethe, en værdig Enke paa godt de fyrre, kom ved Børnenes Støjen ind fra Kjøkkenet, tørrede omhyggeligt Haanden i sit Forklæde, før hun velsignende gik Gjæsten i Møde.

»Tyt a ett nok, te æ Kok gaalt' i wor Forstow'! Kom endelig til Sæde; det er saamænd et træls Føre! Aa, da kald endelig paa vor Faa'r, te han kan komm' og hils 'paa den fremmed! Nu skal a snart ha' Grøden færdig!« Anne Margrethe forsvandt, som hun var kommen, i en varm Em af Grøddamp. — En blaamalet Dør gik op i Panelvæggen og gamle Villads, Aftægtsmanden, traadte fint barberet og hvidsokket ind over det sandstrøede Gulv med Øjnene muntert hvilende paa Vennen: »Ih nej, hvad sir a! Saa kam du iløwle. A var retten ræd, du skuld' vær' *bleven* henn'. Der er søen en Plasir ved dæ for vianne, der altid maa sejj' saa jenle! Aa, sæt dæ endelig te æ Burd!« Børnene rokkede tjenstivrige omkring paa

Bænkfjælen som Ællinger i et Sold; de vilde alle ha' Jakob imellem sig; kun den mindste, en lille pluskjævet Purk paa tre Aar, saa fra sin Mørkekrog med Hjemfødningens vagtsomme Mistillid op paa ham, Vagabonden, der fyldte Stuen med en saa uvanlig Støj og duftede saa underligt af Hav og Fjernhed. — Grøden bares ind paa et stort hvidt Fad med et korsdannet Smørhul i Midten; ogsaa i den strøede Kanel stod der fire hellige Kors, et til hvert Verdenshjørne. Børnene strakte Hals og dinglede utaalmodigt med Træskoene under Bænken; Jakob kneb dem i Pluskjæverne og tvang dem til Latter ved sine Abestreger; gamle Villads tog Sæde i Bænkkrogen; Anne Margrethe gik hen og rørte i Pebernødderne paa den hede Bilægger, ordnede lidt ved de sorte og hvide Perler i sin afdøde Husbonds Ligkrans, der hang over Bordenden og glinsede saa alvorsfuld over Anretningen. »Saa i Jesu Navn, Villads, vil du saa løs' *te* æ Burd!« sa' Anne Margrethe og satte sig med et Suk under Husbondens Ligkrans. Villads lagde sin Hue bag sig, bøjede det skaldede Hoved og læste den tunge Bøn, der altid gaar foran Bondens Julegrød; Børnene sad som Sild paa en Snor; Svenskeren havde trukket sig ind i sit Skjæg; hans Haar dryppede ved Ørerne; Ilden lyste fra de svære Revner i Bilæggeren, Luften var mættet af Duft fra de omrørte Pebernødder. Villads læste. Ind mellem Ordene hørte man Musene rasle i Maltdyngen over ens Hoved; et Møl kom frem af Krogen ved Spisekammerdøren, slog med en skarp Lyd sit taabelige Hoved mod Loftsbjælken og hørtes nu først igjen, da den kom frem i den øverste Vinduesrude, gjennem hvilken man saa Maanen lyse paa den tunge Sten i Brøndvippen og derfra langt bort over sneede Moser og Hedemarker. »Gud spis vore Sjæle i Himmerig, Amen!« sluttede Gamlingen, mens det klodsede

Møl gik paa Hovedet i Mælkefadet. Det mindste af Børnene slog Træskoene larmende mod hinanden under Bænken og saa raadvildt fra Møllet hen til Moderen; men ingen anden vovede at bryde Tavsheden; de rolige Aandedrag jog med Emmet fra den ventende Grød, Tællelyset skjarede dunkelt i de brede Negle paa Oldingens Fingre, da han langsomt skilte de tunge Hænder over Bordskiven, hvorpaa de smaa tilegnede sig Skeen med et Svup. Grøden skred langsomt sin Undergang imøde; end ikke de hellige Kors blev skaanede. Skeerne klirrede, først mod Fadranden saa mod de Smaas hvide Tænder. Mælkdryppene paa Bordpladen satte smaa overbevisende Punktummer efter Resultatet. Jakob var ikke noget betydeligt som Grødæder; han sad og stak sig til Fadet under Børnenes Albuer og krydsede hjem med Ladningen, naar Farvandet var sikrest. Svenske-Jakob havde flere Historier end Gryn i Munden, og han fægtede ivrigt med Skeen, mens han fortalte om sine Oplevelser i »æ Vejsten«, om Livet mellem Havgasterne, om Svir, om Slagsmaal, om Skibe, der strandede, og Liv, der frelstes eller sank.

Tjenestekarlen sad med Armen paa Bordet og tog Grød ind, mens han fulgte Svenskeren med de opmærksomste Øjne; naar den lille glade Strik fortalte noget rigtig spændende, lod Knøsen Grøden ligge paa Tungen i nogen Tid, mens han saa op med en pludselig forskrækket Mine, som Studen, der standser i Drøvtygningen, naar det lyner.

»I Aar skal jeg komme til Sverrige!« raabte Jakob med eet og løftede sin Ske bedyrende mod Loftet. »Jo, jo; I skal faa det at se!« gjentog han, idet han med Uvilje havde iagttaget et optrækkende Smil paa Anne Margrethes Læber. »Jeg *har* jo Rejsepengene.«

»Har du da holdt op med at drikke Brændevin?«

spurgte Anne Margrethe og drejede Fadet, saa Smørhullet kom Jakob nærmere.

»Siden November gik ind, har jeg ikke smagt saa meget som en Draabe,« svarede Svenskeren.

»Men den der da?« vedblev Anne Margrethe og pegede med Skeen paa Flaskehalsen, der endnu stod frækt lyttende op af Jakobs Ransel paa Væggen.

Svenske-Jakob lo forlegen, rakte Armen ud efter Flasken og sa', mens han gav den til Anne Margrethe: »Det skulde være saadan en lille Juleskjænk til Huset her.«

»Jeg siger saa mange Tak,« sa' Anne Margrethe og tog Flasken til sig. »Naar skal Rejsen saa gaa for sig da?«

»Jeg *er* allerede paa Vej,« sa' Svenskeren. »Og jeg har nok ikke nødigt at tigge mig frem heller. Er ikke det god Kongens Mønt?« — Han tog en Tut Sølvpenge op af Vestelommen og stablede dem smaaleende ovenpaa hinanden foran Grødfadet.

»Jøsses endda! Saa mange Penge! Ja, der ser du nu selv, Jakob, hvor velholdende du kunde blive, om du kunde holde lidt igjen med den slemme Brændevin,« sa' Anne Margrethe, der altid havde været Svenskerens moralske Samvittighed.

»Ja, det skal vel blive en stor Dag for mig og Anna Stina det, naar jeg kommer tilbage til Værmland!« sa' Svenskeren, der nu i mangfoldige Aar havde talt om denne Rejse hjem til sin Ungdomselskede, der sad og ventede ham deroppe mellem Granerne og hvert Efteraar sendte ham et trofast Brev. — Anne Margrethe havde nu i den sidste Snes Aar hørt saa meget om denne Rejse, som aldrig kom i Stand, at hun lod det gaa ind ad et Øre og ud af det andet. Saadan omkring første November begyndte Svenske-Jakob hvert Aar at spare Penge op og holde sig de lystige Kammerater fra Livet;

saaledes kunde han op imod Jul have sammenstablet en Snes Kroner, der for ham var en svimlende Sum; i Aar var han usædvanlig hidsig efter at komme af Sted, og han slog sine Kronestykker i Bordpladen og fortalte endeløst om de Velgjerninger, han vilde udøse over Anna Stina og det halve Værmland, naar han først var sluppet velbeholden hjem med sine opsparede Kronestykker.

Fadene blev baarne ud; Salmebøgerne lagte i deres Sted; Svenske-Jakobs Skøjer-Tenor, der var skolet i Kroer og Kipper, fejrede en let Triumf over gamle Villadses sprukne Kakkelovns-Bas. Salmen randt ud, mens Perpendiklen i Klokkassen hakkede som en Spætte i den uendelige Tid. Anne Margrethe kom ind med Forklædet fyldt af nybagte Pebernødder og lagde en fuld Gjevt foran enhver i Laget. Børnene begyndte straks at lege »effen og ueffen«. Jakob lod sig højmodig plyndre for alle sine, mens han lo, saa Støvet dryssede ned fra Loftssprækkerne.

Der var bleven et Øjebliks Uvirksomhed i Stuen. Jakob havde stillet sig hen for at betragte et Skilderi, der hang i Halvlyset lige over for den dystre Ligkrans og fortalte en højromantisk Historie: Et Brudepar vender nok saa fornøjet hjem fra Kirke, men midt paa Gangstien løber de paa Rivalen, der med opspændt Revolver sigter snart paa Brud og snart paa Brudgom. I Billedets Ramme havde Tilfældet anbragt et moderne Visitkort, hvorpaa stod med Snirkler og Sving: »Hjertelig Tak for Deltagelsen ved vort Bryllup«.

Jakob var knap bleven færdig med at iagttage dette frydefulde Dokument, før Klinkedøren voldsomt blev revet om paa Væggen og et ældre Fruentimmer, skrigende og stakaandet, hoppede ind over Tærsklen:

»Aa, Herre Jøsses, kom endda og hjælp mig, hvem

der kan! Bitte Sidsel drowner! Aa, mæ arme ulykkelige Kvind'!« Det var en omvankende Tiggerske, som havde været ved Døren om Eftermiddagen for at bede om en Almisse. Paa Hjemvejen var hendes lille Datter gaaet hende i Møde; men paa Gangbrættet, der førte over Aaen bag om Gaarden, var Barnet snublet og var styrtet ud i Strømmen sammen med en Bylt af Moderens Almisser. Aaen var dyb paa denne Aarsens Tid, og Fjorden nær! Alt dette kjendte Svenske-Jakob. Han behøvede da ikke mange Ord, men løb som en rasende for at frelse Barnets Liv. Men Strømmen havde allerede ført lille Sidsel langt bort, saa Jakob fik en baade lang og kold Svømmetur, under hvilken han flere Steder maatte støde Isflagerne fra sig med Hænderne. Drivvaad og rystende af Spænding og Kulde stod Jakob omsider paa Aabredden med den lille Tiggertøs i Favnen; til en Begyndelse var lille Sidsel altfor medtaget til at kunne flytte Benene, men Anne Margrethes varme Dyner og gode Julemad bragte snart Barnet til at glemme baade Kulden og Dødsangesten. Børnene stimede omkring hendes Seng og overøste hende med Foræringer af Kringler og Pebernødder, og hendes Mor sad paa Stolen og strikkede, kløede sig med Pinden i Tindingen og mente, at bitte Sidsel saagi' aldrig havde haft skjønnere Juleaften i *hendes* Levedage.

»Ja vi maa rigtignok love for Jakob der,« sa' Anne Margrethe og vendte sig om mod Svenskeren, der sad i Aftægtsmandens tørre Tøj paa Bænken. »Han er en Knop, naar det knier!« — Jakob var bleven saa underlig aandsfraværende. »A tykkes, du sidder saa stille, Jakob. Tænker du bestandig paa Anna Stina?«

»Aa, ja, ja? Skjønt nu er det nok bedst, at jeg ikke tænker mere denne Gang. Det er alt forbi nu!«

»Hvad er det, du siger, Jakob? *Er* Rejsen allerede opgivet?«

»Alt er opgivet. Jeg har mistet Pengene!« Han vendte Lommen i sin vaade Vest: »Væk! Rutschet i Aaen! Ikke een Sysling igjen! Gamle Jakob kan begynde forfra!« Han forsøgte at smile.

»Hvad er det, du siger,« raabte man nu fra alle Sider, »har du tabt Pengene i Aaen?«

»Da *bliver* du os rigtignok en dyr bitte Pige, Sidsel,« udbrød nu Tiggersken, »først drowner du *mig* to af de villest' Pølser, og nu har den rare Mand for din Skyld mistet alle hans Penge; hvordan skal du nogen Tid komme til at gjøre *det* godt, din bitte Spirres!« Sidsel smilede under de vaade Lokker og gjorde et velbehageligt Hop under den varme Dyne.

Svenske-Jakob fik anvist sin Seng under nye Beklagelser.

Ud paa Natten vækkedes Huset ved en egen famlende Støjen. Anne Margrethe rev i en Fart en Tændstik og saa Svenske-Jakob staa med stive Øjne og lallende Tunge foran hendes Seng.

»Men Jakob, hvad gaar *du* og rumsterer efter her midt Nættetider?«

Jakob slingrede nærmere og spurgte: »Tror du, at han, Christus altsaa, der jo fødtes i denne Nat, som skrevet staar, — tror du, Anne Margrethe, at han ogsaa blev født for os, som har en saa djævelsk Drift mod Brændevin? Ja, for nu har jeg drukket igjen. Flasken, jeg skjænked bort i Kvæld, har jeg taget tilbage igjen; ikke een Draabe er sparet! Er jeg saa ikke et elendigt Menneske! Spark mig ud af dit Hus, Anne Margrethe; jeg er uværdig til at bo under dit Tag; jeg har Lus i Skjorten ogsaa!«

»Nej, det er, mi'syv, Usandhed, du nu kommer med, Jakob; a gav dæ vor Faa'rs Skjort', den var saagi' baade tør og ren.«

»Ja, men jeg har taget min egen Fille-Skjorte paa, det passer sig bedst, som jeg er nu. Og saa Farvel, Anne Margrethe!«

»Snak om en Ting, Jakob! Gaa dog endelig ikke ud i den Kulde og i dette tynde, vaade Tøj. Herregud, te du nu ogsaa skulde miste dine faa Skillinger, som du havde sat al din Lid til — — —«

»Ja! ja!« sang Landstrygeren, »nu er gamle Jakob fattig og fillet, som han var før; nu er Landevejen det eneste, som kan gi' ham Fred! Hils Gamlingen og Børnene — mest den lille under Dynen der!« han pegte hen mod Tiggertøsen. »Naar jeg atter føler mig værdig dertil, kommer jeg igjen! Gamle Jakob kommer sikkert igjen!«

Døren gled lydløst til efter ham. Saalerne paa hans lasede Sko slog et Par Gange hult imod Stenpikningen, før han svandt i den kolde Julenat.

SIDSELS BRUDELYS

Man var i Nedergaard i Lav med den højtideligste Handling i Datids-Bondens Gaard: at støbe Lys og Væger til Aarets Brug.

Smørkjærnen var trillet frem og stod med sine tre blanke Staalgjord midt paa Lergulvet og dampede ud af sit sydende Gab. Den var i Øjeblikket Aksen, hvorom alting drejede.

Husmoderen Bodil Mari' kom i skarpt Trav ind fra Frammerset med en sort Gryde ved Ørerne. Det var det skoldende Talg, der under en selvfortærende Syden vippedes ned over det varme Vand i Kjærnen. Saa kunde da Støbningen ta' sin Begyndelse.

»Har du nu Spillerne til Rede, Sidsel?« spurgte Bodil Mari' hen mod Datteren, en tungladen Ungmø paa 23, der gik og spredte nogle hvide Sengepuder over Langbordet.

»Ja, det var ikke særtl« svarede Sidsel. »A holder jo nok *dig* ved lige. Her er nu foreløbig ti, fem paa hver Pind. Det forslaar da *een* Lidt.«

»Ja, lad os saa komme i Gang med det i Jesu Navn da, imens Talgen er tjenlig og Dag er paa Sky, og Karlfolkene kan holde sig til en Side; for kommer *de* først ind fra Loen og kræver Melmad, saa har en nok den Fred, en faar.«

Efter denne korte Enetale slog Bodil Mari' et energisk Læg paa sin Nederdel, heftede den op over Maven og tog Opstilling foran Smørkjærnen, der maatte gjøre Tjeneste som Støbekar. Saa begyndte de hvide Spiller under en febrilsk Klirren at vandre gjennem hendes ferme Hænder, mens Sidsel som den adrætte Haandlanger dampede omkap med Talggryden, naar hun paa Moderens Ordre bragte ny Forsyning af den hvislende Smeltemasse ind fra Gruen i Frammerset.

Bodil Mari' stod huslig og trind og dyppede sine Lys med smaa sikre Haandbevægelser, der aldrig forfejlede Hensigten.

Hændte det en enkelt Gang, at et Par spegede Væger klistrede til hinanden, naar de droges op af det varme Bad, rev hun behændigt en Haarnaal ud af sin svære Nakkeknude og bragte dem paany tilbage til Lodstillingen.

Der var næppe gaaet en Time, før et halvt Hundrede Lys hang færdigstøbte mellem Tremmerne af den gamle hulslidte Loftsstige, der laa og strakte sit møre Skrog over to Træstole.

Sidsel var allerede fuldt beskjæftiget med at pille de færdige Lys af Spillerne og ordne dem i sirlige Hobe ovenpaa de hvide Puder langs Langbordet, da Moderen brat spurgte:

»Hør, sig mig een Ting, Sidsel, hvordan staar det sig egentlig i Tiden med dig og Jakob?«

Bodil Mari' saa sidelænds op paa Datteren. Sidsel blev blussende rød og fik endnu mere travlt med Lysene.

»Ja, a spørger ikke i nogen ond Mening,« fortsatte Moderen, »men er der Tale om Bryllup og den Slags, saa var det jo paa Tide, te en tænkte paa Brudelys, mens en har Talgen i Gryden,«

»Du skal ikke tænke paa nogen Ting, Mor,« svarede Datteren med Graaden bævende i Mundvigerne.

»Hvad *skal* a ett!« udbrød Moderen og glemte for første Gang at drage Vægesættet op af Støbekarret. »Er I ikke nærmere med jer Giften? Tho da troed a, te du havde anderledes Hævs paa ham, æ Sluri! Saa kan du begynde forfra igjen!«

»Det *er* ogsaa alene *den* grimme Drutti hendes Skyld!« svarede Sidsel nu helt henne i Graaden.

»Er det hind' æ Tulli der i Nørgaard, der gaar jer imellem?«

»Ja,« svarede Sidsel og afviskede Taarerne med sit Forklæde, »hun *staar* og hester efter ham, ihvor det være *maa,* saa en anden en snart kan blive skammet ved at se paa det.«

»Ja, tho saadan var Moderen akkurat ligesaadan, mens hun havde Alderen — saa meget en Burre til at hænge efter Karlfolk, og altid dem, en anden en havde faaet Sind til. — — — Men kom *du* nu her hen og støb de sidste Lys, mens Talgen er passende varm; tho ens Brudelys — dem skulde en ung Pige da gjerne selv støbe, om der skal blive noget Held ved det.«

Uden Indvendinger traadte den tunge Sidsel nu hen til Smørkjærnen og indtog Moderens Plads.

Hun havde dog langtfra dennes rutinerede Greb paa Tingene, men dyppede tungt og vægtigt, som naar man drukner en Kat.

Moderen stod i nogen Afstand med krumme Arme og saa lidt arrig utaalmodigt paa dette manglende Haandelag.

»Det tror a ikke, du kan tjene din Føde ved, Morlil,« sa' Bodil Mari' og vedblev at følge Sidsel med Øjnene.

Sidsel blev mere og mere nervøs under dette kritiske Blik. Engang kom hun til at dyppe to af Spil-

lens fem Lys udenfor Kjærnen. Under sine Anstrengelser for at faa dem ind igjen, manøvrerede hun saa uheldigt, at de gled ud og trillede ned i Sandet.

Moderen styrtede til og lønnede hende med et kraftigt Pluk i Armen.

»Staar du og sover ved din Bestilling!«

»A vil ikke ha' mere med det at gjøre!« raabte Datteren og slængte Pinden med de tre sidste Lys, »for det bliver ikke til noget alligevel.«

»Mener du med Jakob?« spurgte Moderen halvt i Truen.

»Ja! For a vil slet ikke ha' ham, — — — naar han ikke vil ha' *mig*,« fuldførte Sidsel under et vildt Styrt af Taarer.

»Snak om en Ting?« erklærede Moderen kort og førte atter med sikker Haand enhver Del — den grædende Lysestøber iberegnet — tilbage til Grundstillingen.

Sidsel dyppede videre, mens hun græd stille. Svien ved Hjertet og Svien i den nappede Arm var lige gode om at drive Taarerne ud.

Et Sekund stod de blanke som Hagel under de lange, blonde Øjenvipper, trillede saa ud, laa et eneste Nu paa Sidsels kuglede Barm for saa at forsvinde med et lille Smæld i Støbekarret.

Under saa megen Modgang rundedes Sidsels Brudelys mere og mere. Ved den fortsatte Øvelse gik Arbejdet mindre uvilligt fra Haanden; Taarerne begyndte langsomt at tørre; Moderen søgte at gjøre sin Hidsighed god igjen ved en Hentydning til Lysenes Vækst.

Endnu en Gang kom hun træskotrippende ind fra Kjøkkenet med ny Støbemasse; det fræsede og hvislede og sydede, mens de stigende Dampe slyngede en luftig Boa omkring Sidsels buttede Strube.

Paa Stilheden i alle Ting kjendtes det, at det var

begyndt at aftnes. Novembersolens sidste Straaler funklede i Lysesaksen under den gamle Fyrrebjælke og flængede sig til Blods paa Rivejærnet over Kakkelovnen. Den støvede Geranie i Urtepotten, der allerede havde krummet sin sprøde Stængel mod Natten, vendte endnu en Gang sit røde Blomsterøje mod den synkende Sol. Endnu lyste de blegrøde Væger gyldent gjennem den hvide Talg, naar Sidsels faste Arm i forsigtige Buer løftede sine Lys ud af det sydende Bad, men snart begyndte det for Alvor at mørknes i Rummet over de hvide Puder med Lysdyngerne.

»Giv dem kuns endnu et enligt Dyp,« opmuntrede Moderen fra sin Vagtpost i Frammersdøren.

Nu gled Stuedøren op, og en ombyltet Skikkelse traadte over Tærsklen.

Det var den halvgamle Tigger Ka' Simested, der strejfede Sognet rundt og havde et afgjort Instinkt for, hvor der var noget at hitte. Her kom hun nu altsaa for at ta' Tiende af de nystøbte Lys. Hussikker skjød hun sine mange Bylter ind i Bænkkrogen og krøb selv bagefter. —

»Ih, Gud ha' evig Ære og Tak, her kommer en helsen til Guds Velsignels'! A har saamænd ikke ejet *een* Lysende inden mit Dørtrin, siden Vinter gik ind,« sa' Karen og snøftede op i Næsen.

»Hvad har du saa gjort ved Sagerne, Morlil? Tho a ved da, te det ikke er fjorten Dage siden, te du fik et stort Lys med dig *her*fra. Tho en skulde da ikke tro, te det er Sandhed, Folk siger, te du gjør det i Brændevin, hvad en gi'r dig?« sa' Bodil Mari'.

»Nej det *er* den største Hanløwn, te nogen en kan sige mig paa! Det siger a dig, Bodil Mari', saa sandt a agter at blive salig,« raabte Karen i Harme over at være gjennemskuet.

Længe flæbte hun nu i Tavshed, mens hun samlede

Edder. Saa sa' hun med sine kolde Øjne drejede mod Sidsel:

»Naa, saa fik de da omsider en Ordning paa det i Nørgaard; det blev jo da saa alligevel Stine, der kom til den bedste Ende.«

»Hvordan det? Skal hun da ha' Gaarden?« spurgte Bodil Mari'.

»Ja, aaeja!« svarede Tiggeren.

»Da var det snart for god en Almisse til den Toj'!« svarede Bodil Mari' vredt.

Tiggeren saa endnu hvassere paa Sidsel og sa':

»Saa bliver det jo nok til Alvor med hende og ham Jakob; for det skal jo være saa farlig skjønt mellem de to, efter hvad Folk siger. Og der kunde sgi ogsaa blive et bovnt Par af dem; de kunde redle klæde hinanden. Der *vilde* komme mange i Kirken den Dag, *de* skulde ha' Bojel, det er baade sikker og sand'!«

»Ja, vilde der saa komme mange af din Slags, Karen, saa kunde Folkene da ikke være andet end som al æret ved det!« svarede Bodil Mari' spydigt.

Ka' Simested havde alt et giftigt Gjensvar paa Læben, men begav det, da hun kom til at huske paa, at hun endnu ikke havde faaet det Lys, hun var kommen her for.

»Aa, nu er det aldrig værd at give dem mere!« sa' Bodil Mari', idet hun brat vendte sig mod Datteren, som under den sidste Del af Samtalen havde faaet saadant Jav med Lysedypningen.

Bodil Mari' tændte nu en Væge. I det samme gik Døren atter. Det var for en Række Ung-Fremmede, der aldrig udebliver paa en Lysestøbningsaften; lutter Naboungdom, Piger saavel som Karle; den stærkt ombejlede Jakob, en skjægløs Knøs med evigt smilende Træk, var ogsaa med.

Sidsel forlod nu Smørkjærnen og gik frem og gav

Haand; sidst og ligesom i Drømme til Jakob; hun saa imens paa hans Træsko; han fik Øjnene saa højt som til hendes Knæ, der blev de en Tid. Begges Kinder var purpurrøde.

»Aa, værsgod og gaa *fra* Døren!« sa' Bodil Mari'.

Man fordelte sig smaasnakkende langs Skammel og Bænk.

Da Talen et Øjeblik var gaaet i Staa, henvendte Tiggersken sig til den yderste paa Skamlen, en smuk, frisktleende Pige, som hendes grønne Øjne længe havde været heftet paa:

»Sig mig, du bitte Tulli der, kjendes du ikke ved *mig*?«

Den leende, der nys var kommen til at tjene der paa Egnen, mindedes ikke den gamle.

»Er du da ikke en Datter af Jesper Toftum?«

Sofie indrømmede det.

»Ja, tho saa er vi da snart af en Svinslav', som de siger for et gammelt Ord.«

»Hvi det?«

»Jo, tho saa er det da din Morbror, der har lokket *mig*.«

Karlene skrannede, saa det klang i Smørkjærnen; Sofies Øjne gled haabløst hen over Bordets hvide Lysdynger. Et bitte Lidt efter gled Tiggeren ud af Døren med to friskstøbte Lys ragende op af den fyldte Mælkekrukke.

De unge sad ved Kaffebordet, da de smaa Piksten i Forstuen atter larmede under en nyankommen Gjæst. Det var Stine Nørgaard, den Pige, der i den senere Tid havde skaffet Sidsel saa mange vaagne Nætter. Hun var en meget levende Pige at se paa; sort Haar og brandbrune Øjenstene og en varm, beslutsom Mund med blaaduggede Læber. Hendes Fødder stod ikke længe ad Gangen paa samme Sted. Hendes Dragt var lys med mange Opheftninger og et Utal af brogede Sløjfer. Det var vanskeligt at

finde en stærkere Modsætning til den firkantede, flegmatiske Sidsel med de tunge Skjørter og det ølglattede Haar og de mange bredho'dede Smedesøm i Træskobederne.

Sidsel gik ogsaa hende i Møde med det vedtagne Haandtryk — ganske vist med en Mine, som vilde hun i Stedet for gi' hende et Ørefigen.

Med et rigtigt Instinkt for, hvor Ungdommen flokkedes paa en saadan Aften, var Stine søgt til Nedergaard, mest dog for Jakobs Skyld; hun havde gjort sig et nemt lille Ærinde, idet hun foregav, at deres Øl var sluppet op; nu vilde hun da saa gjerne laane lidt her i Nedergaard, til de selv fik brygget; hun medbragte i den Anledning en gul Lerdunk.

Det forbavsede hende da saa meget, at de var i Færd med Lysestøbning; havde hun anet noget saadant, skulde hun da rigtignok ikke være kommen til Forstyrrelse! — Hun lod sine brune Øjne artigt spille, mens hun løj.

»Og saa mange fremmede *her* er!«

»Aa, da er de vel ikke hver een mer end jævnthen fremmed for dig, bitte Mor!« afbrød Bodil Mari' for at gjøre en Ende paa Hykleriet.

»Gaa du kuns fra Døren og faa en Kop Kaffe med de andre.«

Stine lod sig nøde passende længe, strøg derpaa Tørklædet fra Kinderne og tog Sæde nederst paa Skamlen.

Her ved en ryddet Ende af Langbordet, hvor de knapt tørrede Lys var trukket tilbage paa deres Puder, gik de unges Fjas, mens Pigernes hvide Tænder malede Søsterkagen eller bed tugtigt af det hugne Sukker. Pludselig kunde saa Sladderen gaa i Staa, saa man hørte Teskeernes Ringlen i Kopperne; men brat kunde der atter brage en Latter løs, som fløj

en hel Flok Høns i Vejret. Naar en saadan Lattersalve udløstes, saa Sidsel alvorligt spejdende fra Stine til Jakob, for at komme under Vejr med, om noget i deres Adfærd havde været Anledningen.

Bodil Mari' gik bag Skamlen og nødte:

»Aa, Jakob, værs'god, tag en Kage mer! Du er da ikke *saa* forædt! — — Stine! du kom sidst; tag en enlig Kage. A har flere derude.«

Bodil Mari' pegede energisk ad enhver med Kagefadet og gav det et lille Ryst for at faa den lækreste øverst.

Det var dog kun Gaardmandsbørnene, hun gjorde sig *saa* megen Ulejlighed for. Tjenestefolkene maatte saa meget vel faa en Kage, men ligefrem *nøde* dem til at tømme Fadet, var der dog ingen Grund til.

Jakob og Stine havde faaet Plads ligeoverfor hinanden. Stine kunde da ugenert sende Jakob de hedeste Øjekast. Jakob, der havde Ansigtet mod Stine og hele Tiden følte sig bespejdet af Sidsel, turde knap nok gjengjælde Stines Blikke og søgte at dække sin pinlige Situation ved et Smil, der blev skjævere og skjævere.

For at komme ud af Klemhærken begyndte han at tale om, at han skulde hjem at gi' til Kvæld.

Straks fik ogsaa Stine travlt med at komme af Sted.

»Ja, hold, bitte Mo'r,« sa' Bodil Mari', »du glemmer nok rent, te du skal ha' dit Øl med.«

Stine havde virkelig glemt det og ønskede nu Øldunken Pokker i Vold; for Skams Skyld kunde hun dog ikke gaa fra den.

Jakob havde allerede lagt Haanden paa Klinken, da Bodil Mari' tog Øldunken og gik ind til Tønden for at fylde den; hun tog god Tid til det for at hindre, at de to skulde komme til at gaa samtidig.

I Ventetiden var Stine gaaet hen til Bordet for

at fingerere ved de udstillede Lys. Da hun kom i Nærheden af Brudelysene sagde hun spottende:

»Ih, Jøsses, bitte Børn, det var endda nogen tykke Lys! En skulde snart tro, der var en her i Huset, der gik i Giftemaalstanker!«

I det samme saa hun skadefro paa Sidsel.

Denne, der var ude af sig selv af Skinsyge, raabte, idet hun gik nær ind paa Livet af den udfordrende:

»Om saa var, saa har en vel ikke behov at spørge *dig* om Forlov!«

Det var i Færd med at trække sammen til Skandale.

»Ih aaeha, bid ikke min Næse af!« svarede Stine. »Du kan saamænd for mig tænde dine Lys, naar du vil, og for hvem du vil. Det bliver alligevel ikke for den, som *a* vil ha'!«

»Din lede Tingest!« raabte Sidsel. I det samme susede en Lysespille ned og ramte Stines Kind, saa der stod en lang Stribe i Kjødet.

Da Bodil Mari' kom ind fra Spisekamret med den fyldte Øldunk i Favnen, var det hele i vild Opløsning; Jakob og Stine havde taget Flugten i Forening, de andre raabte og skreg i Munden paa hverandre, nogle med Bebrejdelser andre for at ta' Sidsels Overilelse i Forsvar.

Bodil Mari' satte Dunken fra sig paa Gulvet og gik hen til Datteren, der hulkende havde kastet sig ned ved Langskamlen:

»Har du lagt Haand paa hende! Det var det værste, du kunde ha' gjort dig selv. Nu er a ræd for, det kan ha' lange Udsigter med at faa Blus paa dem der!« hun pegte paa Sidsels Brudelys.

Jakob vedblev endnu længe ved at dingle mellem de to Rivalinder. En Tid efter det uheldige Kaffegilde havde Stine det absolute Overtag; men saa

syntes der atter at være indtraadt en Forandring i Jakobs vaklende Sind, under hvilket han begyndte at vise sig i Nedergaard, som om intet var hændet. Det var dog kun en kort Stund; Sidsel tabte atter mere og mere Terrain, indtil det en Dag gik som en Løbeild mellem de smaa Gaarde, at Præsten havde lyst for Jakob og Stine.

Bryllupsdagen blev berammet, og Byens unge Kvinder løb med »Send« til Brudens Hjem. Heller ikke Nedergaard kunde for Naboskabets og Skikkens Skyld undslaa sig for at følge Trit. »Send«-Kurven stod allerede pakket for Overbordenden, og Bodil Mari' løb frem og tilbage for at pakke mere og mere i. Det maatte for ingen Pris hedde sig, at *hun* havde benyttet sig af det spændte Forhold mellem de to Familier til at yde mindre i »Send« end Naboerne. Og det var efterhaanden blevet en ganske righoldig Kurv, om end med et ret broget Indhold: Ved den ene Side to Snese Æg og et mægtigt Stykke Smør, der var sat op i de mest fantastiske Former; ved den anden Side en levende sort Kok, der strakte Halsen ud over Kurveranden og kaglede, saa de røde Hudlapper skjælvede.

Da »Send«-Pigen stod i al sin Puds, parat til at gribe Kurven ved Hanken, kom Bodil Mari' rendende med fire tykke Lys, som hun halvt undselig jog ned i Kurven ved Siden af Smørret.

Sidsel blev som et dryppende Blod; det var jo *hendes* Brudelys, som Moderen her vilde skikke bort til den Kvinde, der havde taget hendes Kjæreste fra hende.

Der kom til at staa en stor Strid, før Kurven kom af Gaarde.

Bodil Mari' anførte, hvor kjærkommen denne Gave vilde være, da de ikke havde »støbt« i Nørgaard i umindelige Tider, mens Sidsel oprørtes ved Tanken

om, at hendes Lykkes Overvinder skulde ha' *hendes* Brudelys brændende som Sejrstrofæ ved sin Tallerken.

Sidsel var ellers vant til at være Moderen hørig og lydig i et og alt, men Bodil Mari's manglende Finfølelse tvang i dette Tilfælde Datteren til Oprør; og da ingen Overtalelse kunde bringe Moderen til at opgive sin een Gang tagne Beslutning, skred Sidsel med kridhvide Læber hen mod Kurven, greb Lysene og brød dem i Stumper for Moderens Øjne.

Bodil Mari' saa en Stund paa Datteren i maabende Forbavselse; gik saa med et vredt Kast i Skjørtet ud i Frammerset, kom atter ind og lagde tavs en Spegepølse i Lysenes Sted.

Det var selve Bryllupsaftenen. Alle Gaardens Folk var tagne til Gildet. Bodil Mari' ogsaa. Sidsel sad nu alene hjemme. Det havde været en bitter Dag for hende. Hun holdt jo trods alt saa usigelig meget af Jakob. Ham kunde hun nu slet ikke være vred paa; ham vilde hun blive ved at mindes som sit Livs eneste Kjærlighed.

Sidsel var af den særegne Art af Almuekvinder, hvis Skæbne er bestemt saa at sige ved den første Mand, de møder.

Ligesom der er visse Larver, der vælger Sultedøden, hellere end de ta'r et Bid paa et uvant Blad, saadan er der Kvinder, mest i afsides Egne af Landet, der een Gang skilte fra den Mand, der har vakt deres Kjærlighed, gaar til Grunde hellere end de føjer sig efter en anden Mand.

Sidsel var i et og alt en Hjemfødning. Gaardens Skjel var i meget ogsaa hendes Aands Skjel. Hun havde lige kunnet overkomme at gaa til Nabogaarden

med sin Kjærlighed. Jakob var bleven vævet ind i hendes Drøm om Lykke. Andre Mænd var der ikke.

Og nu sad hun her i sit ensomme Kammer med Sorgens sviende Glød under Hjertet, mens al anden Ungdom strømmede sammen til Dansen.

Hvad var Klokken? Ja, nu maatte det være ved den Tid, de gik fra Bordet.

Hun aabnede Vinduet ud mod Sommernatten. Maanen hang stor over duggede Rajgræsmarker, mens Aftentaagen skød en hvid Sø ind mellem de to Gaarde. Nu kom der Toner ud af Taagen, Violintoner, Valsetoner; nu dansede Stine Brudevals med *hendes* Kjæreste!

Sidsel sad længe ved det aabne Vindue og stirrede med graadsvulne Øjne ind i den hvide Taagesky mellem hende og Bryllupsgaarden.

Saa lukkede hun Vinduet uden Støj og rullede Gardinet ned med smaa Ryk.

Hun aabnede for en lille aflang Pakke og hentede saa alle Husets Lysestager. Ud af Pakken tog hun fire svære Lys — Resterne af hendes Brudelys, som hun havde vidst at gjemme til Side for Moderen.

De var sirligt indsvøbte i rødt Silkepapir, der duftede svagt af Lavendler fra det Egegjemme, hvor de havde været skjulte. Sidsel satte dem omhyggeligt fast i Stagerne og tændte dem varligt. En Mus havde bidt et Hul i et af dem; ellers var de alle saa fine med den blegrøde Væge pippende ovenud.

Sidsel ordnede Stagerne med skjælvende Hænder og sad foran Lysene som ved et Alter.

Hun hentede Jakobs Portræt op fra sin Kommodeskuffe og stillede det mellem to af Lysene.

Hun brandede deres Flamme og bragte dem til at lyse højt, mens hendes Taarer faldt med smaa Glimt over Bordpladen.

Længe sad hun saaledes smaapludrende foran Portrættet af sin falske Ven.

Dødningeurets Dværgehammer slog fjernt men taktfast i det gamle Bjælkeværk; Musene skraslede i Maltkjærnerne over hendes Hoved. Stilheden fyldte Mellemrummene med sin dyssende Konkyliesyden.

Den bitre Graad trættede hendes Sind og Sanser.

Paa een Gang bøjede hun sig ned over sin hvide Arm og sov.

Da Moderen ud over Natten vendte tilbage fra Gildet, fandt hun Sidsel endnu i samme Stilling, tungt sovende mellem Resterne af sine nedbrændte Brudelys.

LINES BEJLERE

Aprilsolen sank langsomt bag Tørveskruerne i Vest, men sendte forinden et fyrigt Glimt op mod Nødsruderne i det gamle *Hedegaard,* hvis knudrede Hyldebuske og pyramideformede Tørvestakke kun tillod et karrigt Indkig til de bugede Lervægge, op ad hvilke Nælder og Graabynker stod og afcirklede deres ensformige Bevægelser, naar et Vindpust havde revet sig løs fra det almindelige Tagfat omkring Hushjørnerne.

Som Solen med den sidste glødende Rand gik baglænds ind i Tavsheden, kom Gaardens Hane pilende ud af Vesterporten, satte med et vildt Skrig ud over Tørvestakkene og lod sig under et skjævt Fald dumpe ned ude paa Grønagrene for skyndsomt at vrikke videre. I det samme hørtes inde fra Gaardsiden en flerstemmig Brægen, der sagde en, at Faareflokken var kommen hjem fra Marken, og at det var de kaade Smaalam, der efter deres Sædvane havde sat efter Kokken for at gotte sig over den sporede Herres ubeherskede Smøren-Haser.

Inde i Gaardsrummet stod Husbonden, Søren Hedegaard — som i sin Tid Laban — vidtskrævende foran Faarestidøren og talte sine uldne Hjorde. Faarene stimede omkring hans Knæ for at komme ind til Høhækken; enkelte af de mindste og modigste

fandt en bekvem Gjenvej ind mellem Sorens bøvlede Ben. Men alle fik de et lille Dask paa Sulet, for at det skulde gaa hurtigere fra Haanden. En sur Dunst af langlokkede Faarepelse drev under Sorens store Næse og ind under det lave Tagskjæg, mod hvilket hans Hue skrabede, mens Faarenes ivrige Fødder stempede Gaardens Klæglag med tusende Aftryk af deres smaa hærdede Klove.

»— — — 40 — 41 — 42 — — — Hvad tho, der er jo nogen af dem henn'!« raabte Husbonden, da den sidste Fimp-Hale var forsvunden over Dørtrinnet. »Hvor er den graagrimede med de to Springlamm'?« Ordene var rettede til den tiaars Hjorddreng, der stod i Skjorteærmer og hjantede paa et lige født Spædlam, som han havde viklet ind i sin Trøje, og som nu og da udjamrede et forfrossent Bræg.

»*Den* sa' æ Husholder, der skuld' blive hjemme i Dag,« svarede Hjorddrengen og vendte sig i det samme hen imod Vesterporten, hvorfra en ung, kraftig Kvinde med et gult Haar og et Par langtglimtende Øresmykker traadte ind i Gaarden med Favnen fuld af Linnedvask, som hun lige havde pilket ned fra Kaalgaardens Hyldehække.

»Er *det* sandt, te du har ladet et af Faarene blive herhjemme?« spurgte Husbonden betydelig mildere i Tonefaldet, idet hans Blik med Velbehag kjærtegnede den huslige Lines smukt svajede Ryglinje.

»Ja, det er saamænd sandt nok,« svarede Line uforknyt. »A havde nogle Kaalblade til hende; og hun bliver jo slæbt saa vær'les af Lammene i Tiden.«

Dermed var den Sag i Grunden afgjort, da Husholdersken altid var vant til at faa det sidste Ord der i Huset. Alligevel maatte Soren for en Ordens Skyld bemærke: »Tho saa staar den Tingest jo og æder Kløveren fra Kalvene.«

»Aa, de Svissier, de faar nok *dje'* Part; desuden har du vel ikke glemt, te den graagrimede var vor Mors Faar; saa det var vel ikke saa slemt, om en viste en bitte Gran mere Godhed mod hende end mod de andre.« Hermed var enhver Indvending fra Sorens Side paa Forhaand aflivet.

Soren havde mistet Konen for godt et Aar siden. Saa farlig god skal han ikke ha' været imod hende; men nu efter hendes Død yndede han at omgive sig med en Nimbus som en af Sorgen og Skæbnen haardt hjemsøgt Mand. Fik han en af Naboerne paa Tomandshaand, kunde han sidde Natten hen og udvikle — tit med de stærkeste Intimiteter — hvad den skaanselsløse Død havde berøvet ham i den salig hedengangne. Alle var dog vidende om, at gotten Soren helt vel havde forstaaet at trøste sig. I Øjeblikket gjorde han saaledes en oprigtig Kur til den skjønne Line; men hun gav ham foreløbig en Slidder for en Sladder, passed' sin Dont i Kjælder og Bryggers og lod ham forøvrigt forstaa, at hun var altfor fattig en Pige til den Ære at ophøjes til Kone i Hedegaard.

Line var nu kommen helt hen paa Pladsen foran Faarestidøren, stadig holdende det hvide Linned i Favnen.

»Men hvad er det endda, du staar med, Pejr?« udbrød hun henvendt til Hjorddrengen, der øjensynlig havde ventet paa dette Møde. »Hvad er det for et Faar, som nu igjen har født i Marken?«

»Det er, surenmæ, *di'* Faar!« sa' Per og bekræftede sine Ord med triumferende Hovednik.

»Det er et Aalam! Det har haft *min* Trøje paa sig den hele Tid. Mine Arme er snart som Is,« sa' Drengen og løftede Lammet op under sit Ansigt for at kunne bortviske et Dryp under den blaa Næsetip.

»Nej Død og Kritt'!« udbrød Line. »Da *er* du da

ogsaa den rareste bitte Dreng! Har *du* svøbt æ sølle Lam i din Frakke og gaar selv og fryser, saa du bæverysterl«

»Aa, Soren, er *du* ren! Kan en betro dig til at holde ved dette her,« sa' Line og rakte Linnedbunken hen imod Husbonden. Soren saa kjærligt paa Line, mens han lod sine store Hænder fare ned over sine Ærmer og Bukseknær, hvor det sad tæt med Kohaar og Faarelokker. Kort efter stod Soren med Lines hvide, klorduftende Linnedvask kejtet trykket op under Næsen.

Husholdersken kastede sig nu over Lammet: »Aae endda, en bitte jen!« Lammets Øre og Ben hang perpendikulær ned fra Kroppen, mens Huden sitrede over de synlige Ribben; dens Skind klistrede, og med en gnislende Emaillelyd skurede dens smaa Tænder hen over hverandre under et sønderskjærende: »Bæ-æ-æ-æh!«

Line tog det ømt om Snuden: »Bitte Lam! — Prøv om det kan støtte paa Benene.«

Lammet sank ned i sig selv som en Gople, der er taget ind paa Sandet.

»Har du ladet Moderen faa Lov til at slikke den?« »Ja!« — »Ja for helsen er a ræd, te hun vil ikke kjendes ved den. Aa, lad os endda faa Faaret ud til den! Niels, kom hen og hjælp mig!« Disse Ord gjaldt Tjenestekarlen, der i samme god Lav var kommen til Syne i Ladedøren.

Men Niels som Lines Medhjælper — det var en Ordning, som Soren langtfra yndede. Han havde Grund til at tro, at han i den unge, duelige Tjenestekarl havde fundet en alt andet end ufarlig Medbejler. Han søgte derfor altid at holde de to saa langt fra hinanden, som Omstændighederne tillod.

»Aa, æ Faar — den kunde *a* vel gjerne ha' hentet her ud,« sa' Soren og gik et Par Gange omkring sig

selv med sin Byrde for ligesom at finde et tørt Sted, hvor han kunde lægge den fra sig.

»Aa, da skuld' en da vel ikke tro, te du vilde kyle Linnedet fra dig?« sa' Line. »Har *du* ikke nok at gjøre med det, du har mellem Hænder?«

Niels havde ikke været sen til at lystre, men kom snart frem af Stien med Faaret ved Nakken. Men Lammet var altfor overkommen til at kunne fatte om Patten; det firmede haabløst med Halestumpen og sank paany ned i Gruset.

»*Den* maa ind i *min* Seng; før kommer den ikke til Kryltl« sa' Line.

»Bitte Pejr, gaa du kuns ind med den, til *a* kommer. Du er saamøj en hwell' Drengl Du skal faa et blødkogt Æg til din Davrel«

»Tho nu er det da heller ikke værd at love altfor meget ud,« brummede Soren. Han begyndte at blive værkelig i Hovedet af at staa med det Vasketøj, der virkede næsten som Haandjærn. »Saadan en Knægt, skal en heller ikke forkjæle altfor meget. Nu fik han et Æg i Forgaars. Der er helsen en høj Pris paa Æg i den her Tidl«

»Ja, da var det altid en Hjord' si' Ret, da *a* passed' Faar,« sa' hun bestemt, »te de skulde ha' et Æg for hvert Lam, de kom hjem med fra Marken om Foraaret; og den Skik skal ogsaa nok faa Lov at raade, hvor *a* har noget at sige.

Nej, hvor det sølle Faars Kvæge endda er stram af Mælkenl« udbrød nu Line. »Hold mig godt ved hende, Niels, imen' a kan linne hende for noget af detl«

Niels slynged' sine Arme om Faarets Hals med en Inderlighed, som kunde det ha' været selve Lines. Line begyndte at malke.

Soren blev mere og mere galhovedet over den Stumtjener-Rolle, der var bleven tillagt ham, mens

Karlen fik Lov til at være lige op ad den attraaede.

»Du holder da vel pænt ved æ Tøj, Soren?« sa' Line og skar i Læ af Faarebugen en kaad Grimace til sin medsammensvorne.

»Hvor længe mon en anden en skal staa her og glyn'!« svarede Soren but, mens han med Hagen forsøgte at klemme Linnedbunken saa dybt ned, at han i det mindste kunde faa Plads til at spytte.

»Hov, hov, Soren!« sa' Line, »er du allerede saa værkelig over, te du skal gjøre een saa ringe en Tjeneste, saa kan du jo bære det ind og lægge det for Bordenden. Men gaa nu endelig ikke hen og træd i noget af det med dine store Træsko.«

Soren gjorde stift omkring og bøvlede over Gaarden mod Gangdøren. Niels og Line bunkede hinanden i Siderne, saa de var lige ved at trimle om af indeklemt Latter.

Det var begyndt at skumre over Tagene. Husløget nokkede under den faldende Dug. Duerne næbrede sig i Tagvinklerne, før de la' Hovedet under Vingen mod Natten. De to ved Faaret havde ingen Hast med at blive færdige. Husbonden gik nu mørk og smaasyslende henne omkring Brøndrammen, hvor han endnu til Nød kunde holde Øje med, at det Hele »gik red'le te«.

Line havde selv været Faarepige i fordums Dage; derfor blev hun saa kaad imod Foraaret, naar Gaaseurten brød frem langs de smaa grønnende Bakkevæld, og de hvide Lam hvirmede om de hældende Lervægge. Hun og Niels havde en Tid været Skolekammerater; siden havde de drevet med Faareflokken hver ad *sin* Kant; alligevel havde de aldrig helt ophørt med at tykkes om hinanden, og da de nu var kommen til at tjene ved samme Bonde, var det jo ikke at undres over, at de fælles Minder meldte sig

og fordrede ny Forgyldning. Og Line var virkelig bleven saa knøv nu med de 21 Aar, at det maatte da være et underligt Fjols af et Karlmenneske, der kunde gaa og se paa hende ret længe uden at blive hentagen i hende.

Soren bandede tit i Enrum over, at han havde faaet fæstet Niels til Karl; thi før han kom, var der »gode Optrækker' til«, at *han* — Soren — skulde ha' faaet Line ved æ Sind; i hvert Fald havde hun da aldrig dengang vist ham ligefrem Studsighed, og en skulde jo snart heller ikke tro, te en fattig Tøs, som *hun* var, skulde i den Grad staa sig selv i æ Lyssen eller være saa tonte at vælge et Par tomme Hænder for Hedegaards Marker og Enge, ikke at tale om den svære Tørvemose, der ved Sorens Duelighed var bragt op til at yde ligesaa meget som hele den øvrige Gaard. Men unge Mennesker var jo saa forskruede og saa fuld af Kigser i vore Dage, saa der ingen Sæding var ved nogen af dem. Naa, det var ikke for det, Line havde jo egentlig aldrig sagt hverken ja eller nej; han havde maaske heller ikke været saa heldig med at stille sit Spørgsmaal; det var jo ikke saa lige en Sag at faa den Slags sat fra sig. Han havde god nok tit haft det i Agt, men en kunde aldrig rigtig komme ad med det. Tho en skulde da gjerne være i Enrum med saadanne Sager, og Line forstod altid at sno sig til en Side og gjøre en saa flov og saa fjale . . . Ja saadan var hun saamøj en Fandens Tøs!

Naa, hun *var* jo ung, det kunde ikke dø'les; og *han* kunde jo vel ha' fundet den, der mere var hans Ganning, hvad Alder angik. Trædes, det skulde en jo af Naboerne, og der skulde saamænd ogsaa nok blive krottet over det af Familien; men det kunde nu være det samme. Hvis *hun* vilde . . . *Kunde* en

se noget mere vendeligt end Line? Og saa de Arme hun havde! Aae!

Soren rumsterede utaalmodigt med Skovl og Spade henne i Gaardhjørnet, mens han sendte lange Øjne ind i Mørket under Ladelængen, over hvilken Stjernebillederne nu udfoldede sig et for et.

»Hvad hedder den Stjerne, der staar?« spurgte Niels og pegede fra sin knælende Stilling ud over Faaret og Husmønningen.

»Den hedder Pejrs Pig,« svarede Line.

»Og den derhenne?«

»Tho det er jo Mari' Rok.«

»A ved ett, hvordan du kan how'et, Line!«

»Har *du* da glemt alle Stjernerne?« sagde Line.

»Ja det *har* a næsten,« sa'e Niels bedrøvet. »Tho naar en først er bleven stor, saa faar en saa travlt med æ Jurd, te en nap kan faa nø' Tid fræ te æ Himmel.«

»A bliver nu altid saa hentagen af at se paa Stjernerne,« vedblev Line. »A tænker, te det er fra den Tid, en passed' Faar. Gud ved, om en now'tid bliver saa glad mere, som en var, da en var Barn, og snart ejed' den hele Hede?«

»Sig mig, Line,« sa' Niels lavt, »hvis *a* engang kom til at bo herude paa Lyngen, vilde du saa tykkes om at bo ved Siden af mig?«

»Niels,« sa' Line og saa langt paa ham, »det maa du ett faa mig til at svare paa i Aften, for saa kund' a gjan' komme til at sige noget, en siden kund' fortryd'.«

Lidt efter gik enhver til sit.

Men langt ud over Natten laa den ene og tænkte paa, hvad den anden kunde ha' ment.

Foraar og Sommer svandt efter Tur. Høsten dvælede længe med sit tunge, gule Lys over Kjærene.

Viberne begyndte allerede at søge til Brakmarkerne. Faareklipningstiden var inde.

Ogsaa den huslige Line havde løftet den store Uldsaks ned fra sit Søm over Bilæggeren og lod dens lystige Klip-Klap klinge over de bævrende Faarekroppe i Gavllæet.

Eftermiddagssolen faldt gylden hen over Lines Nakke, gjennemskinnede hendes røde Ørenlæp og prak i de hvide, bugnende Ulddynger omkring hendes Knæ. Et Par Træsko skrattede inde i Portrummet, og kort efter dukkede Soren frem og nærmede sig Klipningspladsen.

Han saa ud som en, der lige har taget en stor Beslutning, og som i Tanker bøjede han sig af og til ned i de krumme Knæ og tog en Lok To op, som Vinden havde ført bort fra Dyngen. Han standsede et bitte Stød foran Line og saa betaget paa hendes Skikkelse.

Den ene bare Arm laa ind over det bundne Dyrs Bug, den anden var i uophørlig Bevægelse med Saksen. Aldrig havde Soren set en Kvinde haandtere en Uldsaks med en lignende Færdighed. Det formelig hven en i Ørerne. — Hendes Ørenlokker lynede i Solen, tre Hægter stod aabne i hendes Barm, og hendes viltre, gule Haar faldt ned om hendes Tindinger som et Neg.

»Line!« sa' Søren Hedegaard, som optog han en tidligere afbrudt Samtale, »vil du saa ett blyw' her i æ Gaard? — — Ja, som min Kone da?« tilføjede han stakaandet.

»Nej, Soren! A har jo sagt dig det. A *kan* ett! Haaj det andt ett wot i æ Vej — — — med Niels — — — Nej, a *kan* ett!« Line var kommen til at rødme dybt ved den uforbeholdne Bekjendelse, at det var Niels, der var dem imellem. Soren vidste det jo altfor vel, men hun havde dog ikke *sagt* det før nu.

»Da kund' a helsen ha' gjort det noget bedre for dig end den Stodderunge!« sa' Soren.

»Ja, her maa enhver nok gaa efter sit eget Beram,« svarede Line. »Og nu kunde du gjerne la' mig være fri for din Hæflen, saa længe a sidder ved mit Arbejde,« føjede hun til og fordoblede Saksens Bevægelser, mens hun vendte Faaret om paa den anden Side.

»Betænk dig vel, Line!« sa' Soren midt mellem Truen og Tiggen. »Den Dag kunde gjerne komme, da du kunde blive glad ved det Stykke Brød, du nu vrager.«

I det samme bøjede en Mandsperson omkring Hushjørnet og kom hen imod dem. Han havde en svær Bismer over den ene Aksel, en Pose over Nakken og en sølvknappet Stok i Haanden. Det var »æ To-Kræmer« — Hans Jeriksen, der altid var til Farts, saa snart Uldsaksen kom i Gang. Efter at have henvendt nogle galante Bemærkninger til Line og tinget om Toet med Soren, kom han frem med den Nyhed, at Mølledæmningen havde givet efter for de sidste Døgns stærke Regnskyl, at Mølleaaen af den Grund var gaaet over sine Bredder nu i Middagslaget og havde gjort megen Skade paa Folks Hø og Tørveskruer. Hvorvidt der ogsaa var gaaet Kreaturer i Løbet, vidste han ikke; »men det skulde da være sært andet.«

»Jamen Jøsses, Soren, end saa vore Faar?« udbrød Line.

»Da war det endda sand'!« sa' Soren og tænkte paa et Kobbel Faar med Lam, som stod i Tøjr nede paa Gaardens lave Engskifte lige ind mod Aaen.

Faareklipningen blev straks indstillet, mens Soren og Line skyndte sig ned paa Engbakken. Hele den snævre Aadal dannede nu en kogende Sø. De ulykkelige Faar var søgt hen paa en Holm indenfor Tøjr-

slaget; her stod de og krykkede i Vand til Bugen, mens deres ynkelige Brægen lød ud over det stadigt stigende Vand.

»Og saa er det *mit* Faar!« klynkede Line. »Aa, tror du ikke, Soren, te du *kan* vade ud efter dem?«

»Nej, det tør a ett, Line. En kan da heller ett sætte Livet til for et Par Faar si' Skyld. Og for Resten, Line, vilde du lyde ad det, *a* har at sige dig, saa skulde du helsen nok faa et Par Faar igjen.«

»Ja, saa maa a ha' Bud til Niels,« sa' Line beslutsom, idet hun tilsyneladende overhørte Sorens Tilbud om Skadesløsholdelse.

Line løb ind over Markerne og vinkede med sit Forklæde ud over Bakkerne. Kort efter kom Niels i Trav op ad Engbakken.

»Det er *mit* Faar, Niels!« gjentog Line. Niels behøvede ikke flere Ord.

»Maa a laane Dejgnkarret?« sa' han. I et Nu blev det trillet ned paa Brinken, og Niels gjorde sig rede til at begynde sin livsfarlige Udfærd.

Soren var bleven paafaldende ivrig for at faa Niels ud. Der var saa mænd ikke nogen større Fare paa Færde — da for et *ungt* Menneske, sa' han. Tho det var da ikke, som hvor det var helt bundløst heller; der var jo da den faste Eng underneden at lide paa. Ja, der var jo ogsaa et Par Bløder; men dem *var* han jo kjendt med, mente Soren.

»Kan du svømme, Niels?« spurgte Line og lagde sin Haand ligesom tilbageholdende over hans Arm.

»Ja, a kan! Det eneste, a er noget ræd for, er Skottørvgravene; for de er jo knap til at redde sig op af, om en skulde slippe ned, nu ved alt det Dynd, de staar og blevrer med Sommeren igjennem. Men derfor har a jo denne her,« sa' han og skubbede i det samme Dejgnkarret ud i Strømmen. »Og skulde det gaa rent galt, saa maa I se at kyle denne her ud

til mig« han pegte paa en Sivpude, til hvilken han havde fastgjort en Tømmestreng.

Saa begyndte han Udfærden. Han vadede frem i Strømmen og trak Truget efter sig. Vandet blev dog snart dybere, end han havde ventet, og Strømmen gik med rivende Fald efter det stærke Pres fra Møllevandet. Tørv og Tagrør og Lægtestumper kom hvirvlende imod hans Ben. De sammenflydte Høstakke dannede hele Holme. Paa en Ledstolpe midt i Strømmen sad en lille Lækat og viste de hvide Tænder, da han strøg den forbi. Uden Uheld naaede han Faareholmen og fik de stærkt medtagne Kreaturer løftet op i Karret.

Saa begyndte Indmarschen. Den viste sig at være ulige vanskeligere. For det første skulde han nu noget *op* imod Strømmen, desuden vilde Dyrene, der var uvante med slige Sejladser, hvert Øjeblik løbe over i Karrets ene Side, hvorved det truedes med Kæntring. Ved dette Forhold bortledtes Niels' Opmærksomhed noget fra den farlige Afdrift, som ustandselig truede med at føre ham hen mod de lumske Tørvegrave, der maatte være der i Nærheden, men hvis Omrids nu laa skjult under den almindelige Oversvømmelse. Faarene var atter i Færd med at vælte Karret; Niels kastede sig voldsomt imod men følte i det samme Benene blive væk under sig; han vilde nu hæve sig ind til Faarene, men derved tog det skrøbelige Fartøj aldeles Overbalance, saa baade han og Dyrene væltede Hulter til Bulter ud i Tørvegravene, mens Dejgnkarret vendte Bunden i Vejret. — Line, som oppe paa Engbakken havde flyttet sig efter Karrets Bevægelser for i Tilfælde af Fare at være saa nær som muligt, udstødte et Skrig, da hun saa Karret kæntre, og løftede i det samme Sivpuden fra Græsset, parat til at ile Vennen til Undsætning. Hun opdagede nu, at Soren havde viklet den fast-

knyttede Tømmestreng om sin højre Haand og ikke gjorde Mine til at give los.

»Slip!« raabte Line og sled af al Kraft i Strengen. Soren slap ikke, men mødte Lines Fortvivlelse med et Blik, der fik hende til at skjælve over hele Kroppen. Line, der følte, at det her var Sekunder, der afgjorde Liv og Død for hendes elskede, trængte Soren baglænds hen paa Randen af den stejle Engbakke.

»Vil du slippe fra Tømmen!« skreg hun ham op i Ansigtet; i samme Nu styrtede Soren ud over Skrænten, mens Line sled Tømmen ud af hans blodige Hænder.

Niels, der havde slugt en Hoben Mosevand under sin ufrivillige Dukkert, havde i nogle Minutter svømmet rundt i Tørvegraven som en Rotte i en Svinetønde, uden i sit vaade Tøj at kunne æntre dens slimede Sider. Nu var Kræfterne lige ved at svigte ham; men paa en Gang hørte han den modige Lines Stemme: »Niels, Niels! Du *er* da'tt drovnet!«

»Høj!« raabte Niels og slog voldsomt med Hænderne i den Kage af sammenskyllet Hø og Tørvebillinger, der havde samlet sig under hans Ansigt. I det samme susede Sivpuden ned over ham; han greb den med sin sidste Kraft, svang sig i Vejret og saa Line staa i Vand til Livet kort fra de frygtede Tørvegrave. Heller ingen af Faarene fattedes; de havde holdt sig oppe paa deres svære Pelse. Faa Minutter efter saa man det kjække Par gaa Haand i Haand op mod Hedegaard med Faarekoblet efter sig.

Soren, der havde forstuvet en Fod i Faldet, kom, bandende og surøjet, hinkende et godt Stykke bagefter.

Næste Søndag lyste Præsten til Ægte for Ungkarl Niels Nielsen, tjenende i Hedegaard, og Pigen Line Christensdatter, beroende samme Sted.

MENS ANE LEVEDE

»Kist! Vil du se, du kan komme harut, din Tyvebælg!«

Jens Povlsen laa med Træskobundene i Vejret og kjørte med Ildragen inde under den brede Stolpeseng, hvor Katten sad og gjorde sig tilgode med en af hans Spegepølser, som den havde hugget ned fra Raanen over Frammersbordet.

»Hører du det ett! Hvor længe skal a sige dig det!«

Jens Povlsen blev ved at firme med Ildragen. Katten havde rullet sig sammen som et Pindsvin inde i den dybeste Mørkekrog, hvor den forskansede sig bag Pølsen, mens den fulgte Ildragens Bevægelser med de grønneste Øjne.

Den aldrende Jens Povlsen kunde daarlig taale at faa Hovedet saa meget nedad; det vidste Katten øjensynligt fra tidligere Skjærmydsler med sin kjære Husbond. Det smertede ogsaa nederdrægtigt i de gamle Knæ at krybe om paa det kolde Stengulv; Jens Povlsen rattede sig lidt i Lemmerne, mens han forbandede Katten og dens Afkom til tredje og fjerde Led.

Da han saaledes havde fyret under Vreden, gik han paany over til Angrebet med en saadan Voldsomhed, at han — der fægtede i Blinde — slog Ragen i Smadder mod Endevæggen.

Nu kjendte hans Raseri ingen Grænser. Han kylede sin ene Træsko ind under Sengen med et forfærdeligt Rabalder uden dog at ramme Katten; han fægtede vildt med Ragestumpen; men den naaede nu hverken helt eller halvt; og Katten begyndte at opfatte det hele som en god Spøg og greb skjæmtefuld med Poten efter Ragestokken, ligesom Killingerne griber efter ens Finger, naar man leger med dem.

»Aa, Gud i Himlen endda dæ Satans Dyrer, der er till« stønnede Jens Povlsen og rejste sig atter martret op fra Stengulvet.

Nu havde han endelig udpønset en ny Krigslist. Han fyldte en Kop med Mælk og holdt den i strakt Arm ind under Sengen:

»Bitte Mis, bitte Mis!« Han havde maaske ogsaa lokket Katten i Fælden, hvis ikke hans Raseri havde været saa ubehersket. Men hans daarlige Hoved taalte ikke længe ad Gangen at ligge saa næsegrus. Han fægtede ad Katten med Skaalen, saa Mælken blarpede ovenaf. Omsider hev han aldeles sanseløs af Sindsbevægelse baade Skaal og Indhold ind mod de to grønne Øjne, der lyste som Lanterner i Mørket.

»Aa, dit lede, sorte Asen;« hvæsede han mellem Tænderne. »Du var ikke bedre værd, end en skulde brænde Sengen ned over dig!« Og nu helt ud i flæbende Graad tilføjede han: »Saadan kan en ene gaa og bødle ved alting! Ett jen til at rækk' jen en Haand ved nogen Slags Lige! Det er lige ved at skride sammel om jen, ihvor en gaar. Det er helsen ett, som men' Ann' var løvend'!«

Paa dette Hjertesuk løb alle Jens Povlsens Klager ud.

Han havde nu siddet Enkemand paa fjerde Aar og styrede selv Huset baade ude og inde. Naturligvis blev det derefter; Jens Povlsen var derfor ikke utilbøjelig til at lytte til Naboernes Raad, at han

baade for sin egen og for andres Skyld burde gifte sig igjen. Tho han kunde jo da ikke saadan blive ved at gaa og hæfle i det, det var jo til at gaa til ved. Og Husholderske det var jo alligevel ikke som ens egen. — Naturligvis skulde han ikke gribe efter de unge Piger, men finde en, der var hans Ganning; og saadan en var jo da ogsaa nærmest ved at ha' en bitte Krumme — enten af en Slags eller en anden.

»Hvad vilde han nu sige til Mett' Sofi' Hop?« spurgte hans gode Ven og Raadgiver, Skjæv' Thammes.

Ja, Jens Povlsen havde da hørt, te hun skuld' vær' saamøj en uynde Kwind'.

»Ja, kjøn er hun misæl ett; langt ifræ! Men hun er over hinne Sager; og det tykkes a jo snart er nok saamøj værd — da i din Alder, Jens. For du maa jo ett glemm', te du er ved aa bliv' nøj graa bag æ Ører; og da kan det misæl ett hjælp', en kjællinger længer' heller kigger efter Skjønhed og skred' Kinder,« sa' Skjæv' Thammes.

»Nej, aaenej, det forstaar sig! Men en Kone som Ann' — det faar a nu aldrig mer,« sa' Jens Povlsen.

»Nej, den Slav' de kommer ett igjen. Dem holder Vorherr' sgu' ved, naar han jen Gaang har faaet Fingre i dem,« svarede Skjæv' Thammes.

Vennens Anvisning paa Mett' Sofi' havde nu alligevel slaaet Manden i Lytten. Det hændte baade een og flere Gange den efterfølgende Dag, at Jens Povlsen rendte i Staa med en Borren Hø i Favnen og gav sig til at mumle for eller imod Forbindelsen med Mett' Sofi' Hop. Men Resultatet af de modstridende Overvejelser blev alligevel dette, at Jens Povlsen en Dag omkring St. Hans halede sine frygtelig forsømte Skaftestøvler frem fra deres Plads under Bænken, gav dem en ordentlig Indfedtning af en til dette

Brug hengjemt Svinemie og drog af Gaarde i bedste Puds.

Henimod Middag blev den enligtboende Mett' Sofi' Hop opmærksom paa en duknakket Skikkelse, der gik og stagede omkring hendes lille Rugfald, og snart slog bredt ud med Haanden, som tog han et og andet i Besiddelse, snart igjen rystede afværgende paa Kabudsen og gjorde Slag i Luften, som vilde han jage noget fra sig.

Ih, hvad var da det for et underligt Menneske; var han tontet, eller havde han noget andet i Sinde. — Mett' Sofi' blev ved at følge ham med Øjnene.

Han var sgi ingen Sluski, han saa godt ud i Tøjet. Og Støvler paa Føddernel Jøsses, bitte Børnl

En skulde da ikke tro, te han kom for at . . . Hæ, hæ, hi—i—ih! — Men hvad skulde han helsen gaa og stampe om hendes Rug for? Fanden staar i ham, var han nu ikke henne at føle Kalven paa Ryggen! Hæ, hæ, hi—i—ih! Det var nok paa Tide, hun fik gjort lidt Hejer i Stuen.

Mett' Sofi' forsvandt fra Hushjørnet; kort efter pulsede Gulvfejningen ud af Forstuedøren, mens alle Urenhedens Aander fugtledes over Tærsklen med Rævlinglimens kraftigt duftende Ris i Nakken.

Da Jens Povlsen lidt efter stod i Stuedøren, var der, som der var blæst. Solen legede i Søjler af Støv foran det blommede Sengeomhæng; de fingerdybe Fuger i Langbordet var hele Vandbække med stridt Sand i Bunden, et Bevis paa, at Skurevisken var lagt ad, saa det duede noget. Det, der havde faaet mindst, var næsten Mett' Sofi' selv. Alligevel var hun knap saa grim, som Jens Povlsen havde frygtet; ja, havde det ikke været for det bandsat store Overskjæg og den aldeles udtværede Braknæse og saa den stygge Vorte med syv hvide, strittende Haar midt paa Hagefippen — saa var hun maaske endda

ikke fælere end saa mange andre, en saa baade gift og hjemfaren. Og Thammes havde Ret; det var et bandsat godt bitte Sted; det vilde da i Salg være mindst syv Tusind værd, saadan en Stil *det* var i!

»Ja, tho vi kinder jo ett saa farlig møj til hinanden,« begyndte Jens Povlsen og stillede sin Stok ved Bænken.

»Nej; hvem er æ Persovn?« svarede Mett' Sofi'.

»Det staar for mig, te a skuld' kind' dæ for Ansiels', men a kan ett komm' paa dit Navn.«

»Aa, Folk kalder mæ møj aa æ Tid for Jens paa æ Vratt', men helsen er mi' kristele Navn da Jens Povlsen.«

»Ja, æ Navn lyder da helsen kjendt nok.«

»Saa har du maaskesig ogsaa hørt, te a sidder Enkemand?«

»Ja,« svarede Mett' Sofi' og gnubbede sig over Vorten, »tho det er lissom, at skuld' ha' hørt et Nysmaal om det.«

»Ja, det er en besværlig Stilling,« vedblev Jens Povlsen med et Suk. »Det er helsen ett, som da Ann' var løvend'. — Men søen en Kuen' faar a nu heller aalle mir.«

Jens Povlsen saa op med et hjælpeløst, tungsindigt Blik.

»Nej, det er jo ett godt for en anden en at kloge i, naar en ett kjender til det. Har du saa nøj Stej?«

»Ja, a har sgi et kjønt bitte Hjem. Det er da større end dit. Knap nok vel saa godt Bund alle Steder; men a avled da tredve Traver Rug sidste Aar, og a har en pæn Besætning: fire Køer og en Kvie, der kælver til Kjørmis.«

»Det var da helsen ett saa ring'! Sæt dig om paa æ Bænk, Jens Povlsen, men' a sætter nø Brød paa æ Bord.«

Mett' Sofi' tog Brødkniven ned fra Bjælken og

strøg den to Gange over sit Forklæde, først et langt Strøg fra højre Hofte og fremefter, saa fra modsat Kant et langt Buestrøg over Maven og ned, som slog hun Kors for denne Legemsdel.

Saa gled Mett' Sofi' ind i Spisekamret. Kort efter sad Jens Povlsen bag en Skanse af Rullepølser og Spegelaar, der lyste mod det skurede Bord og tirrede hans Sanseorganer til vældige Indhug ved deres ramme krydrede Duft.

Det var længe siden, den ensomme Jens Povlsen havde faaet ordentlig Mad. Mett' Sofi' skræmmedes vel nok noget af hans Forslugenhed, men tho det var da alskjøn at se, te det smagte ham wal.

»Det var endda ingen Sag, naar en kunde faa en ordentlig Føde,« sa' han gumlende.

»Nej, det er aldrig ilde,« svarede Mett' Sofi'.

»Nej, det er snart det halv' Helbred. — Men hvordan skuld' a faa det — i min Stilling? Kan *du* sige mig det?« spurgte han underfundigt.

»Hæ, hæ, hih!« lo Mett' Sofi' og tørrede Krummerne fra Munden med Haandbagen, men gjorde for Resten ikke Mine til at sige ham det. Men smittet af hendes Latter slog Jens Povlsen nu ogsaa Munden op i en Skogger og troede sig allerede mere end halv forstaaet.

Mett' Sofi' havde været et Smut ude i Frammerset og faaet Kaffekanden til Snurr; hun kom nu ind med et Fad Mælk og begyndte at afskumme Fløde til Kaffen. Først lod hun sin ikke særlig propre Pegefinger glide langs Indersiden af Fadranden, til Fløden løsnedes, derpaa strøg hun den omhyggeligt af paa Flødekrusets Kant og greb nu fat om Skummeskeen.

Jens Povlsen iagttog med Velbehag dette hjemlige Billede fra den Tid, men' Ann' var løvend'.

Før Kaffen blev budt frem, bad Jens Povlsen om

Lov til at trække Støvlerne af. De var da kommen til at klemme ham saa dævels!

Mett' Sofi' vilde hjælpe ham, og den gamle, stive Jens Povlsen tog med Glæde derimod. Men Fedtlæderstøvlerne sad, som var de smedet om Foden, og i sin Iver for at slæbe dem til sig trak Mett' Sofi' Jens Povlsen op fra Skamlen, saa han for lige ind i Favnen paa hende. Et Øjeblik stod de generte ret op mod hinanden og smaagrindede.

»Tho da kund' a snaar ha' kysset dæ',« sa' han.

»Aa, saa haaj æ Skaad' wal ett wot stur!« svarede Mett' Sofi' lidt skuffet; men da havde de allerede sluppet hinanden.

Kaffen indtoges under munter Skjæmt. Mett' Sofi' bed Kandisklumpen over og la' sirligt den levnede Halvdel tilbage paa Sukkerskaalen. Der hentedes den saa senere af Jens Povlsen, hvis fattige Tandstumper maatte forsage Klumperne.

»Aaeha, hvem der havde haft saadanne Tænder!« sa' Jens Povlsen, da den brune Sukker atter stentede som Æggeskaller om Mett' Sofi's haarede Læber.

»Ja, det er altid godt at ha nøj, en kan bid' fræ sæ med,« svarede Mett' Sofi' med en ny Skranni.

Ordene under Maaltidet havde ikke været mange; men Summen af dem udgjorde alligevel fra Jens Povlsens Side et Ægteskabstilbud, som fra Mett' Sofi's Hjørne ikke var mødt med nogen Grad af Afslag. Saa det var vel klart nok!

Da faldt der brat et Stykke Brød fra Mett' Sofi' og trillede ind under Bænken.

»Ih, hvordan er det endda mæ sølle Fummelfut staar og kyller med Guds Gaver!« sa' Mett' Sofi' og sank som et Lod ned i sine Skjørter og begyndte at rage omkring inde under Bænkfjælen.

»Du vil da'tt lig' flytt' di' Sokker!« sa' hun, hun var kommen til at kildre ham lidt op ad Anklerne.

Jens Povlsen grinede som en revnet Træsko og gled straks ned under Bænken for at rage med.

Det usædvanlige i Situationen gjorde dem begge kaade; hertil kom Virkningen af det gode Maaltid, der end ikke havde fattedes et passende Antal Smaasnapse.

Da de havde raget over Kryds og over Tværs, stak Jens Povlsen en tung Pegefinger i Siden paa Mett' Sofi': »Kredevittevit!«

Mett' Sofi' slog ham kjærligt paa Øret, og før der var gaaet et Minut, sad de to gamle Gantninger ind mod Bordtremmerne med hinanden om Halsen, hun paa sin lasede Skjørteskoning, han med de hvide Hosesokker stikkende bagud.

Frieriet var beseglet paa den i alle Lande gyldige og avtoriserede Maade.

Da Jens Povlsen havde været rundt og taget Syn over alle Ting — Kalv og Ko, Sæd og So — sa' Mett' Sofi' Hop, idet hun fulgte sin Bejler til Døren: »Det staar saa ved Magt: vi to Stønneser slaar vore Pløger sammel. Men jen Ting kan a sej' dæ: a vil ett tages herfræ, inden a har faa't æ Gris slagtet?«

— — —

»Naa, fik du saa nøj ud af di' Gaang?« spurgte Skjæv' Thammes med et Grin, da han Dagen efter traf Naboen i dybe Tanker.

»Ja, det var ett sær'« svarede Jens Povlsen; »tho nær en haaj tød' en Daa atter'et, skuld' en jo ogsaa gjan' ha' nøj ud af'et!«

— — —

Jens Povlsen fik næsten altfor meget ud af det; thi Mett' Sofi' Hop var ingen sød Blomme til daglig. De havde begge i deres aarelange Ensomhed udviklet Egenskaber, der ingenlunde var heldige for et Samliv; hun var rask i Tøjet og rap i Kjæften, og han var tvær i Træet og sindig indtil Stædighed; der

laa da som oftest et Syndens Hus imellem dem, og Jens gik mere og mere og flæbte for den Tid, men' Ann' var løvend'.

Skjændsmaal og knubbede Ord hørte til Dagens Orden, og ofte kunde Skjændene ikke gjøre det, men der vankede tørre Hug, og det faldt som oftest i Jens Povlsens Lod at gaa hjem med de fleste.

At ha' det »ligesom Jens paa æ Vratt'« var bleven et almindeligt Udtryk for at leve et Hundeliv. Jens var langtfra selv uden Skyld deri, han var vringlet og værkelig og havde ikkun ringe Sans for Mett' Sofi's særegne Egenskaber: hendes Skraphed med Næverne, og hendes determinerede Greb paa at sætte hver Ting i Matrikel og paa sin rette Plads.

Jens maatte daglig høre, at han var et Pjok og et Drog, der ligesom Hønsene altid vilde modsat Vej af den, man drev dem. Han maatte være glad, han havde faaet *hende* i Huset, mente Mett' Sofi', ellers havde han forlængst været hjemfalden til Kommunen.

Det er dog ikke sandsynligt; thi Jens Povlsen var, hvad Nærighed og Paaholdenhed angik, næsten paa Højde med Mett' Sofi' selv. Men enes kunde de ikke over et Dørtræ.

En Dag havde det været rent pinegalt. Katten havde igjen været paa Spil; den var stukket ud af Vinduet med et nyslagtet Kalvehjerte. Jens Povlsen paastod, at Mett' Sofi' ligefrem hængte det saadan, at Katten skulde faa det at løbe med.

Mett' Sofi' bad ham rende og hoppe!

»Ja, det er nok dæ, der kan hopp', din Mogsow!«

Saa var det Mettes Tur: »Det mangled, Fanden slaa mæ, te en skuld' lade sig nøj sej' af saadan en gammel Donnek og Drivstud, der nap kan knapp' si' egen Bovser op, siden holde en Gaard paa Naglerne!«

Saadan gik Skydningen i nogen Tid mellem Bryggers og Nøds. Naar een var ude af en Dør, var den anden inde; men den talendes Replik blev altid af Modparten fuldkommen rigtig forstaaet og opfattet. Den havde nemlig den Egenskab at være klart formuleret og tydeligt udtalt.

Omsider maa Jens Povlsen ha' haft Held til at fremkomme med en særlig træffende Bemærkning, for pludselig stod Mett' Sofi' i Nødsdøren med Tapstangen i Haanden; og nu begyndte der en Krigsdans, som endte med, at Jens Povlsen forlod Valen under en Række mystiske Trusler om aldrig mere at lade sig se ved den hjemlige Arne.

Med en for hans Alder og Flegma usædvanlig Hurtighed tog han Vejen ud over Marken mod Aaen.

Her ved Siden af det største Høl, der kunde findes, tog han først sin Hue og slængte den haardt ned i Engen; samme Vej gik ogsaa Vesten og Halskluden.

»Aae, Gud naad' mæ!« sukkede Staklen, »der var helsen en anden Gænge i det, men' Ann' hun løved!«

Aaen gik og lumskede med blød Mumlen under hældende Brinker, som vilde den sige: »Kom du kuns til mæ, bitte Jens Povlsen! Du behøver aldrig at smide een Traad mere; a skal nok ta' venligt imod dæ iløwle!«

Jens Povlsen stod og fumlede med rystende Fingre ved en Bukseknap, imens han lod sine halvt forvildede Øjne løbe omkring.

Pludselig fangedes hans Blik af noget oppe paa den stejle Engbakke. Ih, Jøsses, hvad var det! Et Kobbel Faar af deres egne var i Færd med at hænge sig ud over Randen af den bratte Brink. — Ja, der kunde en nu se, hvad Kjælling hun var; saadan tøjrede hun Faarene, at de gik hen og mistede Livet ved det!

Jens Povlsen glemte nu sine egne Kvaler og styr-

tede sporenstregs af Sted imod Faarekoblet; med stor Møje fik han de halvkvalte Kreaturer halet op paa Brinken, før alt Liv var udslukt; det viste sig nu, at Grunden til Ulykken var den, at Koblet var tøjret for nær til et Nabokobbel, som havde filtret sig sammen med det, saa de to Tøjr dannede et Virvar af Stegger og Haardknuder, som det maaske kunde ta' en halv Dag at rede ud igjen. Jens Povlsen græd af Raseri; han slæbte alle fire Faar hen til en Vidjebusk, satte sig plat ned paa Enden og gav sig til at slide i Rebene med sine haarde Negle og Resterne af sit stærkt medtagne Gebis.

Imidlertid havde Mett' Sofi' anet Uraad. Hun var styrtet om til Skjæv' Thammes og havde faaet ham med ud at søge efter Jens Povlsen. Da de stødte paa hans Hue og Vest, var Sagen jo tydelig nok! Mett' Sofi' gav sig til at flæbe himmelhøjt. Mens Skjæv' Thammes fulgte Aaløbet ned efter for om mulig at finde den savnedes Lig, gik Mett' Sofi' — stadig tudbrølende — med Mandens Klædningsstykker lidt opefter Strømmen. —

Jens Povlsen sad stadig paa Brinken bag Busken og arbejdede sig mere og mere gal i de sammenfiltrede Tøjr.

Nu og da fik Faarene et Nævedunk i Ribbenene: »Kan I staa, I Satans Kræger, eller skal I maaske ha' det filtret mere i hinandet!«

Da gik den højttudende Mett' Sofi' forbi Skræntens Fod.

Med Tænderne om en stor Rebknude bøjede Jens Povlsen sig ud over Bakkekammen og lyttede. — »Ihhvad, tho det var jo Mett' Sofi'; hvad Fanden mon den Mær gik og tog paa for?«

»Aa, vil du ett lig' kigg' herop! Du fortjent, te du skuld' ha' et Par gode, varme Ører, saadan som du flytter Faar!«

Mett' Sofi' stak pludselig Tudehornet ind og saa i Vejret endnu med Graaden drivende ud af Øjnene.

»Aa, Herre Jesus, saa *er* du ett drovnet! Men bitte, kjønne Mand, hvordan er det endda, du gaar og opfører dig!«

Jens, der under sit sindsopirrende Mas med Faarene fuldstændig havde udsvedt Erindringen om sin tidligere Situation, raabte endnu en Gang ned til Konen, der havde begyndt at ase op ad Brinken: »A sejer: Du kan helsen stande jen nø' gode Sager! Nu kunde en der ha' mistet to af de bedste Faar, fordet saadan en Hjaani ett kan se sæ for.« — Mett' Sofi' havde nu arbejdet sig op til Bakkens Kant.

»Vil du se dæ Tøjr, du har lavet os!« sa' Jens Povlsen fraadende af Harme og løftede op over sit Hoved en Rebrinkning saa stor som et Vognhjul.

»Ih, Jøsses, hvad er det for nø' nøj?«

»Det er, te du fortjent' en god Lining Hug paa di' Bælle!« sa' Jens Povlsen og sled atter i Tøjrene som en Hund i en Rinkning Faaretarme.

Ind imellem, at han gabede over Rebknuderne, snærrede han den tragiske Beretning om Faarenes Dødskamp frem mellem Tænderne; hvorledes han var kommen til i yderste Øjeblik. »Helsen haaj det da wot ød'.«

Mett' Sofi' følte sig virkelig meget brødefuld. Jens Povlsen forfulgte sin Triumf.

»Her kan *a* vel saa blive siddende i Dag for at faa det redet op efter dig.«

»— Men hvordan kan det endda vær', te du haar kylt di' Klæder dernied' paa æ Aaland?« sa' nu Mett' Sofi' og viste Vesten frem. »*Var* det virkelig din Mening at gjøre mæ og dæ selv den Skam og Haardhed; saa haar du da ogsaa et stygt Sindlavl«

Nu var det Jenses Tur til at føle sig flov; med

Klæderne kom Erindringen om hans Selvmordsbeslutning tilbage; han saa genert til Siden og spyttede en Mundfuld Rebtrævler ud i Retning af Aaen.

Kort efter lod han sig lydig og slukøret føre tilbage ved Hymens Lænke, som en bortløben Hund trækkes hjem ved sit sprængte Reb.

VILDKOEN

Esper Stavnsbjærg sad ene foran Kalkovnen i den stille Juliaften. Ilden fra de aabnede Ovnmundinger blafrede med hede Skyggeglimt over Tagrafter og Sparreværk. Nu og da lød et skarpt Knald, naar en Flintesten sprang i Flammen. Rummet lugtede af en Blanding af Blegekridt og Tørvesvovl. Døren stod aaben ud til Østhimlen. Maanen lyste over den skjæve Dørkarm. Esper Stavnsbjærg rejste sig i Vejret og rattede sig som en Kat, der vaagner af Døsen. Ilden fra Ovnen flimrede uroligt over hans skjægløse, stærke Mandsaasyn og glimtede i to ubrudte Rækker af brede Tænder, der havde skilt sig fra hverandre i en ubehersket Gaben.

Esper Stavnsbjærg saa paa sit Uhr og gik ud i den kølige Sommerkvæld.

Røgen svævede som et hvidt Purr over Kalkovnen og forsvandt langsomt i Dalsænkningen gjennem en gylden Si af Maanelys. En Lygte skinnede fra en Staldkammerrude langt ude, og en Ugle skreg i Krattet hinsides Byengen.

Esper gik atter ind i Fyrrummet, tog en Hob glødende Æmner paa Skovlen og slængte dem med et bredt Kast ud i den øde Sommernat. Dette gjentog han tre Gange. Ildblinket gik langt hen over de

slumrende Banker som et kaldende Tegn gjennem Stilheden.

Noget efter gled en ung Kvinde — lydløst som en Maanestraale — ind ad Døren til Fyrrummet. Hun havde en fiks Tejne i Haanden fyldt af alle Haande Lækkerier til Kjæresten, der skulde vaage her ved Kalken, mens alle andre sov. —

»A var skam nær ikke kommen fra Gaarden,« begyndte hun rapmundet, mens hun løftede Laaget af Tejnen og fremtog en stor glinsende Pandekage, der endnu sendte en varm Damp fra sig. »Der er en Ko, der skal kælve, saa min Fa'r gik endnu oppe og stumled'; og det havde jo ikke været Narspøg, om *han* var bleven klog paa, te a gik her hen saa sildedags.«

Esper trykkede den forpustede Karen ind til sig, mens hun stadig viklede op for Madkurvens duftende Herligheder. Da hun tilsidst ogsaa svang en Pæglkrukke med Kornbrændevin i det blinkende Lys fra Ovngabet, tog han hende kaadt om Livet og svang hende med et dæmpet Hurra alenhøjt over de opstablede Tørv.

»Du er Suren knage mig den vildest' Pige, vor By har set!«

Esper begyndte at skraa i sig af den varme Pandekage, mens han stadig holdt Øje med Ilden i Kalkovnen.

»Den kunde nok ha' godt af en Borren Tørv mer,« sa' Esper Stavnsbjærg og gjorde Mine til at rejse sig.

»Aa, maa *a*!« sa' Karen og gav sig til at stable Tørv op paa sin venstre Arm. Med lange sikre Kast slængte hun dem een for een ind ad Ovnsmundingen, mens Flammeskjæret glimtede i hendes Skospænder og satte en rød Bort langs hendes opsømmede Skjørteskoning.

Esper laa stadig paa Jorden med Munden fuld af

Pandekage og saa med Varme paa den adrætte Piges Bevægelser og hendes runde velformede Ben, som Ovnens stærke Nedenlys satte i Transparent.

Esper strakte sig mæt paa Gulvet og søgte at drage Karen ned til sig. Karen gjorde pludselig Modstand, og hun var bleven saa sær tavs.

»Hvad er der nu gaaet dig imod, Karen?« spurgte Esper og rejste sig op fra Gulvet.

»Aa, a skal til at hjem!«

»Snak om en Ting! Du er jo lige kommen ind ad Døren!«

»Ja, men a skulde vist slet ikke være kommen herhen. En kunde let komme i Vejen for en anden en.«

»For en anden en? Tror du, her kommer andre Piger end du? Hvor falder du paa *det?*«

»Hvis er da dette her,« svarede Karen med Graad i Stemmen og løftede et lille gult Baand, som hun havde fundet paa Tørvene.

Esper blev meget forvirret.

»Tho det kjender a ikke det mindste til. Det er vel noget, en af Tørvepigerne har tabt, da de lagde Læsset paa i Mosen.«

»Naa saa! Den Tørvepige skulde vel ikke være Konrads Bolette? A har lagt Mærke til, te hun gaar med den Slags, naar hun vil gjøre sig meget lækker. Tho det var endda ilde, te hun skulde gaa hen og miste det i dine Tørv; det kan være, te en ogsaa kunde finde andre Smaating, naar en saa nøje til,« fortsatte Karen spottende.

»Aa hold nu op!« svarede Esper og vred sig under den unge Piges Spot. »Bolette var indenfor Døren i Aftes, men ikke længere Tid, end som a kan tælle til tyve.«

»Ja, det kommer jo an paa, hvor rask en er til at tælle,« svarede Karen.

»Ja, det er, som *a* siger; nu kan du tro mig, om du vil!«

»Ja,« sa' Karen lidt mildere, »*a* har det ikke for godt derhjemme; Far gaar bagefter mig saa værkelig som en Bindehund, fordi a ikke vil gjøre det forbi med *dig;* og skal en lide alt det for din Skyld, saa skulde en da ogsaa vel kunne stole paa dig. Kan du ikke godt sætte dig saa meget ind i min Stilling, bitte Esper?« sa' Karen med store Taarer i Øjnene.

»Skal a da smide dem ud, naar de kommer og vil se til mig?«

»Nej, du skal ikke; men du skal la' dem være det, de er.«

Men det var netop noget af det sværeste for den unge Kalkbrænder. I de stille Sommernætter, naar Flagermusene jog over Dalen foran den aabne Brædedør, og Øjnene fulgte den langsomt sejlende Røg, da droges mangen en ung Kvinde til hans Hytte, og det var ikke *hans* Sag at jage dem hjem igjen. Han var nem at finde; de havde bare behov at gaa efter den røde Lysning paa Nathimlen, saa vilde de inden længe finde en aaben Dør og en ikke mindre aaben Favn.

Men Karen yndede ikke denne Kjærlighed for aabne Døre; hun vilde ha' sin Kalkbrænder for sig selv. Og hun var saa indtagende, at hun turde fordre.

Karen var ikke blot ung og vendelig, men hun var ogsaa Byens rigeste Pige; det gav hende en ny Dragning af Uopnaaelighed, saasom de smukkeste Æbler ofte sidder paa de vanskeligst tilgængelige Grene. Vanskeligheden kom dog ikke her saa meget fra Karen selv som fra Faderen, den rige Gnier, Anders Skave. Han var et stridigt og ubehageligt Gemyt, altid i Spektakel med Naboerne om Korn og Kvæg; vringlet og værkelig i Hjemmet, brovtende og stormundet ude. Den unge, lystige Kalk-

brænder kunde tidt blive helt angermodig, naar han sad foran Ilden og overvejede, ved hvilke Midler han skulde tvinge denne Krumhals til at gi' Slip paa Datteren, saa hun blev hans med Gud og Æren. Her var det ikke nok, at han var en ferm Karl i alle Ting og den bedste Kalkbrænder i Miles Omkreds — alt vilde dog strande paa hans ringe Herkomst og hans absolutte Mangel paa Midler.

Denne lukkede Udsigt fremefter gød mangen Malurtdraabe i hin Glædens Mjød, som den tavse Nat rakte de to elskende, naar alle Taarer var grædte, og alle Forsoningens ømme Kys givne og modtagne.

Da kom Heldet og Tilfældet uformodet de to elskende til Undsætning.

Gamle Søren Stavnsbjærg, Espers Bedstefader paa mødrene Side, havde lagt sig til at dø midt mellem Sletten og Rughøsten, og nu skulde han just bæres op paa den lille tilgroede Kirkegaard, hvor saa mange »længst afgangne« Stavnsbjærgere laa og smaalurede i deres kalkede Grave under smaa skjæve Trækors med afskallede Rim paa »Baare« og »Taare«.

Folk sad just inde ved de lange Frokostborde og ventede paa Degnen, der skulde synge Liget ud. Gamle Søren Stavnsbjærg med den fedtede Læderlue og de affarvede »Manskjettes«-Knæbukser var en Oversidder, en sølle Aftægtsmand, hvis store, hvide Krampetræsko havde staaet i Vejen i mange Aar i den bitte forblæste Enstedgaard, hvor man skyldte ham Opholdet. Det var derfor en glædelig Død; det saas ogsaa paa Forsamlingen, i hvilken den hvidhaarede Alder var usædvanlig stærkt repræsenteret.

Midt for Bordet pransede Anders Skave, et stort kindskjægget og hvidhaaret Vædderhoved med knortede Kjæber og et Par olme Øjne, der flintrede af Pengehovmod. Han havde Haand i Hanke med en stor Timeglas-Flaske, der lyste omkap med hans

Torads Sølvknapper og hvert Øjeblik blev tragtet fuld af »Oppasseren«. Anders Skave skjænkede i Glassene med den hovmodigste Mine og nikkede »Godtaar« uden Smil. I Pavserne sad han som Gudebilledet med sit hvide Hoved mod Kalkvæggen og lod sig dyrke. I Velhaveri var der jo ingen af de andre, der naaede ham til Knæene. Han haanede dem med Øjnene; han sad bred paa *sin* Hartkornstønde og spyttede ned i deres Fjerdingkar; han sved dem med en eller anden svovlet Hentydning til deres Armod, mens han skjænkede for dem.

»Drik, Anders Bruus, saa længe du kan faa det for ett; skulde du selv betale det, kunde du misæl gjerne ha' behov at holde igjen.« — »Tag du kuns mod Glasset, Simon Bak; andre gjør Handlen, og du drikker Lidkjøbet! Det er jo, som du er vant til.«

Den ramte dukkede sit Hoved under de øvriges Latter.

Nu kom der Bud ind fra Loen, hvor Liget stod, at man beredte sig til at synge gamle Søren ud.

»Aa', han har s'gu Tid til at vente, den Ka'l!« svarede Anders Skave. »A har, fandenmæ, maattet vente paa ham saa tidt. Der var over fire Aar, a fik hverken Renter hæ' Afdrag.«

»Aahaaj — Pæ' Løjenør',« raabte han nu over Bordet mod en bleg, spidsnæset Mand, der gik under en umaadelig sort Hat, og som nylig var kommen hjem fra Hospitalet, hvor han havde ligget med en Blærelidelse, »er *du* for hellig til at ta' en Dram med os andre?«

»Aa, a skal jo løw' saa forsigtig,« svarede Per.

»Ja, tho du har nok været taven ned?«

Per, der havde gaaet og indhøstet megen Medlidenhed ved alenlange Skildringer af sine udstandne Kvaler, forberedte sig allerede til at gjøre dybt Indtryk paa Anders' haarde Sind og begyndte:

»Ja, a har saamænd gennemgaaet meget.«

»Ja,« afbrød Anders Skave ham, »tho a har hørt, te du laa og vrødt' og kund' ett komme af med dit Vand?«

Den blege Per afventede ikke flere Ord; han sank en halv Alen i Knæene, da han gik under Dørkarmen med sin høje Hat.

I det samme traadte en skulderbred knoklet Skikkelse, der havde siddet tavs ved et af de nederste Borde, hen foran Anders Skaves Skammel og anklagede ham paa det heftigste.

Anders Skave havde en løsgaaende Ko, et halvvildt, ondsindet Dyr, der var hele Egnens Skræk og havde jaget Livet mer end halvt af mangen gammel Kone eller umyndigt Barn. Men alle Klagemaal til Trods fremturede Anders Skave i, at la' det vilde Bæst føre sig saa ugenert, som selv det lystede.

Smaafolkene maatte jo finde sig i det, da det ikke gik an at støde den rige Anders Skave, der havde saa mange af dem godt i Lommen; men her stod nu Jens Opmark; det var en Mand i sine egne Støvler; ingen rig Mand, men en Boelsmand, en Grovslider oppe fra Udmarken, der kunde betale enhver sit, og som var vant til at bryde Vejen for sig med sine store, vortede Næver. Han havde ikke drukket saa lidt af den krasse Begravelsesbrændevin, der var sat paa Bordet for at forsøde Bevidstheden om gamle Sørens Død, og nu stod han her, slingrende af skjønne Kræfter og fordrede Regningen gjort op mellem sig og Anders Skave.

»Vil du faa din graagrimede Ko sat i Tøjr, din bitte Ka'l, saa ett ethvert fattigt Barn skal være ræd for at færdes med Vej og Sti!«

Saa snart Snakken drejede sig hen paa »Vild-Koen«, sluttede alle — især Kvinderne — sig til Jens Opmark; de stod i Klynger bag den høje Vadmels-

kjæmpe og gav hans Ord Ekko. Men pludseligt opdagede de, at Jens ikke taalte denne Tilslutning; han blev vild, han kom i »Hopla«; han slog sin staalknoede, vortede Næve i Loftet over Anders Skaves Hoved, saa Ormemel og Gryn og Bygkjærner raslede ned i Brændevinsglassene.

Anders Skave begyndte at gi' godt for. Koen skulde ikke faa Lov at gjøre noget Menneskebarn den mindste Fortræd. I Morgen den Dag skulde der blive lagt Tøjr paa hende. Han skulde selv gaa *til* Koen uden Kjæp eller Stav i mindste Maader. Folk maatte jo være nogle elendige Kujoner, naar de kunde være ræd for saa tolle et Dyr.

Denne sidste Ytring bragte Jens Opmark fuldstændig ud af Fatning. Han blev skjældt for Kujon! »Af den Klidsæk der! I Guds Navn da! Lad mig komme ind og grutte ham!«

Jens Opmark løb sine Støvlesnuder mod Bordbenene, saa det snurrede ham helt op i Brystkassen. Som han vilde kaste Bordet om for at komme ind paa Livet af sin Avindsmand, lagde Kvinderne sig imellem med moralske Forestillinger.

»Men Jøsses, Jens, husk endda paa, hvor du er henne! Det er Begravelse og ikke nogen Legstue! Se endda og afgjør jer' Træde et andet Sted!«

Da der nu for anden Gang gik Bud ind, at Degnen var rede til at yde gamle Søren den sidste Haandsrækning, opløste det hele sig i ond Stemning; den vrede Kjæmpe blev ledet til en Side, og den rige Mand slap for den truende Revselse.

Snart efter førtes Liget af Gaarde. Da Vejen til Kirken kun var kort, bar man Kisten den hele Vej.

Man var dog ikke kommen halvvejs, før der begyndte at gaa Uorden i Rækkerne; de mange høje Snapse og den knudrede Vej hen over Flintslakker og Kalkfyld gjorde deres til Skarens Opløsning.

Paa een Gang lød det ene frygtede Ord »Vild-Koen«! Bærerne slap fra Kisten; Kvinderne hvinede som besatte og styrtede af Sted mod de nærmeste Huse; den syge Per kom i strakt Løb tilbage til Gaarden med Tab af sin høje Hat; hans Bukser og Fedtlæderstøvler bar Vidne om, at Blæren nu fungerede upaaklageligt.

Kun gamle Søren Stavnsbjærg, der i levende Live altid havde været vant til at ta' den med Ro, stod nu ene og svigtet paa sit Bakkehæld midt i den skoldende Sol. Hans sorte Kiste gnistrede i Solhavet og stod der paa Brinken og græd tunge Harpikstaarer over den menneskelige Troløshed.

Men hen over de smaa Kalkbakker kom det brølende Dyr i higende Spring. Vild-Koen standsede skuffet foran den forladte Kiste; det var ikke de døde, hun vilde til Livs.

Pludselig kom dens Husbond, Anders Skave, frem fra et Hus i Nærheden; under Flugten havde han ladet sig rive med af det almindelige Hurlumhej; nu traadte han — under stærkt Pres af Jens Opmark — ind paa Arenaen for at indfri det Løfte, han fornylig havde udtalt ved Bordet: at han skulde gaa til Kreaturet uden Kjæp eller Stav.

Det vilde Bæst saa en Tid forbløffet paa den dristige og lod ham komme nærmere.

Anders Skave fortsatte; ikke uden Ængstelse; han havde egentlig mest Lyst til at vende om, men der stod Jens Opmark og dunkede ham i Ryggen; og rundt om ved de andre Hushjørner stod der ogsaa Folk og flirede og ventede, at han skulde smøre Haser, som de selv havde gjort.

Koen stod med løftet Snude og vejrede imod hans nystampede Vadmel uden ved en eneste Bevægelse at røbe sine Hensigter. Anders kom nærmere og nærmere med højre Haand fremstrakt.

»Bitte Bos! bitte Bos!«

Paa een Gang gav Dyret Faresignal og styrtede fremad med fældede Horn. Anders var kommen for langt bort fra Hytten til, at *den* kunde naas; han tyede da i Læ ved Ligkisten; og nu begyndte den vilde Jagt omkring gamle Sørens skrøbelige Fæstning. Koen slog hvert Øjeblik sine lange Skanker til Blods paa Kistens skarpe Kanter, hvad der øgede dens Raseri.

Anders skreg vildt: »En Bøss'! En Bøss'! En Øks'! En Fork!«

Ingen gjorde dog Mine til at indfinde sig med disse morderiske Redskaber.

Anders Skave fandt omsider Stillingen saa uholdbar, at han besluttede at gjøre et sidste dumdristigt Forsøg paa at redde Skindet. En 30—40 Favne borte var der i Bakkesiden en af disse dybe skraatnedløbende Kalkgruber, som Aarhundreders flittige Hænder havde hulet; der vilde det vanvittige Dyr nødes til at opgive sin Forfølgelse. I et Øjeblik, hvor Vild-Koen syntes at sakke lidt agter ud, styrtede Anders ved Opbydelse af sine sidste Kræfter bort fra Kisten, tværs over Dalen til den gabende Grube. Han naaede den med det brølende Dyr i Hælene paa sig. Men blindet af Sollyset og sit eget Raseri traadte Koen ud over den stejlt skraanende Gruberand med Forbenene, mistede Balancen og styrtede ind under et frygteligt Brøl.

Da Anders Skave havde set, hvilken Fare der truede, lod han sig paa Buksebagen glide ned til Bunden af den over 100 Alen dybe Grube; havde han gaaet paa almindelig Vis, Trin for Trin, var han ganske sikkert bleven knust af det nedstyrtende Dyrelegeme.

Koen var bleven ført voldsomt nedad ved sin egen Tyngde; først paa Hovedet; siden havde den i Faldet ligesom slaaet en Knude paa sig, der var altfor svær til at glide gjennem den snævre Grubehals i hele dens

Længde. Med Hornene fastborede i Tremmeværket og Bugen i Vejret hang Kreaturet i Luften som en uhyre Edderkop ca. 20 Alen fra Mundingen og spærrede hele Omverdenen ude fra den ulykkelige i Dybet, der befandt sig som i en uhyre Flaske, hvor Proppen er gaaet fast i Halsen.

Da Folk saa baade Mand og Ko forsvinde i Grubegabet, hastede de skrækslagne til Stedet, sikre paa at finde Anders død og begravet under det nedvæltende Dyr. Da de nu hørte ham give Hals, og de blev klar paa, at han ingen overhængende Livsfare var i, gik de fleste smaagrindende tilbage til Ligfølget. De undte alle den hovne og uregjerlige Stodder en Forskrækkelse.

Anders Skave sad 40 Favne under Jorden og hørte Ligklokkerne gaa over gamle Søren Stavnsbjærg. Hvad om det nu var hans egen Dødsklokke! Sad han ikke her som den rige Mand i Pinen, forladt af alle, forgjæves ventende paa en hjælpende Haand! Anders raabte Storm endnu en Gang; han læste højt sit Fadervor og gav sig til at flæbe. Var dette ikke hans sidste Stund? Hvor let kunde det vilde Dyr deroppe over ham ikke hugge sig løs; — det kastede endnu hid og did med Kroppen — styrte ned og knuse ham eller maaske endogsaa paany anfalde ham!

»Høj!« Han skreg som en vanvittig. Nu hørte han Fodtramp i Grubens Nærhed.

Det viste sig at være den unge Esper Stavnsbjærg, der holdt Ild under Kalken kort der fra.

Det var ikke den Mand, Anders Skave helst saa; men i Dag var Situationen jo ogsaa lidt usædvanlig.

»Kan du hjælpe mig, Esper!«

»A ved det ett, men a vil prøve det,« svarede den raske Kalkbrænder.

Han saa, at Koen maatte dræbes, før den kunde

slæbes op af Hulen. Modig og adræt klatrede han ned og jog den en Kniv i Hjertet.

Nu begyndte Folk fra Ligfølget at samle sig ved Gruben. Forrest stod Jens Opmark. Han forhandlede med Anders i Dybet, der jamrede sig over sin Indespærring.

»Vi har sgu vist dig og din Ko Taalmodighed saa længe; nu faar du selv lægge dig efter Taalmodighed. Før Midnat kan du nu aldrig komme løs, om det saa kan ske; det kan være, en skal ha' Dunkraft til Hjælp.«

Nu var ogsaa Anders Skaves Datter, Karen, kommen til Stede. Hun græd og jamrede sig for Faderen.

»Du skal sgu ett græde, min bitte Pige; han er misæl ingen Fare i,« trøstede Jens Opmark. »Men hvad du skulde, baade du selv og Esper der, — du skulde benytte Lejligheden til at faa det gjort fast med Kjæresten. Det er misæl ikke hver Dag, den gamle gaar i saadan en Rævesaks som den, han her sidder fast i.«

Jens Opmark gik fra den ene til den anden med sit Indfald og vandt dem alle. Hans Mening blev en Folkemening, og med den paa Læben traadte han omsider hen til Gruben og begyndte der en Forhandling med Anders Skave.

»Hør mig, Anders, her omkring mig staar snart den hele By; alle dine Venner og alle dine Fjender; mest vel endda af de sidste. Og vi har nu faaet et bitte Indfald, som gaar ud paa, te du skal la' din Datter Karen og Esper Stavnsbjærg, som begge to staar her ved min højre Side, faa hinanden uden Fortrydelse fra nogen af Siderne. Og du skal gjøre et vildre Bryllup for dem og byde hele Byen med; saa skal al Fjendskab være glemt, saa vidt det staar til *os*.

A tror, te a tør sige, te a har den Ære at udtale mig paa flere ærede tilstedeværendes Vegne. Skulde

du uu være af en anden Mening end a, saa har a al Grund til at beklage dig; skulde du derimod ha' Lyst til at tænke dig om, saa kan du vist godt faa Lov til *det;* og a skal endda sørge for, te ingen skal forstyrre dig saa meget snart.«

Anders Skave foretrak at give sit Løfte pr. omgaaende. Hen paa Eftermiddagen udfriedes han af Klemmen.

Bryllupet stod med kortest Varsel. Hele Byen var indbudt. Sjælden er der bleven sagt saa mange Vittigheder over Bryllupssuppen som ved denne Lejlighed, og Kjødstykkerne maaltes med de bredeste Tænder. De vidste jo alle, at det var af Vild-Koen, og det skal være en sød Ting at æde sine Fjender.

Efter Bordet gik Forsamlingens vittige Hoveder hen og takkede Jens Opmark for Mad; ogsaa det lykkelige Ægtepar trykkede i Smug hans barkede Haand.

Selv Anders Skave havde omsider fundet sig i det uundgaaelige og sad og pillede Benene rene med en egen gudhengiven Alvor.

Den halvdøve, rystende Wolle Tammesen — Byens ældste — nærmede sig Anders Skave og sa':

»Saa er du vel Vorherre taknemmelig for dit Liv, Anders.«

»Ja, aaeja; det forstaar sig selv!«

»Ja, saa blev det jo da alligevel Esper, te Datteren skulde ha',« vedblev den gamle. Anders brokkede Munden fuld af Oksekjød for at fritages for Svaret.

»Ja, Guds Villi' nytter det ett at sætt' sig op imod,« hylede Wolle videre.

»Aalle *aa* æ Stej, aalle *aa* æ Stej, Fanden hok mæ!« mumlede Anders Skave med Munden fuld af Mad, mens han skjævede ondt over til Jens Opmark.

LIVET PAA HEGNSGAARD

LIVET PAA HEGNSGAARD

BONDEKOMEDIE I FIRE AKTER

AF

JEPPE AAKJÆR

ANDET OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1913

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

FORTALE

Dette Stykke er skrevet i Foraaret 1901 og det blev den Gang forgjæves tilbudt Folketheatret. Saa laa det hen, indtil det sidste Foraar indleveredes til Aarhus Theater; denne Scene har nu spillet det op mod en 30 Gange. Efter Nytaar vil det komme frem paa Dagmartheatret.

Efter det Stormløb, man har rettet mod Dialekt-Anvendelsen i mine sidste Bøger, kan jeg formodentlig lave mig til for denne. Den »velvillige Kritik« har løftet sin blækkede Pegefinger advarende i Vejret, og jeg har siddet dens velmenende Henstillinger overhørig. Sligt plejer at hævne sig.

Sandt at sige, jeg vidste ikke mine arme Raad; jeg vidste ikke, hvad jeg skulde la' jydske Bønder tale om ikke det Sprog, de taler, naar de er ædru.

Længere er vi altsaa ikke kommen efter 40 Aars realistisk Kulegravning i Sprog og Virkelighedstroskab, end at den Forfatter skjældes for »skabagtig«, der la'r sine jydske Almuesmænd føre det Sprog i Bøgerne, som de fører paa Loen og ved Davrebordet.

Hvad er vi ikke for et underligt Folk! Vi staar her paa vore Øer og raaber til hverandre og forstaar ikke hverandres Tale, endda Landet ikke er større, end at Vorherre kunde holde det i sin Haand som en Fuglerede. Hvor længe skal dette vare!

Vi opretter Lærestole i asiatiske Dialekter — Syrisk, Persisk, Mesopotamisk! — mens hjemme en-

hver spasende Journalist tør spigre vort Navn til Galgen, fordi vi har begaaet den Forbrydelse at pege paa Folkemaalets evige Vældkilder.

Vi er her i Landet vel ca. 1 Million, der taler det jydske Bondemaal, og omtrent lige saa mange, der med en Smule Ulejlighed let kunde føres til at forstaa det i Tale og Skrift. Det vilde dog vist næppe være helt uden Betydning hverken for Livet eller for Litteraturen, om der kunde skabes en stærkere Udveksling af Ideer og Forestillinger, Gloser og Sprogskatte mellem Jydsken og Højdansken.

Vort lille Land, der er kastet som en Rullesten i Brændingen, kan tidsnok miste sine særegne Konturer, gnedet og skuret som det er mellem de andre truende Landkolosser. Vi skal ikke selv bidrage til denne Rundslibning. Dialekterne *er* kun en Berigelse, en karakteristisk Streg mere i vort Folkefysiognomi.

Hver Gang vi fjerner et ejendommeligt Udtryk af vort Folkesprog, da rokker vi ved en Sten i Dæmningen, der hindrer det flade Vand i at trænge ind og sætte det hele i samme Niveau.

Men en Forfatter, der agter sit Kald, han maa værge om Sprogets Bakker og Dale og frygte Forfladigelsen som Sprogets onde Princip.

Hvis ikke Kritikken saa udelukkende var bleven en Syssel for Hovedstadsfolk og Akademikere, og hvis den jydske Almue ikke stod disse Folk fjernere end Manden i Maanen, da vilde en Folkeskribent ha' blidere Kaar, end han har nu om Dage.

Nu maa han krydse sin Skude op imod Vind og Strøm og som oftest gaa i Havn uden Lods.

Jenle, 26de Oktober 1907.

Jeppe Aakjær.

PERSONLISTE

Wolle Rævsgaard, Ejer af Hegnsgaard, ca. 50 Aar.
Ka' Rævsgaard, hans Kone, ca. 55 Aar.
Trine, hans Datter.
Visti Andersen, 2den Karl paa Hegnsgaard, senere Mejerist.
Hellig Mads, Gaardmand, ca. 40 Aar.
Bitte Fip, gammel Pige paa Hegnsgaard.
Anders, Forkarl paa Hegnsgaard.
Per Søwren, omvandrende Spillemand, Morbror til Visti, ca. 60 Aar.
Esper Vøvtrup, Gaardmand, ca. 60 Aar.
Nørholm, Proprietær.
Gnatt, Præst og Agrar.
Ræber, Byslagter.
Palle Hjorddreng.
Moster Malén. } Gjæster.
Faster Jehan. }
Jonna, Tjenestepige.
Jørgen, Røgter.
Severin Jensen, Lærersøn.

Handlingen foregaar paa Hegnsgaard i Vestjylland.

FØRSTE AKT

Folkestue paa Hegnsgaard. Vægfast Bænk langs et uduget, knastret Fyrretræsbord. Løs Langskamle ind mod Stuen. Rødmalet Dør ud til Gangen til højre i Krogen bag Overbordenden. Søvnig Hængelampe med afskallet Blikskjærm i en Krog i det revnede Bræddeloft. Paa Bagvæggen sværtede Olietryk af Alexander III og Dagmar. Mod Væggen til venstre en svær Bilæggerovn af ældgammel Konstruktion; i samme Væg en Alkove med blommet Omhæng. Hylder langs Loftet med Lysestager, Strygejærn, Rivejærn, Sav etc. Paa Gulvet: Rok, Straangel og andet Husgeraad. I Krogen til højre en „Bornholmer".

Til venstre foran Jærnovnen Bitte Fip, et surt og tykt Fruentimmer med sort Tørklæde over Hovedet og lange Muffediser om Haandleddene. Hun karter. En stor Dynge Tejer ved hendes højre Side.

Ved Langbordet 7—8 Tjenestefolk i Færd med at spise Nætter. Klang af Hornskeer, der stryges af paa Fadrandene. Pigerne har alt lagt deres Skeer. Da ogsaa Visti slikker sin ren og stikker den op i Læderstroppen over sit Hoved siger

ANDERS FORKARL. Hwad, Visti, spænder du nu ogsaa fræ! Det gaar sgu ett an. Vi maa-ha' æ Grød aa æ Fad, hwis vi vil ha' godt Vejr i Maaen. — Kan ett andt hjælp', saa maa vi te aa snurre for em.

Nu legger Jørgen ogsaa hans Skir[1]).

JØRGEN RØGTER. Ja, hwad tho[2]), a ka' da't jen' staa ved æ. A haar sgu wot dèr saa wal. I ka' da si, te mi' Hwol er ett den mindst'.

ANDERS. Ja, saa maa vi te' æ paa en anden Fasovn, for æ Grød maa vi ha' ædt, om der skal blyw' nø' Fornywels' ved æ Vækild i Maaen.

---

[1]) Skir, Ske. [2]) hwad tho, hvad.

Sæt jer nu ijen aalsammel og gjør, som a be'r jer!

Bette Fip, tar du di' Nies' og kom hen te' æ Burd med vi anne!

BITTE FIP. Aa, a vild' tykk', te I kund' læ' en naaen' sølle jen sejj' i Fred, nær en ett fornærmer jeranne!

ANDERS. Hwad, hwem haar gjord' nøj ved Fip. A tykkes, hun kratter søen om sæ. — Du skuld' helsen ett vær' kid' aa, Bette Fip, aa hjælp' te mej, te vi kund' faa nø' godt Vejr til wor Vækild; for *du* kund' maaske gjan' faa dæ en Kjærrest' ino, nær du helsen vild' tar di Nies' engaang imell'.

(De andre ler ondskabsfuldt.)

FIP. Aa, pas *du* dæ sjel, din skjelywed Rad! A ved ett, a nowtid' haar stavn atter *dæ*.

ANDERS. Di' Howkommels' er nøj' swækket tillig' med det andt, Bette Fip.

Fip lægger ny Uld paa og karter som en rasende. Anders har imens fyldt Skeen i Grødfadet; „Snurringen" begynder. Legen bestaar i, at den fyldte Ske sættes i en drejende Bevægelse; den i Laget, hvem Skaftet peger paa, naar Skeen standser, er dømt til at spise dens Indhold.

ANDERS (idet han slaar Skeen i Gang). Harom med æ Hjaj'[1])! saa' æ Dreng, han danst med hans Muer.

(Skaftet peger første Gang paa Røgteren.)

PALLE HJORDDRENG (triumferende). Tak, Jørgen; den fæk *du!*

ANDERS. Ja, han er saa slunken i æ Skind som en Sto'ders Pung; der er Plads te møj.

JØRGEN (mens han tilegner sig Grøden). »Kom *du* til a«, saa' Woherr' te gammel Ann'.

ANDERS (der atter har fyldt Skeen). Swirp! (Venter.) Av, Ann', mi' Patt', den vild' øwer te Trine!

TRINE. Aa, Jøsses, bette Børn, skal a ha' den Skod Grød! Hvor skal a endda faa Plads te' en?

ANDERS. Ta' en i en gued Mjenning, saa skrider

---

[1]) Hjaj, Rallik.

en nok nied. (Drejer igjen Skeen.) Læd rulle, Mari' !— Den peger paa Bette Fip. — Aa, Fip, kom hen og ta' di' Ot tillig' med vi anner!

FIP. Aa, vil du ett ha Fjedt og Fanden aa tar di' Øwn' i! Saa kund' du maaskisæ kom te aa si lig' te Folk inu engaang.

ANDERS (spag). Ja, vil Fip ett ha' en, saa maa du ta' en, Visti. Du sejjer jo helsen aa blywer hiel wont.

PALLE. Aa, maa a?

ANDERS. Med Fornywels', Løjnør'; du maa faa em hverjen; men læd æ nu gaa gelik.

(Ny Drejning; Skaftet peger paa Tjenestepigen.)

ANDERS. Nej, dæ Jonna ved a, der ett haar Plads te mir aaestej[1]).

JONNA (skogrer og slaar efter ham). Kund' a naa dæ, saa kan du tro, a skuld' nøffel dæ! — Tror du ett, a kan skaff' Plads te 'em, saa kan du sjel ta' en.

ANDERS (griber Skeen). Læ' gaa! Saalæng' en løwer, skal en ha' æ Fød'!

VISTI. Ja, nu salder[2]) æ da nøj i æ Fad.

ANDERS. Ja, det war sgu ett godt andt, søen som *vi* strabesirer wos. — A *haar* linned den anden Knap.

(Sætter end en Gang Skeen i Løb.)

Harom inu en Gaang for de smukke Piger!

(Skaftet peger igjen paa Trine; alle ler og peger paa Ofret.)

TRINE. Nej, a kan ett mir' da! A er *saa* forædt, te a tror, en kund' smækk' en Lopp' paa mi Maw'!

ANDERS. Aa, lin en Hæjt', saa skrider en *wall!*

(I det samme gaar Gangdøren op, og Per Søwren træder ind med en Sæk paa Ryggen. Vild Jubel.)

TRINE. Gi' jer nu kuns Staând te æ! Nu skal vi, Karen spark' mæ, snaar faa Aagjøring paa wor Grød!

PER SØWREN (forsigtig frem). Æ Mand *er* jo ett hjem!

---

[1]) aaestej, foreløbig. [2]) salder, svinder.

ANDERS. Nej, gu' om han er! Kom du kuns fram i æ Stow'.

TRINE. Ja, kom Pejr, aa faa de sidst' Grød; du skal faa mi' Skir aa søb' mej.

PER SØWREN (lægger Sækken ved Døren; tørrer Næsen i Hænderne og nærmer sig lyksalig nederste Bordende). Hwor maa a legg' mi Skraa? (lægger den paa Enden af Langskamlen, sætter sig ned og langer til.) Gud ha' Lov og Tak! — Det er endda nø' dejlig Grød.

ANDERS. Ja, en legger godt faast i æ Seng atter 'em.

TRINE (der med Velbehag har iagttaget Pers Forslugenhed): Du war nok bløwen sulten, Pejr?

PER SØWREN. Ja, forædt war a ett. Er dæ nu ett anner, der skal ha' aa' em?

TRINE. Nej, du kan tro, vi haar wot der.

PER SØWREN. Ja, for saa eder *a* 'em.

TRINE. Ja, de er dæ wal undt.

ANDERS. Det er helsen nøj sjalden, en sir dæ nuomtider, Pejr.

PER SØWREN. Ja, hwad tho, æ Mand her i æ Gaard haar jo forbøjn mæ aa komm' her.

Han er ræj for, a tøer hans Folk med mi' Lojer; og det gjør a jo osse. Men nær Worherr' haar gin' jen Delifængser[1]), saa er æ wal osse hans Mjenning, en skal brug' em. Søen tinker a i det mindst'.

Og hwa', wil de ett gi' mæ nøj, saa kan de jo læd mæ gaa; a tegger aalle, men a tar det, venle' Folk gir mæ.

TRINE (kigger i Fadet). Nu er der sgi gavn Swind i æ Grød! Det er bejst, du faar æ Skover mej osse. (Hun skraber Gryden.) Gab, din gammel Grødhøg!

(Per gaber, og hun kaster ham Skoverne i Munden.)

PER SØWREN (skinnende). Aa, nu er a saa mæt,

---

1) Fejl Udtale af Intelligens.

te a vild' ønsk', te mi' Fjender maatt' vær' dobbelt saa mætt'.

TRINE. Hwadfor det?

PER SØWREN. Jow, mi' Pig', for saa vild' de revn'! — Nu er der kuns jen jenle Ting, der fattes Per Søwren.

ANDERS. Det er maaskisæ en Salvêt?

PER SØWREN. En Salvêt haar a sjel ved æ Haând. (Tørrer sig med Haanden om Munden.) Nej, det war en naaen bitte ring' Ting. (Bluner til Trine.) A tror bestemt, te Trine ved æ.

TRINE. Ja, Pejr, du *skal* faa en *bette* Dram, nær du saa lower mæ, te det blywer den sidst' i Awten.

PER SØWREN. A *lower* dæ' æ, mi sød' Pig', med Haând og Mund, om du vil ha' æ.

(Trine ud efter Snapsen.)

PER SØWREN (faar Øje paa Visti). God Awten, mi' Dreng! Hworden haar du æ? — Kan du kjend' di' Morbror?

VISTI. Om a ka' kjend' dæ! Ja du haar ett gjord' saa stur' Forandringer te det bejer si'n sidst, en saa dæ, saa en ett skuld' kunn' kjend' dæ' ijen. — Nu tykkes a, Morbror, te du snaar skuld' si atter æ Hjemmen.

PER SØWREN. Ja, ja, mi' Baaen; men du hører jo, te a skal ha' en Dram.

VISTI. Ja, det gaar vis' nøj tit paa.

(Trine ind med Snapsen.)

PER SØWREN (i Jubel ved Synet af Brændevinsflasken). Aa, bette Trine, du er en yndig Mø, som di' Muer war, men' a war ung. (Ta'r Snapsen, som Trine har skjænket op.) Skaal, og en let Gaang paa æ Jurd! (Ta'r Skraaen fra Skamlen og putter i Munden.) Det gjør mæ godt aa hør', bette Trine, te du er gued ved mi' Søstersøn. (Visti og Trine rødmer; de andre fniser.) Ja, nu haar han jo hwerken Faa'r heller Muer, sølle Kaa'l; men Gud ske Lov, saa haar han da *mæ!*

(De andre ler.)

VISTI. Ja, du er en stredde[1]) Kaa'l aa støtt' sæ paa; kund' du kuns hold' dæ sjel opp'.

ANDERS. Hør, Pejr, for aa snakk' om nø' andt, vi skal ha' Vækildsfest[2]) i Maaen Awten herom i æ Kjar. Tror du, te du kund' komm' te Sted' aa spill' lidt for wos?

PER SØWREN. Om a kan spill' for jer! (Springer ud paa Gulvet.) Brrr! . . . (Gjør Violingreb og Dansehop.) Nu skal I, sgi, si æ Fjol, hør' æ Fjol og mærk', hwordan æ Fjol kan gaa!

(Stavrer hen til Sækken i Bænk-Krogen.)

ANDERS (der holder Øje med ham). Men hwad Fanden er *det*, Pejr; tho det gaar jo løwend' i di Pues'!

PER SØWREN. Ja, nu skal I lig' baaresten si! (Tar ved det ene Bagben en levende Gris ud af Sækken og stiller den paa Bordet, saa den berører Pladen med Forbenene.) *Er* en ett dejlig, æ bette Skind, saa glat og strag[3]) den er aa føl' paa?

Det war saamænd en sølle Kreatur, der skuld' ha' wot laa' ød', hwis a ett haaj tavn en te mæ.

A *skal* vær' gued ved'en, det skal a lig' lov' jer for! Den skal faa æ Rind' af mi' Brød lissaa rele, og om a saa skal tegg' hver Mjælkdrip, en skal ha', saa skal en ett komm' ud af mi' Værri. (Pigerne trænger sig sammen om Grisen for at stryge den.) Ja, det war *det*, han saa' te mæ, Pastor Rønsolt, han fand' mæ en Daa i en Vejgrof: En *bette* Gris, den vil enhwer gjan' sleg' for; men læd den bette Gris vær bløwen te en stur Swyn, som du sjel, Per Søwren, saa gaar all' Folk tesid' for 'en. (Han fører Grisen tilbage til Sækken.) I æ Pues' ijen, mi' bette Pegassi!

VISTI (nærmer sig Per Søwren endnu engang, trækker i ham og siger). Hør, Morbror, gaa nu heller', inden mi' Hosbond kommer hjem. Nu haar du jo faat den Dram, du kam atter.

---

[1]) solid. [2]) Pinsebaal paa Kjæret. [3]) fin i Skindet.

PER SØWREN. A skal nok gaa, a skal nok gaa! ærlig og red'le, men nu haar a jo lovet aa gnid' lidt paa æ Fjol.

VISTI. Det skal du ett bryd' dæ om. *Gaa* du heller, inden du blywer for slundred[1]).

A kan heller ett lid', te du snakker søen om mæ og Trine, nær de anner hører paa æ. Hwadfor skal *de* ha' det aa flegge om. — Trænger du te en jenle Skjelling, saa er her en Krovn'; og en hiel Pues' Udrøjningsskraa haar a te dæ ud' i æ Staaldkammer.

PER SØWREN. Tak, Tak!

Jow, a skal *wal* gaa, a skal *wal* gaa.

ANDERS (fra den anden Bordende). Naa, Pejr, blywer æ saa te nøj med æ Musik.

PER SØWREN. Ja, nu kommer a. (Gaar fra Visti.) Men først en jenle Drip aa æ Flask'.

TRINE. Jamen hower du ett, Pejr, hwad du loved mæ? — Naa; mir end tow Draaber faar du ett. (Skjænker.)

PER SØWREN. Skaal og Godtaar! det sætter manne fræ Hus og te Gaard.

ANDERS. Det maa da vær' æ Fattegaard.

PER SØWREN. Det kan godt vær'; i Awten er a lig' glaa'. — For nu skal I ha' en Vis', og det er om hind' Maren, som du, Fip, der sejjer der og kratter, gik te Præjst mej.

FIP. Ma' Tammested?

PER SØWREN. Ja, akkuraat.

FIP. Ja, den skal en aaltid drilles mej. Du kan wal snaar ett anner!

ANDERS FORKARL. Bryd du dæ blot ett om, hwad a Fruentimmer sejer; de haar ingen Forstand paa Symmetrikken.

---

1) vrøvlevorn af Spiritus.

PER SØWREN (synger og spiller).

Mads Tammeses Maren haaj Bejlere nok;
hwer Søndæ saa rend dæ paa Tovten en Skok;
men hwa' skal en gjør med de Piger saa smaa,
hwem alle gefalle, men ingen maa faa.

De Bejler' de spejler dem sjel og dje' Stads,
drøw Lojer og Skojer og Flanni og Fjas;
men ingen te Ringen var rigtig tepas,
for klared han Maren, han straaned paa Mads.

Ras Væwer han skræwer en Kjende for vidt,
og Pejer han sejer saa bettele lidt;
Jep holdt sæ for kroged, og Povel for rank,
og Wolle haaj aalle en Ør' i æ Bank.

Og søen gik der Or, og søen gik der Daw';
den Bejlen te Maren kam aalle ilaw';
ad Ore saa gik hun i Peber og Frø,
saa nu war hun gro, hwor hun hejsen war rø'.

Men Maren hun kigger fræ Tammeses Lovt;
nu holder der aalle en Kjæft paa æ Tovt;
og Facet det bløw da, te Maren bløw sejn
te Tât for æ Præjst og te Grin for æ Egn.

Husk end'le, I Piger, i Træsko og Sko:
der tæ'skes, imen' der er nøj paa æ Lo;
der kommer de Dage — ja det ved Worherr'!
hwor I vil ha' alle, men ingen ha' jer.

TRINE. Søen skal æ sgi aalle gaa mæ, om a maa raad' mej. Men spil wos nu jen, vi kan dans' atter, saa tar vi lig' en jenle Trip; det er saa sund aa sov' paa.

(Per Søwren spiller en gammel Dansemelodi; kun Fip gjør sure Miner til slet Spil og karter videre.)

ANDERS (da Dansen standser). Nu tykkes a, te Pejr og Fip skuld' ta' en Swingom med hinaan for gammel Venskabs Skyld; saa skal a fløjt' te' æ.

PER SØWREN (paa Hosesokker). Maa a ha' den Ære og Plasir aa omslyng' din slanke Midje?

FIP (slaar efter ham med Karten). Aa, kan du hold' dæ i Rumm', din gammel Ronnivæjjer. Vi tow æ ett fræ i Jaes[1]), te vi skuld' søen gaa og skab' wos! (Danser dog omsider ud; imens tilegner Visti sig Fjolen og gnider Strengene ind med et Lys, som han snapper paa Bordet.)

PER SØWREN (ravende af Dansen og Brændevinen). Nej men *nu* skal I, dænenmæ, hør' Napoleons Fanemarsch. Den haar a lær' a mi' Faa'r, fræ den Gaang, han sjel stod ved di' fransk' Eskadrowner. (Griber Fjolen; ikke en Lyd! forbavset; gnider vanvittigt, mens han snakker med Fjolen.) Naa, saa du tror, du kan søen fjedt' dæ fræ æ!

(I det samme høres stærk Vognrummel. Alle lytter.)

TRINE. Jøsses, der haar vi mi' Faa'r!

(Alle faar travlt med at bringe Orden i Sagerne. Fip karter, som gjaldt det Livet; Per Søwren finder med Møje i sine Træsko, Visti ud for at ta' mod Hestene; de øvrige ud efterhaanden.)

WOLLE RÆVSGAARD (ind, høj og barsk i Fedtlæderstøvler og Vognkappe; uden Godaften). Er *du* her, Pejr! Haar *du* nøj, du her skal ha' forretted?

PER SØWREN (ydmyg). Tho a er da æ Drengs Morbror.

WOLLE RÆVSGAARD. A plejer ett aa ha nøj aa gjør' med mi' Drenges Morbrøjer. Se du heller aa kom' ad æ Dar!

(Per Søwren tar Fjolen og Grisen og gaar.)

WOLLE RÆVSGAARD (til Anders Forkarl, der er i Færd med at tænde en Lygte). Gaa nu ett hen og forgi' æ Hejst' i Hawer, som sidst en kam hjem med'em. De haar rend stærk', og den fræ'ens er møj swedde. Læd der blyw kylt en Borren[2]) Strøels' under hin',

---

[1]) i Aftes. [2]) Armfuld.

og si saa aa komm' i Seng, saa æ Kreaturer kan faa Fred.

(Anders ud.)

(Til Trine, der har faaet travlt med at ta af Bordet, men ulykkeligvis har glemt Brændevinsflasken.) Er di' Muer gavn i Seng?

TRINE. Ja, det er en Stød sin'.

WOLLE RÆVSGAARD. I morer jer nok, nær en aan jen ett er hjemm'. (Peger paa Flasken.) Du haar oven i æ Kyef wot ved aa traktir' paa den Landløver. Det er wal nøj, der maa te æ for det fin' Familjeskabs Skyld, som a hører, du spekulirer paa.

TRINE. Du er ward aa send' i æ Bøj, Faa'r, for du er aaltid ved en kjøn Sind, nær du kommer hjem. — Skal der nu krottes øwer, te en haar skinked en jenle Dram for en fatte Mennesk'.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, du ved, te a ett kan lid' den Slavs Folk, han er aa.

TRINE. Nej, men *di'* Kanutter, du sjel sejjer mej æ Næt te æ Daa, indte du haar spilt hen baade Øel og Ærm[1]), — dem haar du aalle nøj og skal ha saa' om.

(Trine snapper vredt Flasken og gaar.)

WOLLE RÆVSGAARD (ser rasende efter hende. — Til Bitte Fip, der under denne Samtale næsten har arbejdet Ild i Karterne). Aa, du — Bommerutt'[2]), der sejjer der og skræwer, kom hen, og ta' ved mi' Støwel!

BITTE FIP (nærmer sig; slider i Støvlerne). Gud ved, hwad du haar gavn og vringelt i, saa øwerbegjord' du haar laved *dem.* Aal' Maag hænger da osse ved dæ'.

WOLLE RÆVSGAARD. Aa, skab dæ ett, Fip. Di' Hinner kan wal snaar vær' fin' nok te dem, *du* haar aa sleg' for.

Fæk du hypped æ Kartofler, a bad dæ?

FIP. Jow, a *tror* æ! A er, som a war marregrotted[3])

---

1) ɔ: Rub og Stub. 2) Skjældsord for et tykt Fruentimmer. 3) marvknust.

i aall' mi' Limmer. Er *det* ogsaa nø' Arbe' aa sætt' en sølle swag Fruentimmer te. (Flæber.)

WOLLE RÆVSGAARD. Swag!? (Kildrer hende i Siderne.) Hvor haar *du* di' tynd' Stejer, Bette Fip?

FIP (rasende). Læd mæ vær', din gammel Wonni![1]) Du ved godt, te a ett haar wot stærk si'n det andt Or, da a fæk mi' *Til*fald.

WOLLE RÆVSGAARD (giftig). Nej; hwordan war'æ, du gik jo igjemmel æ Hjald med æ Forkaa'l! Du skuld' hold' dæ lidt mir' te æ Jurd i den Slavs Sager.

FIP. Det er den største Han-Løwn, du *kund'* sej'. Og nu kan du sajtens gjør' Nar af jen op i si' aaben Øwn; men da en war glat og skred, da war en gued nok for dæ. Men a taaler æ ett af dæ, Wolle! Det kan a sej' dæ! Hwad om a vild' aabenbaar' æ med dæ, hwor tit du haar søjt mæ ved Nættetider i farom god' Daw'?

WOLLE RÆVSGAARD. Aa, hold mæ di' Flegger i! Heller vil du maaskisæ ha', te Trine skal hør' æ?

FIP. A er ligglaa'; men saamøj vil a sej' dæ, Wolle, te det streng' Ud-Arbe' vil a ett ved aâ aa sej'! (Wolle gaar mod Sovekamret; ogsaa Fip gaar ud; Stuen tom et Øjeblik).

TRINE (kommer ind og begynder at hægte op. Man hører Skrammel i Forstuen; Trine aabner Døren; det er Visti i Færd med at hænge Hestenes Seletøj op paa Knagene). Naa, Visti, er æ dæ, der gaar og rumstirer?

VISTI (i Døren med et Bringestykke i Hænderne). Er di' Faa'r gavn i Seng?

TRINE. A ved ett, om han haar put' sæ inu.

VISTI. Han war nok *ved* æ Bed[2]), atter hwad a hører. Hwad mon der war gavn ham imud?

TRINE. Aa, Faa'r er bløwen en rigtig værkle[3])

---

[1]) Orne. [2]) ɔ: gal i Ho'det. [3]) urimelig.

Stod'er, er han! Han haar wal taft i æ Kwot[1]), som han plejer.

VISTI. Hør, tror du den *helle* kommer te Fest i Maaen?

TRINE. Mads? Det gjør han wal nok. Helsen skuld' det da vær' den første' Stej', hwor *a* war, te ett ogsaa han war i æ Hæl' af mæ. Men nær vi passer paa aa holde wos te hinaan', saa blywer han wal træt aâ aa rend' og bejs' atter mæ.

VISTI. Hør, Trine, du lowed mæ jo egentlig, te a maatt' vær' ved dæ i Awten en bette Lidt. Vi haaj jo nøj, vi skuld' snakk' om.

TRINE. Ja, det gaar a heller ett fræ. Men du maa ett komm' lig' med det samm'. Æ Hus maa først komm' te Ro.

VISTI. Aa, Trine, du er iløwle en knusraar Pig'. (Kysser hende.)

TRINE. Ja, a er vis' ett saa slem. Men skuld' en ett vær' gued mod dem, en kan lid', hwem skuld' en saa vær' gued imud? (Støj.) Men tys; der kommer vis' nu'e! Det er naturligvis mi' Faa'r, der inu gaar og stegler. Rend nu di' Vej, og kom saa ind te mæ si'n — en jenle Ywblik. — Men du skal vær' skikkele!

VISTI. Haar a ett aaltid wot skikkele?

TRINE. Aa—aa! Men nu maa du virkelig skynd' dæ!

(Visti ud. Trine smider Livstykket.)

WOLLE RÆVSGAARD (halvt afklædt i Sovekammerdøren). Di' Muer er ett rask, saa hun ment', det klogest' war, te *du* laa ind' ved hind' i Næt. Saa maa a jo si, om a kan klemm' mæ sammel i *di'* Seng, for naturligvis skal en saa legg' saa krum som en Foldknyw?

---

1) Kort.

TRINE (opbragt). Hwad er *det* nu for nø' Kunster, I hætter paa! Hwad skal a udrett' ved aa legg' derind'!

WOLLE RÆVSGAARD. Kommer du, heller kommer du ett!

TRINE (der er et Bytte for de stridigste Stemninger, siger omsider graadkvalt, mens hun styrter ud). Det haar da ogsaa den særest' Gaang her i æ Gaard, a *haar* kjend' Maag' te!

WOLLE RÆVSGAARD (ordnende ved Alkoven, før han kryber ind). Ja, der er ihwerfald ett den bejst Gaang i den her.

(Forsvinder bag Omhænget).

VISTI (træder kort efter ind paa Strømpefødder og uden Jakke og Vest; forsvinder i Alkoven hos Wolle Rævsgaard. Støj, Raab og Eder).

VISTI. Av, av! Slip!

WOLLE RÆVSGAARD (frem med Visti ved Øret). Der fanged a sgu Fedri-Mikkel![1]) Nu søen gaar æ te i *mi'* Gaard!

VISTI (fortumlet). Ja men, der plejer du jo da aldrig aa legg'.

WOLLE RÆVSGAARD. Det er altsaa ett æ først Gaang du er der! . . . Nej, som du sejer, a plejer ett aa legg' der, men det war nok ett hiel aa æ Vej, atter hwad a sier, om a laa' mæ der en Gaang imell'.

VISTI. Ja, mæ og di' Dætter holder af hweranner, det er wal en ærlig Sag.

WOLLE RÆVSGAARD. Nu, det kalder du en ærlig Sag! — Vil du ett lig' følle mej herhen til æ Klok'hus[2]), der tror a, mi' Kjep staar, saa skal a gi' dæ »ærlig Sag«. Det blywer maaske ett saa fornywele en Warm' som den, du er woen te aa faa ved mi' Dætter, men du faar ta' tetakk' for en jenle Gaang!

VISTI (truende). Dersom du slaar en jenneste Sla', saa forlaad'er a di' Gaard i Maaen den Daa.

---

[1]) Den jydske Don Juan. [2]) Den lange Uhrkasse.

WOLLE RÆVSGAARD (betænker sig). Naa, saa du vover aa tru' mæ, din Rott'ung! Det *er* Synd', men a faar jo læd dæ rend'! (Slipper, men raaber efter ham). Saasandt det ett haaj wot nu mødt Sommerdaw', hwor en staar og ingen Folk kan faa, saa skuld' vi tow snaar ha skyvt op med hinaan! (Visti ud). Og *det* er mi' egn Kjød og Blod! Ja, hwad saa ett den gammel Degn i Ingedaal: »Den Herren giver en Datter, giver han en Kurv fuld af Sorger!«

(Tæppe.)

ANDEN AKT

FØRSTE AFDELING

Sommeraften. En knoldet Kjærflade med Led og Ledstolper; Grøfter hist og her. Maanelyset falder bredt ned over en Aaflade, der bugter sig ud mod Nathimlen; langs Aabredderne Rør og Siv, længst ude Mosebryg. Til højre et lysende Vækildsbaal, om hvilket der danses af Mænd og Kvinder i Bondedragter. — Man venter paa næste Dans, sveder og tørrer sig over Ansigterne. Per Søwren sidder paa en Forhøjning af Græstørv og stemmer Fjolen til en Springdans.

ANDERS FORKARL. Naa, Pejr, hwad blywer æ saa te! Kom nu med'en, men' vi haar æ Warm.

PER SØWREN. Ja, how, how! Gi' jer slirend'[1]) te æ! Der er laant te Minnat og længer' te i Maaen. Og a maa først ha' mæ en Skraa. For den, der skal kjør' godt, han skal smør' godt. **(Putter en mægtig Ville i Kjæben; griber Fjolen.)** Nu skal I hør mi' Brumbassi!

(Spiller en Runddans[2]; de andre synger og danser til. Dansen standser. Enkelte Par strejfer omkring).

ANDERS. Skal vi nu ett legg' wor Bjen' fræ wos en Ywblik og si, om ett der skuld' vær en bette Kukmand[3]) aa find', der kund' kluk' lidt for wos; saa kund' æ jo vær', te der war jen, der kund' kwed' wos en Vis' saa læng'. Hwor er Palle? Han kan jo saa manne, som der er Ærter i en Fjerdingkar.

ALLE **(raaber)**. Ja; Palle skal syng'!

---

1) Sindigt. 2) Æ Mand ud aa æ Haardhid eller en anden typisk jydsk Folkedans. 3) Gøg, ogsaa Klukflaske.

PALLE HJORDDRENG (rejser sig op). Hwa' ska' *a* syng'?

TRINE. Syng den, du sang i Jaes, da a mødt dæ paa æ Wajs med æ Høwder.

PALLE (synger Tagfatvisen, mens der gaar Flasker rundt i Laget med Mjød til Pigerne og Brændevin til Karlene).

A haar tjent Jens Masen
nu hal'anden Aar,
skjønt han er en Asen
i og *om* hans Gaard.

A maa pass' hans Høwde,
a maa ref hans Fyld[1]). —
Haar æ ett aa løw' ve',
saa faar a æ Skyld.

A haar gy' hans Roesstok[2])
a haar past hans Lamm',
drøwen med hans Goesflok
aa og i æ Damm';

rejen med hans Følkloj,
fløtt' en affentov[3]),
rend æ Gaard si' Møll'boj,
nær di anne sov.

Der haar ingen frej mæ,
a haar hat æ streng',
skjønt æ Stod'er stej' mæ
næjsten uden Peng'.

. . . Kom mi' bette Kipkal',
kom mi' bette Kwi'!
Hosbond han er hwipgal
søen mud Awtensti'.

---

[1]) Ribbe Hønsefjer etc. [2]) Rosenstok. [3]) Nu og da.

Derfor maa du rapp' dæ
nu mi' bette Gul';
her haar a di' Klap'træ;
hwor haar du di' Mul';

Bløw wor Hosbond hwipgal,
det war ild' aa spør',
kom, mi' bette Kipkal',
med di' løjen Ør'!

ANDERS. Tak, Palle! Men vi maa ha' mir' af den Slaw', men' vi *er* ved æ.

Trine, nu maa *du* syng'.

TRINE. Hwadfor skal a?

ANDERS. Jow; for du vil helst.

(Trine rusker ham i Haaret.)

ANDERS. Av da! Syng saa den, du haar lær' af hind' Ann' Katrin', der løb omkring og tegged.

TRINE. *Hwem*, sejer du?

ANDERS. Aa, det ved du da nok! Hind' der war gywt med ham den flott' Skrædder, som vi kaldt' Greven af *Saksen*.

TRINE. Naa—aa!

(Rejser sig op og staar lidt.)

ANDERS (til Visti, som ligger lige op ad Trine). Aa, Visti, læd nu vær' aa trækk' hind' i æ Bjen' *saa* læng'. Det kan der jo blyw' Tid te sin'.

(Visti dukker sig genert.)

TRINE (synger).

Ung Kjesten red sine Foler til Vands,
horrihej!
Der sad ved Aaen den sorte Frans,
horrihej.
Og Frans han hvøvted[1]), og Kjersten gled
paa nøgen Fod i hans Arme ned —
hor-ri-hej!

[1]) vinked.

Gud naade dig, Kjesten, i Franses Arm —
horrihej!
du aldrig laa ved saa falsk en Barm,
horrihej!
Han lokker alle de Piger smaa,
der færdes hist ved den dampende Aa —
hor-ri-hej!

Hvad hjælper Vægren en Pigelil —
horrihej!
naar Natten kogler, og Manden vil —
horrihej.
En Sivbusk ved en lullende Aa
er svigefuld Grund at hvile paa,
hor-ri-hej!

Det var alt langt over Midjenat,
horrihej!
før Kjesten fik sine Foler fat,
horrihej.
Saa blommende rød hun hjemad red;
hans Kys bestandig paa Kinden sved, —
hor-ri-hej!

Ej mere saa hun den sorte Frans,
horrihej!
ej mere rider *hun* Føl til Vands,
horrihej;
men ofte gaar hun med Graad ved Aa,
mens Foden vædes af dugget Straa,
hor-ri-hej!

ANDERS. Tak skal du ha', bette Trine. Frans war en Skurk, det vil a indrømm'; men Pig'er med baar' Fedder i Maan'skjen er heller ett nem' aa staa for for syndige Mennesker; de kan gjør jen æ broged

nok med Hueser paa. — Men nu maa vi ha nø' andt i æ Spil, for her er fodkoldt, saa' æ Mand, han laa med hans Bjen' i æ Bæk.

Æ Doeg bløder foruden og æ Swed forinden, saa vi taaler ett længer aa legg' still'. Men her baag ved er der en udmærket Liegplads; Per Søwren kan saa pust' saa læng'; der er inu en Par Stænk i æ Flask (rækker ham Flasken). Mir' faar du ett, for mir' haar vi ett.

PER SØWREN. En Skjælm, der gir mir' end han haar, læd mæ' kuns faa æ Levninger!

ANDERS (snapper en af Pigerne om Livet og danser ud bag Baalet). Den her Vej med Sølvtøjet!

(De andre følger.)

HELLIG MADS (der ubemærket er kommen tilstede, træder pludselig i Vejen for Trine.) Godawten, Trine! Læd mæ sej' dæ lig tow Urd.

TRINE. Er æ Gudsurd?

MADS. Ja, om saa war! Saa vidt er æ wal ett kommen med dæ, te du ett kan taal' aa hør *dem?*

TRINE. Jamen hwer Ting te *si'* Tid; a haar wot te Kjerk' jen Gaang i Daa, og vil du præjk' for mæ, saa render a fræ dæ. Men haar du helsen[1]) nø' godt aa sej' mæ, saa faar a jo hør' paa dæ en Ywblik.

Aa, gaa saa læng', Visti!

(Visti gaar; man hører under hele Samtalen de andres Leen og Larmen.)

TRINE. Naa, hwad er æ saa, du vil mæ?

MADS. A vil først og fremmest sej' dæ Tak for den Helsen, a fæk fræ dæ.

TRINE. A ved ett, a har send *dæ* nø' Helsen.

MADS. Jo—ow! A war iguer henn' aa levir' en Par Stud'; saa traf a di' Faa'r, og saa saâ' han, te han skuld' hels' mæ fræ hans Dætter; hun kam snaar øwer og saa te mæ.

---

[1]) ellers.

TRINE. Ja, det er aaltsammel nøj, mi' Faa'r gjør paa hans egen Beram. Du sorger jo sjel for, te a sir dæ saa tit, te a kan spaar mæ mi' Helsner, om a ajted aa send dæ nue, hwad a for Resten ett gjør.

MADS. Men vil du da aalle blyw' *min'*?

TRINE. Ett mæ mi' gud' Villi, det er da't aa lyw' for dæ.

MADS. Men nær nu Sjæl drages mod Sjæl — er det saa ett en yndig Syn for Herren?

TRINE. Det kan saamænd godt vær'. A tror i det hiele, te du forstaar dæ bejer paa *Sjæle* end a gjør; men saa forstaar a mæ nok saa godt paa Mennesker; og det er Mennesker, a tar atter.

For Resten er æ jo nø' godt Sludder, nær du vil faa mæ te aa tro, te *di'* Sjæl »drages« af *min'*. Sej heller', te *di'* Obligationer drages af mi' *Faars* Obligationer, *di'* Hundredkronesedler af *hans* Hundredkronesedler, *di'* Fidestud' af hans Fidestud', for der er æ nok, æ Hummel stikker. *Du* tror, mi' Faa'r haar en hiel Del Peng' paa Rent' — men du *kund'* jo da ta' Fejl.

MADS (forbavset). Hwad sejer du! Er di' Faa'r ett en walholden Mand?

TRINE. Ja, det ved a ett nøj om, men det er da wal ett saa hiel sikker'.

Ja, si du det, nu tar di' Sjæl allered' Afstand, og det vil a ogsaa gjør med baade Krop og Sjæl — Godnat, Mads!

MADS. Aa, tøv inu en *bette* Krumm'!

TRINE. Nej, nu haar a virkelig hør' nok paa di' Prækerads; du haar jo ett nøj aa sej mæ iløwle. — (Kalder overgivent.) Visti . . . Halløj!

VISTI (bag Scenen). Her er a!

MADS (bønlig). Trine, du skal blyw'!

TRINE. Nej, du kan tro nej, din helle' Habakuk! (Leende ud.)

MADS (hen for sig). Ja, de sejer jo rigtignok, te Wolle haar begynd' aa spill' møj Kwot . . . Men saa møj Peng' *han* arved' . . . Og hwad der kan blyw', det er jo da hindes.

(Grunder videre, alt mens han saa godt som muligt holder Øje med Legepladsen.)

ANDERS FORKARL (svedig og forpustet ind for at søge efter en Ølflaske). Hwad, Mads, er du her! Ja, det er jo aaltid raar aa ved' sæ i Nærhied aa en Gudsbaaen, men helsen troed a ett, te det her war rigtig atter *di'* Katekismus.

MADS (messende). »Prøver alt, men bevarer det bedste!« — Haar du tint ved det?

ANDERS. Nej, a ett; men a troer nok, Trine haar. For for lidt sin' kam hun jo fræ *dæ*, og nu gik hun justement lig' ad æ Sønden med Visti.

MADS (forfærdet). Men hwor kan *de* da ha' aa gaa hen?

ANDERS (polisk). Ja, hwem kan ved' æ! A tint, om ett det kund' vær' Jens Masens Kal'hus.

MADS (mere og mere urolig). Da maa a si aa sni'rend' dem!

(Styrter ud til Venstre.)

ANDERS (raaber). Lykk' paa Rejsen, Mads; og tag dæ i Ajt for Kræn Tammesens Skottørvgrav'!

(Bag Scenen høres stadig Raabene: „To Mand frem for en Enke" og „Par om Par — spring ud ad!" De legende Par suser nu og da ind over Scenen med Larm og Latter og svinder paa den anden Side. En ung Pige kommer ind i stærkt Løb, skarpt forfulgt af „Enken". I Mørket snubler hun over Per Søwren, der er falden i Søvn ved Flasken.)

PER SØWREN (vaagner og raaber). Æ Fjol, æ Fjol; pas endele paa æ Fjol!

ANDERS (iler til og hjælper Pigen op). Oppedas, mi' bette Lam; stur' Pig'er slaar sæ ett, især nær de falder i æ Kjar. Med minder du stødt' dæ paa den gammel Udgaangsøg.

(Peger paa Per Søwren; Pigen ler og spræller.)

ANDERS. Nej, først en bette Kys for Umme[1]) og Tidsspild. Godt! Den næste!

(Hun piler igjen af.)

ANDERS (til Per Søwren). Nu war æ sgu snaar' paa Tid', du ga' wos lidt mir' Mosik, Pejr, istejfor aa legg' der aa flyd' i Vejen for Trafikken. — Du faar di' Donner lovlig billig i Awten.

PER SØWREN (søger efter sin Hue; gaber). Tho a war nær bløwen søvne.

ANDERS. Nær! — Du haar jo gjord' æ Egn usikker med di' Snorken i snaar' en Tim'.

PER SØWREN. Nej, nu øwerdrywer du æ! — Men nu skal vi, karenmæ, osse ha' nø' Lyw i æ Klud'. Der er da't en jenle Drip i æ Flask' inu.

ANDERS. Nej ett saa møj som der kan læsk' en Høn'.

(Legen er imens opløst, Karle og Piger med hinanden om Livet kommer ind paa Scenen.)

JONNA (søger at stive Hjorddrengen af). Bette Palle haar sgi kigget for dyft i æ Mødflask; han ser ud, som han var falden fræ æ Høg og te æ Kukmand[2]).

(Hun anbringer ham i Forgrunden i Nærheden af det nu tildels slukte Baal, hvor han falder i Søvn.)

ANDERS. Skal vi nu hwil' lidt, saa synger Per Søwren nok en Vis' for wos. — Syng den om dæ sjel, Pejr; den gjør' du bejst.

PER SØWREN (synger og spiller under udtryksfulde Gebærder).

Med Bisselæ'r i mine Sko
og godt Humør til Færden,
med ringe Mønt, men Tørst for to, —
saadan kom jeg til Verden!
Min Mor gik rundt og Grise skar,
min Far han spilled paa Lire,
hvis det var ham, der var min Far,
for Sognet har skjænket mig fire,
for een — det var for lidt for Per Søwren.

---

[1]) Umage. [2]) et Udtryk for Nedslaaethed.

Og jeg gaar rundt fra Hus til Hus
og klinker gamle Fade,
og limer Hank paa skaaret Krus
og holder Godtfolk glade.
At sidde ved en halvtømt Kop
og kildre Fjol paa Halsen,
mens Pigebørn gjør høje Hop
og tumler sig i Valsen —
Hej, det er et Liv for Per Søwren!

Jeg aldrig gaar en Kro forbi,
naar jeg har Mønt i Pungen;
den Mand, der slider støvet Sti,
maa ogsaa læske Tungen.
En Mark paa Disken slænger jeg:
»Nu Vært, lidt rap paa Haanden!
Een Pæl til dig og to til mig,
saa skal vi fugte Aanden —
men een — det er for lidt for Per Søwren!«

I hvert et Sogn der sad en Tøs
for mig i stille Venten,
og naar tilsidst jeg rev mig løs,
hun fulgte mig til Stenten;
der sa' hun mig et ømt Farvel
og kyssed mig paa Panden,
men bagved næste Sogneskjel,
der mødte mig — den anden, —
for een — det var for lidt for Per Søwren.

Ja, saadan fo'r jeg Landet om
og stavred over Heden,
fra Storken fløj, til Viben kom,
og Sommeren var leden.

Den Sommerdag blev aldrig lang,
naar Tørsten først var slukket, —
een Lærke over Issen sang,
og een mod Munden klukked,
for een — det var for lidt for Per Søwren.

Og gaar det saa en Dag paa Held
med Krus og Rus og Resten,
saa gjør jeg op min Syndergjæld
og træder ind for Præsten:
Du Mand, hvis Fag det er at tro —
naar jeg er død og borte,
bed saa for mig en Bøn, nej to,
og ikke altfor korte, —
for een — det er for lidt for Per Søwren.

Thi Folk af min Kaliber, Præst,
de glemmes let i Vrimlen,
de bydes sidst til Livets Fest,
og de har længst til Himlen.
Og var jeg undertiden slem,
saa hils dog din Vorherre,
og sig fra mig: Jeg kjender dem,
der var adskilligt værre,
og dog kommer ind før Per Søwren.

Men snart er Per en gammel Knægt
med Skimmelsvamp paa Tanden;
han slingrer under Livets Vægt,
hans Øl staar surt i Kanden.
Og er en Dag der ingen Per
at øjne under Festen,
da trænges ej til Spørgen mer,
enhver vil gjætte Resten:
Godnat og Guds Fred med Per Søwren!

Efter en kort Pavse rejser der sig en Larm i Selskabet. En Pige styrter leende ud af Flokken; en Karl, der vil tage et Kys fra hende, løber efter; Pigen render Hovedet imod en fremmed Mandsperson og udstøder et Hvin.

WOLLE RÆVSGAARD (træder ind fra venstre med løftet Stok; Flokken flygter over Hals og Hoved. Wolle Rævsgaard frem mod Per Søwren, der ikke er kommen med).

PER SØWREN (holder Fjolen op over sit Hoved og raaber:) Slaa *mæ*, men skaan' æ Fjol!

(Kvask! Fjolen splintres.)

PER SØWREN (hulkende). Mi' jennest Rigdom paa Jorden!

(Gaar bøjet bort med Fjolen ved Strengene.)

WOLLE RÆVSGAARD (styrter hen mod den sovende Palle; griber ham). *Dæ* fæk a da fat i!

Du skal slipp' for Bank, hwis du sejer mæ, hwor mi' Dætter holder te'.

PALLE. Av, Av! A ved æ ett!

WOLLE RÆVSGAARD. Saa maa a prøv', om ett mi' Kjep ved æ. (Rap! Hyl!) Naa, hwor saa?

PALLE (vrider sig). A ved ett nøj, men du kan jo si ind ad æ Dar, nær du gaar forbi Jens Masens Kal'hus.

WOLLE RÆVSGAARD (slipper Palle). Jens Masens Kal'hus! (Fløjter.) Der fløw en Stork op![1])

(ud.)

ANDEN AFDELING

Det indre af et Kjærhus, som det anvendes til Kalvene i den hede Sommertid; det er lyngtakt, loftløst, Gulvet dækket med Strøelse: Bræddevægge; en Fjæl fattes hist og her; i Bagvæggen midt for Scenen en raat sammenføjet Dør. Maanelyset falder ind ad Aabningerne i Væg og Tag.

HELLIG-MADS (glider forsigtigt ind; river en Tændstik, lytter og løber skyndsomt hen i Krogen til venstre. Lidt efter Visti og Trine).

VISTI. Læ' mæ ryw' en Swavlstykk'.

---

1) ɔ: der gik en Praas op for mig.

TRINE. Nej, for Guds Skyld, læd det vær'! En kund' fytt' det hiele aa. A mærker, der er saa møj Halm herind'.

(De gaar begge over i Skurets modsatte Ende.)

VISTI. Her sejjer en jo som i si' Muers Drawkistskuff'.

TRINE. Ih si, hwor dejlig æ Maan' skjenner! En kan ordenlig blyw' rør' ved æ. A war da bløwen saa warm af den Tumlen rundt; men nu kan a jo hwil' mæ. (Lægger sig tættere til ham.) Aa, hwor er æ endda raar aa sej søen aaljen' sammel med dæ; det er lissom en bløw en hiel anden Mennesk'. Og saa aa vær' fri for den Klodrians Øwerhæng.

VISTI. Hwor bløw han aa?

TRINE. Aa, han storked wal aa hjem. — Du kan endda tro, a saatt' ham en slem Skræk i æ Bælle.

VISTI. Hwordan da?

TRINE. Jow, a saa, te mi' Faa'r war vis nok ett den rig' Mand, han blev tavn an for.

VISTI. Det kund' du maaskisæ ha Ret i. Gud ved, hwordan han sejjer i æ?

TRINE. Ja, men, du skuld' lig' ha sit hans Ansigt! — Uh, a kund' ha spytt' paa ham.

Han blywer da ogsaa den jen' Daa mir nærgaaend' end den naan. Og saa haar han jo aalle andt i æ Mund end Guds Urd og Gris' og Sped'kal'. Og saa som han løjter!

VISTI. Hwad er det da aa?

TRINE. Aa, han wasker sæ wal aalle.

Nu skal a fortæl' dæ en Spil. Han war jo herøwer i Forgaars, og saa sejer mi' Faa'r te mæ, te a skuld vis' ham æ Hav'. Og a gik jo da saa ogsaa med ham, det forstaar sæ; og te aa begynd' mej saa snakked han forresten hiel fornuftig. Men saa lig' paa jen Gaang saa griber han mæ om mi' Lyw og gir mæ

en Kys, te ubav endda! Du *kan* tro, te det war en stram jen aa faa nied!

VISTI. Men hwad gjord' da du?

TRINE. Mæ? A saatt' mæ sku' saa laant ud paa æ Skammelend', som a kund' komm'; men tror du saa ett, æ lied' Asen kam baag atter og saa, om ett vi skuld' bed' wor Fadervor sammel som et Par rigtig Guds Bø'n. — Nej, helsen Tak, swor' a. A er mynde for aa bed' mi' Fadervor uden di' Hjælp, hwis a faar nø' Lyst te *det.* — Og saa gik a min Vej. Saa haar a ett sit ham far nu i Awten. Men det er da lig' haa'dt nok, te en ett kan sej i Fred for søen en Stod'er.

VISTI. Er han nu saa rig, som æ Urd gaar?

TRINE. Ja, vis' er han rig; men læ' ham gaa te anner med hans Rigdom. A trænger ett te'en. (Kjælen.) Men ved du, hwad a trænger for?

VISTI (i Tanker). Nej.

TRINE. Aa, snak om en Ting! Du er saa sær i Awten.

(Knuger og kysser ham.)

VISTI. A saa' og tint' paa nøj.

TRINE. Hwad war det?

VISTI. Om ett a skuld' begynd' aa lær Mejerivæsen. Saa kan æ endda vær', te di' Faa'r heller' ga' sæ'.

TRINE (begejstret). Ja, *det* skuld' du! Mejerister haar jo en gued Stilling, og saa er de aaltid saa pæn' i dje' Tøj.

VISTI. Tror du, du kan vent' paa mæ saa læng'; det tar jo en Par Aar heller tre.

TRINE. A kan vent' paa dæ te Dommerdaa, om *det* skal vær', nær a ved, du holder af mæ, og a maa raad' mæ sjel.

Men du ved ett, hwad a maa gaa i gjemmel derhjemm'. Mi' Muer er jo sygele og forfalden te den samm' slemm' Hellehied, som Mads lider aa; saa

hun ved ett nø' bejer end ham. Og mi' Faa'rs Finger' klør jo atter aall' de manne Peng'; saa a gaar saamænd derhjemm' som en Knipp' Hy mell' tow Æsler — den jen' plukker i mæ fræ den jen' Sid', og den naaen fræ den naaen Sid' — og Mads — den størst' Æsel af dem aalsammel — han trækker i mæ fræ aall' Sider. — Men a skal nok hold' æ Ører styw', saa læng' a kan; men en er jo ett mir' end en Mennesk'. — Og a vil derfor ett hør' ondt af dæ, i Fald a skuld' blyw' *twungen* te aa ta' ham.

VISTI. Jamen, saa vidt gaar æ wal ett?

TRINE. Saa vidt! Du kjender nok ett rigtig mi' Faa'r. — Du skuld' ha sit ham i Jaes, da du haaj røwn dæ fræ ham; — a troed, han haaj gin mæ Haak.

Det *war* nu ogsaa forfærdelig kjedelig, te han skuld' ta dæ i *mi'* Seng. Nu blywer han inu mir' paapassele heratter.

VISTI. Ja, hvem Fanden kund' ved, te han laa der og glynt' den Tid Daws!

TRINE. Tys! Det lyder, lissom der war jen, der traj haa'dt i æ Jurd her udenfor. Der bløw osse søen en Skjesu[1]) dernied, da vi gik her hen; baare det ett er mi' Faa'r! Han saa', da a gik, te hwis a ett war kommen tebaag', te æ Klokk' ti, saa skuld' han hent' mæ med hans Igikjep.

(I det samme slaaes der med en Stok paa Bræddevæggens Yderside; de to elskende springer øjeblikkelig op.)

VISTI **(hviskende)**. Herhen! **(de stiller sig begge klods op ad Væggen i umiddelbar Nærhed af Døren; denne stødes op.)**

WOLLE RÆVSGAARD **(stormer ind. I samme Nu smutter de to ubemærket ud. Wolle famler omkring i Blinde, som Trolden der lugter Menneskekjød. Faar fat i Mads, der hales frem og gjennembankes).**

MADS **(brøler)**. Men Wolle, Wolle, Wolle! Er du da gavn hiel fræ Snøws og Samling!

WOLLE RÆVSGAARD **(der opdager Fejltagelsen)**. Men

---

[1]) Larm.

Herregud, Mads, er æ dæ! — — Haar *du* da mi' Dætter ved dæ?

MADS (der kun kan tænke paa sin garvede Ryg). Aa Jøsses da, mi' Ryg, mi' Ryg! Kund' du da ett ha sit dæ for som en Kristenmennesk' og ett søen slaa nied for Fued', som en ryv' flintrende gal jen.

WOLLE RÆVSGAARD. Aa, tilgi' mæ nu, Mads; du kan da nok tænk, te a ment' ett nø' ondt med æ. Og hwor kund' a ved, te du laa her og vrødt'?[1])

MADS. Tho, det er da ett saa underle. A haar wot øwer i Bjaarkjær til Bønnemød', og da a saa kam her forbi, saa fæk a da søen en Trang te aa gaa her ind for i Ro aa bed' en Bøn te mi' Frelser. Og her maa a wal saa vær' sluppen i Søvn; for a mærked ett te nøj, far du begynd' aa tæsk løs paa mæ.

WOLLE RÆVSGAARD. Haar du da ett sit nøj te mi' Dætter?

MADS. Hwor skuld' a ha' sit nøj te hind'?

WOLLE RÆVSGAARD. Den Sat—! den lied' Dreng, der fæk mæ i den Tro, te *hun* og æ Andenkaa'l, war gavn *her*hen.

Men vær nu ett altfor vred paa mæ, Mads. Hwad, vi er jo aalsammel syndige Mennesker, hwis Gjerninger er Skrøbeli'hid.

MADS. Ja, aaeja! Men der kund' da gjan vær' nø Maad' med æ!

(han ømmer sig videre, mens de begge forlader Skuret.)

Tæppe.

---

[1]) rodede.

TREDIE AKT

TO AAR SENERE

Spisestue paa Hegnsgaard. Ka' Rævsgaard — en lille Kvinde med hvid Kappe om et spidst Ansigt — og Trine i Færd med at ordne et stort aflangt Bord til højre. Aaben Dør til Dagligstuen i Baggrunden; til venstre for Døren Vindue til Gaarden. Udgang til Kjøkkenet i Krogen til højre.

TRINE **(rager inde i „Skjænken" paa venstre Sidevæg).** A tykkes ett, her er mir' end *tre* Sølvskir; hwor er de anner ni, der plejer aa vær' her?

KA' RÆVSGAARD. Aa, dem lod a di' Faa'r faa for en Tid sin', da han war i Betryk for Peng' te æ Kommuneskat.

TRINE. Og de to stur' Sølvbægre med wor Bejsteforællers Navn' paa?

KA' RÆVSGAARD. Ja, de gik mej ved samm' god Lejlighid.

TRINE. Og du haar ett faat nøj tilbaag' aa æ? Det er egentlig forfærdelig, hwor Faa'r stiler hans Sager. Hwor læng' tror du, det kan blyw' ved aa gaa?

KA' RÆVSGAARD. Ja, der kommer jo te aa si nøj plukked ud her i æ Hus, imud hwad der jen Gaang gjord'. Men a tykkes indda: Saa læng' han ett forringer æ Besætning, da kan æ wal ett hiel gaa

Paan' paa.[1]) Men han spilt en Plag hen — rejn og baar — i Forgaars Næt; den Slaw' hower a ild'.

Men læd wos nu ett snakk' om *det*, mi' Baa'n. *Det* kan jo forandres aaltsammel, saasnaar *du* vil. For *Mads*, — *det* er en rig Kaa'l og en ordenlig Kaa'l og en Mennesk', der ta' Worherr' med sæ', i hwad han gjør.

TRINE. Ogsaa nær han snyder Folk!

KA' RÆVSGAARD. Hwor har *du* høt, te Mads haar snydt nue?

TRINE. Kan du da't how' den Histori' om den tuberkelsyg' Kow, som han haaj sol' fri for alle Fejler; da de saa drøw en tebaag' paa ham ijen, slog han hans Hinner sammel øwer hans Hued' og saa': »Gud ha' Lov og Tak, te en kommer ijen! Det stod søen for mæ', da a sol' en, te Worherr' vild' ett ha', te a skuld' skill' mæ aa med den Dyr!«

KA' RÆVSGAARD. Ja, det er nøj, Verdens Bø'n faar te Rend for aa forstyrre Guds udvalgte i dje' Salighedsgjerning.

Nej, Mads, — ham kan du tryg' slaa Bund' paa, mi' Pig'; han er en Guds Baa'n, han sætter ett det timelige øwer det evige, skjønt han haar fuldt op af bejje Diel'!

TRINE. Aa, Muer, du snakker om nøj, du ett forstaar dæ paa. Du ved jo desuden godt, hwem a holder aa og *aaltid* haar holdt aa.

KA' RÆVSGAARD. Ja, a skal ett sej' nø' ondt om Visti; han er en bovn Kaa'l; men han kund' jo da ett hold' æ Gaard opp', søen som æ Sager nu staar. Og di' Faa'r kan jo ett lid' aa si' ham for hans Øwn'; og hwad kan en snaar sej' te æ? Han kam her jo som en sølle fatte Tjenest'baa'n, der hwerken haaj Faa'r heller Muer. A vil ett ha' Urd for aa

---

[1]) Fald paa.

forajt' den fatte', men den, der haar ett nøj, han haar jo da ett nøj.

TRINE. Ja men, nu er Visti jo kommen swær godt atter æ. Hans Stilling som Mejerist er jo med de alvillerst' — her paa æ Egn da.

KA' RÆVSGAARD. Ja men æ Fattemærk' — den haar han jo da paa sæ iløwle.

TRINE. Hwad er det for en Mærk'?

KA' RÆVSGAARD. Ja, a kan ett saanyw' sej' dæ' æ, mi' Pig'. Men di' Faa'r, — han kan nu ett mej, te den der haar tjent ham som Hjorddreng, han nowtid' skuld' blyw' Mand i æ Gaard. — Saa skal han osse vær' bløwen Sjocialist; det skal da ett gjør ham bejer anskrøwen ved di' Faa'r.

TRINE. Ved du, te Visti kommer her i Daa?

KA' RÆVSGAARD. Gjør Visti! Hwem haar da indbøjn ham?

TRINE. Det haar a.

KA' RÆVSGAARD. Og du haar ett læt di' Faar ved nøj' om æ?

TRINE. Ne—ej; er æ *mi'* Fødselsdaa, saa skuld' a da wal osse ha' Lov te aa indbyd' en jenle Mennesk'.

KA' RÆVSGAARD. Blot *det* ett tar en gal End'!

(Man hører en Vogn kjøre op.)

BITTE FIP (i Kjøkkendøren). Saa kam æ Præjst!

KA' RÆVSGAARD. Jøsses, saa maa a nok ud og ta' imud. Nu kan du jo osse nok jenne gjør' æ Burd færdig?

TRINE. Ja, gaa du kuns ud te de fremmed'.

(Ka' Rævsgaard ud.)

TRINE (til Fip). Aa, Fip, tøv lidt!

(Fip sætter Træskoene med stor Omstændelighed og nærmer sig Bordet.)

TRINE. Hør, a fattes inu fir' Par Knyw' og Gafler; kan du ett rend' ind og ta' mæ *dem*. De legger i den gul' Kommode i æ nordvejst Hjørn' af den anden

Skuff' fræ æ Overend'. Men læd wos nu si, du er geswindt. (Fip ud.)

SEVERIN JENSEN (træder ind fra Døren i Baggrunden). Hm! Gratulerer!

TRINE (skriger). Uh! (vender sig om). Aa, a bløw da saa hentavn;[1]) a troed det war — — (standser forlegen).

SEVERIN. Nej, det var netop det, jeg skulde sige, at *Visti* først kunde komme senere. De maatte endelig ikke opsætte Bordet efter ham. Der var kommen Kjedelsyn til Mejeriet. Det er jo ikke de fremmede, en Mejerist sætter størst Pris paa. Men saa snart, han kunde faa dem paa Døren, skulde han komme.

TRINE. Tho *det* war a endda forfærdelig kid aa, te *han* ett kan komm' te æ Burd med de anner. Men Tak for Dje' Boj; han haar æ wal helsen godt?

SEVERIN. Aakja, storartet!

BITTE FIP (ind, stryger paany Træskoene af og nærmer sig med Knivene — evig sur): *De* laa ett i æ nordvejst Hjørn'.

TRINE. Hwor laa de *da?*

FIP. De laa akkuraat i æ *søndvejst* Hjørn'.

TRINE. Naa; saa er de bløwen flytt'; men det war jo godt, du fand' em.

SEVERIN JENSEN. Hvad Fip, vil *De* ikke sige Godda' til mig?

FIP. Goddaw! Er De her? Hworden haar *De* æ?

SEVERIN. Jotak! Og De?

FIP. Aa, hwa' tho! a er jo en swag, sølle Mennesk', sin' a fæk mi' Tilfald. Men helsen maa en jo ett klaw'. (Til Trine). Nu kam den her sølle, slemm' Slagter.

TRINE. Ræber?

FIP. Ja; a kan endda ett forstaa, hwad *han* skuld'

---

[1]) Forbløffet.

bydes mej for. For det ved da enhwer, te det er ham, der i de sidst Oringer haar faat di' Faa'r paa Glatis.

TRINE. Ja, saa er æ wal netop af den Grund, han bydes mej. Men det maa en jo læ' mi' Faa'r om.

FIP. Ja; te det falder sammel om wos det hiele!

(Fip ud.)

SEVERIN. Det er nok store fremmede en kommer imellem. Jeg saa', at Præstens Vogn holdt her udenfor, og Proprietær Nørholms Kalesche kom nede paa Vejen. Kommer — *han* ogsaa?

TRINE. Mads! ja, naturligvis. Hwordan skuld' vi helsen faa en Stieg spist paa Hegnsgaard?

SEVERIN. Det maa egentlig være ret anstrengende saadan i Aarevis at styre mellem to Bejlere.

TRINE. Ja, det er jo ett aaltid lig' grinagtig'.

SEVERIN. Bliver Visti nu ikke engang imellem lidt utaalmodig af den lange Udsættelse.

TRINE. De er jo hans gued' Ven; De maa jo ved æ. Haar han saa' Dem nøj?

SEVERIN. Ja, se Visti er jo *nu* saadan situeret, at han udmærket kunde forsørge en Kone; og da De jo altid har været i hans Tanke, hvorfor skulde De saa egentlig ikke gifte Dem med ham.

TRINE. De kan endda ogsaa tro, te a længes atter æ! Men den Slav' — det er ett søen aa faa alfabetisk! Og a tror nu bestandig, te vi her kommer længst ved aa læ' æ gaa si' naturlige Gaang?

SEVERIN. Hvad kalder De saa den naturlige Gang?

TRINE. Det ska' a saamænd sej' Dem: A tror ett, mi' Faa'r ka hold' sæ ved æ Gaard ret læng', hwis ett han ka' faa en anden Slyng i æ, og gaar det først op for Mads, te der ingen Grunker er aa hivsk'[1])

---

[1]) at hugge.

men Armud og Knokkeldom til *alle* Hjørner, saa er a vis paa, te vi er færdig med den »Swigersøn«.

Det maa *De* ogsaa kunne faa Visti te aa indsi. Og saa er det halv' wunden.

Troed a ett, te det vild' gaa, som a sejer, saa war a rend mi' Vej for laang Tid sin'!

KA' RÆVSGAARD (ind fra Kjøkkenet, hilser paa Severin). Nu kan a wal godt be' de fremmed' herind? Æ Mad vinter.

TRINE. Ja, æ Burd er i Stand!

(Gjæsterne begynder at komme ind i Spisestuen. Severin Jensen vil trænge ind i Dagligstuen og hente et eller andet men render i Døren paa den stort smilende Esper Vøvtrup.)

ESPER VØVTRUP. Ih hov, ih hov! Tho her kund' æ misæl snaar ha' gavn wos tow, som det gik Mads Fæg med æ Præjst. *Han* haaj sejjen i æ Kror, men' æ Præjst stod paa æ Stuel. Men i det samm' god Lav' som æ Præjst vild' ud aa e Kjerk, kommer jo Mads, forstaar I, og vil ind. Mads klaged jo øwer, te han war kommen for silde.

»Ja, ja Mads,« saa' æ Præjst, »gid vi en an-den Gang som nu her maa mødes i de evige Boliger!« »Ja, da war æ sand,« swored Mads, »søen te wor Faar maatt' gaa ud, nær a gik ind!«

(Præstens og „Hellig Mads'" fortørnede Ansigter, Ræbers og Nørholms Skogren.)

WOLLE RÆVSGAARD. Naa læd wos nu kom te æ Burd og faa nøj te æ Fød'; sæt jer nu om, som I er Venner te.

(Man gaar til Bords.)

PROPRIETÆR NØRHOLM (til den agrariske men indskrænkede Pastor Gnatt): . . . Ja jeg har nu den Opfattelse, at Lødekøer skal behandles som raadne Æg.

GNATT. Som hvad? Hvorledes mener De, Hr. Proprietær?

NØRHOLM. Som Præster med Juleoffer: Lidt men godt!

(Ræber er revnefærdig af Latter.)

WOLLE RÆVSGAARD. Naa vil I nu forsyn' jer enhwer især! (til Severin Jensen): A war endda kyw' aa, te Dje' Faa'r ett kund' komm' mej.

SEVERIN. Ja, men han er jo bedst tjent med at være hjemme, saa længe han ikke er bedre.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, aaeja, nær en ett haar si Hjelbred — saa er et sgu snavs.

ESPER VØVTRUP. Saa er *De* maaskisæ wor Degns Søn?

SEVERIN. Ja.

ESPER VØVTRUP. Hwad fejler da Dje' Faa'r?

SEVERIN. Aa, hans Øjne er ikke de allerbedste.

ESPER VØVTRUP. Hans Øwn! Ih si! Haar han faat sølle Øwn! — Da ka' de misæl ett vær' ringer' end min'; for mi' Yw'syn den haar wot sølle i manne Or.

Nej si, nej si! Saa De er en Søn af wor Degn, heller *Jensen* skuld' a wal sej'; for han ka' godt tekomm' hans Titel, for vi haar aalle hat Maag' te Degn i wor Daw', hwad enten vi to' ham ved Søgn eller Høtti.[1])

Han war gued baade ved Ungdomsfornywels' og Ligbegjengels', og han kund' løs' en Grawskrøwt op, saa der ett war en tar Yw'?

WOLLE RÆVSGAARD. Hør, Esper, du glemmer aa skink' dæ en Dram.

ESPER VØVTRUP. Tak! — Skal a skink' jen te dæ osse, Mads?

MADS (strengt). Nej! a bruger ett *den* Slaw'.

ESPER VØVTRUP. Nej, det er sand', tho du hører jo te de helle'. Men hwor ka' du snaar arbejde i Herrens Vingaard og saa forajt' dens Produkter?

PASTOR GNATT (sender Esper et strengt Blik).

ESPER VØVTRUP. Ja, Hr. Pastor, a sejer sgu, hwad a haar Lyst te aa sej, og sin' tier a still'.

---

[1]) Højtid.

Men *De*, Slagter Ræber, De er sgu da'tt for helle' te aa ta' en Dram.

RÆBER. Nej, jeg er jo, om jeg saa maa sige, lidt mere kjødelig anlagt. Ha, ha, ha! (Til Ka' Rævsgaard). En udmærket Mørbrad, Frue! Udmærket, saftig Mørbrad!

KA' RÆVSGAARD. Ja, den haar a saamænd faa't hos Olsen.

RÆBER. Olsen holder usædvanlig gode Varer, det siger jeg ikke, fordi han er min Svigersøn, men . . .

MOSTER MALÉN. Ja, a sejer nu iløwle, te Sørensens Kjød er det bejst atter æ Priser.

FASTER JEHAN' (yderst langsom): A vild' osse snaar tykk' — nær det maatt' høres — te Sørensens Kjød er, hwad a — uden Fortræderlehied for den jen heller den naaen — vild' kald' lissom en *bette* Krumm' bejer end Olsens.

(Snakken gaar ved denne Del af Bordet videre om Kydet).

KA' RÆVSGAARD. Aa, Pastor Gnatt, er De ett saa gued aa læ' æ Soes gaa . . .

GNATT (i agrarisk Disput med Nørholm). . . . Jamen det er jo dog Vorherre som skal gi' Væksten!

NØRHOLM. Ja det er sgu meget rigtigt. Men derfor skader det dog ikke at gjøde lidt paa Stubjorden.

GNATT. Der er et Spørgsmaal, Hr. Proprietær, der brænder mig paa Tungen: Det hænder jo at ens Køer skal kælve?

NØRHOLM. Ja, det vil jeg sgu da haabe for Dem, Hr. Pastor.

GNATT. Og saa kan de pludselig staa og magres og nægte at ta' Føde til sig. Hvad gjør De ved Deres Køer, Hr. Nørholm, naar de skal kælve?

NØRHOLM. Aa, jeg plejer at gi' dem en Flaske Bramalivselixir, indtil det værste er overstaaet.

GNATT. Naa, er det godt?

NØRHOLM. Ganske fortrinligt, Hr. Pastor, men Satan saa dyrt! (Til Ræber, der under hele Samtalen har vredet sig i en forborgen Latter): Han tror det, den Onde gale mig!

GNATT. Men man faar formodentlig lidt Afslag, naar man tager større Partier ad Gangen, ikke sandt, Hr. Proprietær?

NØRHOLM. Jo—o, der er næppe Tvivl om, at der vil blive indrømmet Pastoren en rimelig Rabat, — især hvis De bemærker, at det er til Køerne!

ESPER VØVTRUP (til Wolle Rævsgaard). — Sej mæ, Nôbo, er æ sand', te du er bløwen Formand for æ Andelsmejeri?

NØRHOLM (der har vendt sig fra Præsten, hvem Mads nu ta'r sig af, nikker bekræftende).

WOLLE RÆVSGAARD. Jow, nær en haar saa gued' Fortaalere som Nørholm, æ Præjst og mi' Swiger . . . hm! og Mads dér, saa kan en jo sajtens blyw' valgt.

NØRHOLM. Beskedenhed klæder en Yngling, men er ikke nødvendig for Dem, Hr. Rævsgaard. Naar vi har gjort *Dem* til Formand, saa er baade Æren og Fordelen udelukkende paa vor Side.

WOLLE RÆVSGAARD. Maa a takk' Dem, for *de* Urd, Proprietær Nørholm.

Men De laa' da sikkert ogsaa Mærk' te, te der war en Del Mudstand.

NØRHOLM. Ja, der var naturligvis den samme Modstand, som altid tropper op mod dem, der *har* noget, fra den Side, hvor man intet har. Det er da sandelig ikke værd at undres over.

Forhen talte Husmændene vore Kornstakke, nu tæller de vore Køer; i begge Tilfælde finder de, at *vi* fik for meget, og *de* fik for lidt. Eller jeg kan sige det paa en anden Maade: I gamle Dage sad Misundelsen i Kornskjæppen, nu sidder den i Mælken.

Jeg ved ikke, om det er af den Grund, at Husmandens Mælk som oftest kommer sur til Mejeriet. (De andre ler). Men vist er det, at hvis Ole Husmand har om blot een eneste sidmavet Ko — som han tilmed græsser paa *mine* Vejskrænter — saa forlanger han, at den ved Valgbordet skal kunne brøle lige saa højt som mine hundrede Køer og fire fortrinlige Præmietyre, men ikke sandt? — det er da et ganske absurd Forlangende!

ESPER VØVTRUP. Ja, men haar a forstavn æ ret, saa er æ jo endele ett æ Kyer, der stemmer, men —

NØRHOLM. Men Køernes Repræsentant, meget rigtigt! Men det kommer jo dog ganske ud paa eet. Under alle Omstændigheder har De, Hr. Rævsgaard ingensomhelst Grund til at ta' Dem Husmændenes Opposition til Hjerte. Vi bedrestillede kan nu engang ikke gjøre alle tilpas, mindst Husmændene; disse Folk er *født* misfornøjede med Verdensordenen; det er deres Natur at være det — — — og kanske deres Ret!

ESPER VØVTRUP. Sej mæ, Wolle, den Formandsstilling — smider den nøj af sæ?

WOLLE RÆVSGAARD. Nej, ett andt end Æren.

ESPER VØVTRUP. Ja, det skal jo vær' jen af de »fejreste Træer i Sko-ven«; men a kan nu nok saa godt lid' *dem*, der ogsaa kan plukkes et Par Ævler aa, og a haar ett opdaved, te *di'* Smag er forskjellig fra min', hwad *det* angaar.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, da kan der ett skummes møj Fjedt af den Kaal.

ESPER VØVTRUP. Aa, du hætter sgu nok paa, — om a kjender dæ ret — hwordan *den* Kow ska' malkes, forre[1]) den ett skal spark' i æ Stripp'.[2])

---

[1]) for at. [2]) Spanden.

Men atter hwad a her hører, saa tykkes a jo, te der paa Maader fattes jen her ved æ Burd.

WOLLE RÆVSGAARD. Hwem skuld' det vær'?

ESPER VØVTRUP. Tho a tint' paa æ Mejerist.

(Trine, som under hele Samtalen har siddet i stor Uro, springer nu op og gjør sig et Ærinde ud i Kjøkkenet).

WOLLE RÆVSGAARD. Skuld' a ett kund' ta imud en Par fremmed uden æ Mejerist?

ESPER VØVTRUP. Aaejow; sær wal, sær wal! Men du staar som Formand for æ Mejeri og . . . Ja, a ved jo ett, hwormøj en tær sej . . . Ih, hwor bløw Trine aa? (Drejer sig om mod Kjøkkendøren. Det øvrige Selskab er nu begyndt at lytte). Lad nu ogsaa vær', te han haaj fortjent en Snyd' af dæ, fordet han anbefaled æ Husmænd dje' Kandidat — tho det kund' han jo godt ha' spaar' — saa vil a nu ha' Lov til aa sej' som *mi'* Mjenning, te vi skal si wos godt for, om vi skal find' en Mejerist, der er mir estimered — saa maa vi komm' baade til smaa og stur'. Og det er iløwle nøj ward aa ha' en Mennesk', en tær stul' aa, paa søen en Plads.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, den Knæjt kan a nu ett lid', saa kan I for *mæ* ha' *hwad* Mjenning, I vil.

ESPER VØVTRUP. Nej, du kan ett glemm', te han haar gavn i di' Nøds[1]) og moged og endda vover aa sætt' hans Nies' op atter di' Dætter. Men en maa opløw' saa manne underle Ting i wor' Tider, saa det er wal endda jen af dem mindst'.

WOLLE RÆVSGAARD. Vild' *du* kanskisæ gi' di' jennest' Dætter — om du haaj nue — te en Husmandsung'?

ESPER VØVTRUP. Ja, saagu' vild' a wal saa, nær det helsen war en ordenlig Mennesk'.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, nu kan du jo sajt sej' æ, da du ingen haar. — Men helsen holder a ett af

---

[1]) Kostald.

dem, der søen — burer sæ op. Der hænger saa møj ved dem af baade det jet og det andt. — Det er ett, som nær en er føj'[1]) med æ; det gir iløwle en hiel anden Bevidsthied.

ESPER VØVTRUP. Py! Hwem Fanden er *nu* føj' med nøj' Sejjer de nu ett ved dje' Gaard' ind ad en End' saa arm som Krag'er, i Baagstaând med Skatter og Afgywter, ihwor de sir, og Gjeld og Forhæftels' te op øwer æ Ører. Hwor manne gaar der wal ett baagud aa æ, der fæk æ Gaard' kwit og fri. I Daa er æ mæ, i Maaen er æ dæ!

Saa sir a laant heller en ung Fyr, der haar swungen sæ op og er bløwen te nøj, om ogsaa han saa — som ham Taalen her er om — er føj' ved en Ud'sid'.

(Trine er nu atter kommen ind).

WOLLE RÆVSGAARD. Ja der maa enhwer wal ha' *si'* Mjenning.

ESPER VØVTRUP. Ja aaeja, aaeja! Nu haar a saa' dæ *min!* (Idet samme kommer Visti ind fra Dagligstuen; da han passerer gjennem Døren udbryder Esper Vøvtrup). Der er fandenmæ lig' æ Kaa'l, vi snakker om. Læd ham nu swor' for sæ sjel!

(Trine gjør Mine til at springe op, men Faderen lægger en tung Haand paa hendes Skulder).

WOLLE RÆVSGAARD. Ja Visti, du kjender wal det gammel Urd, te den der kommer sjelbøjn skal sej paa æ Dartrin. Æ Burd her er for Gjæsterne, men skuld' du vær' trængend for en Bej, saa tinker a ett, te det vil blyw' dæ næjtet ud i æ Kykken. Det vist' sæ jo osse ved mi' Valg, te du er kommen te aa hold møj af »de smaa i Samfundet«, og dem vil du laant snaarer' træff' hesud' end herind'!

VISTI (ser raadvild fra den ene til den anden; standser tilsidst ved Trine). Hwad er det her!

TRINE (fremstøder): Jamen, Faa'r, det er *mæ* der haar indbøjn Visti.

---

[1]) født.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, her i æ Gaard plejer æ nu aa gaa, som a vil!

(peger bydende mod Døren).

VISTI (i vildt Oprør): A skal *wal* gaa, Wolle! Og heller ska' a mir sætt' mi' Fedder paa Hegnsgaard, far a hentes med Hejst' og Vogn.

(Ud; Trine vil efter, men Wolle griber hende haardt om Armen).

Tæppe.

FJERDE AKT

ET AAR SENERE

Samme Stue paa Hegnsgaard som i forrige Akt.
Ka' Rævsgaard sidder og vinder Garn af en alenhøj Vinde; Wolle Rævsgaard sidder i Sofaen og læser „Dagens Nyheder".

KA' RÆVSGAARD. A tykkes, Wolle, du gaar saa mudfalden omkring i æ Daw'; er der nøj i æ Vej med dæ?

WOLLE RÆVSGAARD. Nej, hwad skuld' der wal vær' i æ Vej? A er lidt skidt tepas i Daa, det er det hiele.

KA' RÆVSGAARD. Haar wor Folk begynd' aa legg' Kartofler?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, a tror nok, de er gavn i Lav med æ.

KA' RÆVSGAARD. Er æ i den vejstes Skywt'[1]) i Or?

WOLLE RÆVSGAARD. Det hower a saagu' ett saa nyw'.

KA' RÆVSGAARD. Nu sorger du da nok for, te det ett gaar som i Fywr, da de gik hen og *sprej* æ Maag istej for aa *legg'* æ ved æ Kartofler. Du hower nok, hwad for nøj elendig Gras en fæk ud aa æ, for det det ett bløw' sit *te* i Tid'.

---

[1]) vestre Skifte.

WOLLE RÆVSGAARD. Det maa æ Forkaa'l jo pas.

KA' RÆVSGAARD. Jow, a kjender dje' Passen, nær de ett blywer sit atter. (Kort Pavse.) Hworden kund' æ vær', du ett war paa æ Mejeri i Guer? A tykkes aaltid, det er den Daa i æ Maaned, da I plejer aa ha' jer Udbetaling?

WOLLE RÆVSGAARD (meget forvirret). Hm! — Sand nok — — men der war kommen — — — der war nøj, der gjord', te det bløw udsaat te Frejdæ. (Det banker.) Kom ind!

(Proprietær Nørholm træder forsigtig frem.)

NØRHOLM. Godda'! Ja, undskyld — —

WOLLE RÆVSGAARD (vinker Ka' Rævsgaard bort). Værsegued aa ta' Plads!

NØRHOLM. Tak! Naa, De lægger Kartofler.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja.

NØRHOLM. De har godt Vejr til det.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, det kan en ett klav' paa.

NØRHOLM. Naa, men det var just ikke det, jeg kom for.

WOLLE RÆVSGAARD. Nej, det kund' a wal tink'.

NØRHOLM. De ved maaske allerede mit Ærinde?

WOLLE RÆVSGAARD. Nej, hwor skuld' a ved det fræ?

NØRHOLM. Jamen, naar jeg nu siger, at jeg kommer fra Mejeriet, saa kan De ikke mere nære nogen Tvivl om, hvorfor jeg har søgt Dem.

WOLLE RÆVSGAARD (mere og mere forvirret). Fræ æ Mejeri?

NØRHOLM. Sig mig, Hr. Rævsgaard, hvorfor er der ikke sket nogen Udbetaling den 3dje i denne Maaned, som Skik og Brug nu har været i hele det Aar, vi har haft Dem til Formand?

WOLLE RÆVSGAARD. A indrømmer, te det er en Fejler, men tho det er en travelt Tid, og a haar derfor ett hat Staând te aa hent' æ Peng' hjem.

NØRHOLM. Nu taler De Usandhed; Tiden har ikke hindret Dem. De var jo nemlig i Kjøbstaden i Forgaars. Baade Mejeristen og andre har set Dem der, og De vendte først hjem henad 2 om Natten.

WOLLE RÆVSGAARD (opfarende). Naa, er en søen omgi'n af Spioner, te en ett kan forlaad' si' Hjem, uden te der blywer bjedt Mærk' i det. Skal a maaskisæ staa nue te Regnskab for, hwad a bruger mi' Tid te?

NØRHOLM. Aa, tag nu ikke saadan paa Veje, Rævsgaard. Her er slet ikke Tale om noget Spioneri, her drøfter vi blot, hvorvidt De taler Sandhed eller ikke; og jeg konstaterer da endnu en Gang, at De har været i Kjøbstaden. Nu er Spørgsmaalet: Hævede De samtidig i Banken Mejeriets 4000 Kr.; i bekræftende Fald: hvorfor har De da ikke udbetalt dem til Andelshaverne allerede i Gaar?

WOLLE RÆVSGAARD. A haar ett hævet en Ør'. A war kommen for silde af Stej, saa æ Bank haaj lot, da a kam te æ Dar. I en Stilling som min, hvor en ingen Løn faar for si' Arbe', kan en ett aaltid staa paa Pind'; men i Maaen den Daa skal a med Fornywels' hent' æ Peng', saa enhwer kan faa sin'.

NØRHOLM. Hør Hr. Rævsgaard, lad mig nu tale til Dem som en Ven; jeg er ikke kommen herhen for at holde Forhør over Dem, men for at raade Dem for Deres Bedste. Alt det, De der siger om Tid og Lukning osv., tror jeg ikke et Ord af. Værten i »Hanen«, hvor De sad og spillede Kort til ud paa Natten, har fortalt, at han tre Gange i Løbet af Aftenen har maattet rende i Byen for at bytte store Pengesedler for Dem; der er da for mig ingen Tvivl om, at De virkelig har hævet Summen. Men nu spørger jeg Dem: Har

De destilleret alle Pengene? Svar mig ærligt og uden Omsvøb; for det er en højst alvorlig Sag for Dem.

WOLLE RÆVSGAARD (tier bomstille).

NØRHOLM. Altsaa: De har virkelig bortspillet hele Summen, alle de 4000 Kr.?

WOLLE RÆVSGAARD (sagte). Ja!

NØRHOLM. Og til hvem?

WOLLE RÆVSGAARD. Ræber tog de flest'. Maagen te Uheld haar a aalle hat. A saa' tit med hiel gued' Kwot; men hjælper det nøj, nær der er Wonheld for jens Dar? A taft og taft og det den hiele Næt, først mi' egn' Peng saa æ Mejeris. Der gik Tôg' for mi' Øwn, a vidst' knap a mæ sjel aa sej'. Da a kjor ud aa æ Bøj, war æ mi' Ajt aa kaast' mæ i æ Aa, og nær a ett gjord' æ, war æ aaljenne for det, a ett haaj Villi' nok te aa ryw' æ Hejst' i Staa, imen' a sprang aa æ Vogn. Hwordan a kam hjem, er mæ endnu en Gaad'. Det war jen Ravmørk øwer det hiele, og a laa' æ Hejst' dje' Temm' nied i æ Vogn og lod dem fuldstændig skjøtt' dem sjel i den Hoef, te a skuld' vælt' og brækk' æ Hals. A tint æ hiele Vej saa læng' a kjor: Nu er du en Kjeltring for Gud og Mennesker; nu blywer du saat og kommer i æ Towthus, og *det* er æ jo ogsaa, De er kommen for aa sej mæ?

NØRHOLM. Nej vist ikke nej, Hr. Rævsgaard! Jeg vilde kun gjøre Dem opmærksom paa Faren. Men De har dog sagtens Venner, der baade vil og kan hjælpe Dem? Det gjælder kun om, at her handles hurtigt, før Sagen kommer ud imellem Folk.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja hwem tror De, der vil hjælp' mæ'.

NØRHOLM. Aa, jeg tænkte om f. Eks. ikke Ræber — —

WOLLE RÆVSGAARD. Ræber!?

NØRHOLM. Ja, han har jo dog faaet de fleste af Pengene baade denne Gang og tidligere.

WOLLE RÆVSGAARD. Den fjedted Stod'er! Haar De nowtid' hør, te han haar hjulpen nue uden aa æ Dyn' og i æ Halm?

NØRHOLM. Naa, saa er der jo Mads, Svigersønnen.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, ham haar a ogsaa gued nok tint ved som den jennest', der kund' vær' Taal' om.

NØRHOLM. Jeg tror sikkert, det var *hans* Vogn, der holdt heromme ved Møllen med et Læs Grutning; De skulde lade en af Deres Folk løbe derom og se efter, om han ikke selv var der.

WOLLE RÆVSGAARD (gaar til Kjøkkendøren og kalder): Fip!

BITTE FIP (ind). A tytt', du raaft ad mæ. Haar du nøj, du vil mæ?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, løb lig' om te æ Møll' og si atter, om ett Mads skuld' vær' der; og hwis han er der, saa bed ham om aa komm' te æ Dar i en Snaarhied.

BITTE FIP. Aa, du haar aaltid nok aa jav' jen atter! Nu skuld' a hat æ Unnen færdig.

(Fip ud.)

NØRHOLM. Ja Mads det er en Mand, der er over sine Sager.

WOLLE RÆVSRAAGD. Ja, der er ingen small' Stejer.

NØRHOLM. Blot han nu ikke stiller sig paa Bagbenene, for det er en Karl, der ved, hvad Penge er værd.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, slaar *han* æ Haând af mæ, saa haar a ett andt aa grif' te end aa hæng' mæ sjel.

NØRHOLM. Aa, Snak, Rævsgaard. Der kan

findes Udveje, ingen har tænkt paa. Hovedsagen er som sagt, at der handles gesvindt.

MADS (ind, klædt som Vognkusk, med Bødeklude og Sækkelærredsforklæde). Goddaw i Herrens Navn, og Gud bewor' wor Indgaang og wor Udgaang!

Vil du snakk' med mæ, Wolle?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, Mads; du maa ett find' æ underle, men a er da kommen i en sær faale Forlejenhid; derfor war æ, a vild' gjør mæ saa fri aa spørg', om du ett for gammel Venskabs Skyld og i Jesu Christi Navn vild' læ' mæ en Haând lig' nue faa Daw'?

MADS. Er æ Peng', der er Taal' om?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, aaeja; a er kommen i Baagstaând; men du *skal* ett kom te aa fortryd' æ, om du hjælper mæ terett'.

MADS. Ja manne Tak, det er saa møj godt, det. Men en Swigersøn — han skuld' jo da snaarere ha' Peng' end ud med Peng', nær Ret skuld' vær'; søen haar a da aaltid forstavn æ.

Hvor stur er da di' Betryk?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja si, a wanter jo lig' jenle 4000.

MADS. Fir' Tusind! Ih, kjere himmelske Fader; hwor skuld' a faa *dem* fræ! Og hwad vil du gjør' med aall' de Peng'. Fir' Tusind! A tror, æ Mand primer!

Haaj æ endda wot — for a vil sej' — fir' Hunder, det haaj en wal kommen øwer. Men det her! — — Nej, nej, nej! Snak aalle te *mæ* om det!

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, men bette kjære Mads, saa gaar a tegrund'!

MADS. Hwad gjør du?

WOLLE RÆVSGAARD. A gaar i æ Towthus. — — Det er æ Mejeri . . . !

MADS. Haar du tavn aa æ Kass'?!

WOLLE RÆVSGAARD. Ja.

MADS (forfærdet). Jamen saa er du jo rungenired! Og det er dæ, der haar lowed mæ di' Gaard kwit og fri, hwad Daa a vild' ha' en, nær a vild' ta' di' Dætter! — A haar nok hør' fræ anden Sid', te hwad *du* saa', det skuld' en putt' i si' Udelomm'; men a troed endda ett, te du war saa laant nied' paa æ Brink med di' Sager. Men søen gaar æ enhwer, der ett ta Frelseren med sæ i si' Gjerninger. A tytt' nok, te Worherre og Frelser hwisked mæ i Øret, te den Forlowels' war ett atter *hans* Villi'. A troed læng', te du ajted at træde den trange Sti til Omvendelse, men atter hwad du nu fortæ'ler, saa sir a, te det er paatid', en kommer hérfræ, for det er ikke Guds Aând, men Belials Aând, der regenirer her i æ Gaard.

A rister Støvet af mine Føder.

NØRHOLM (der har løbet urolig frem og tilbage under denne Samtale). Ryst saa med det samme Halmen af Deres Træsko og Skidtet af Deres Klæder; men opsæt det, til De kommer udenfor; der kunde ellers let blive altfor snavset herinde.

MADS (mod Nørholm). A gaar, for I skulle ikke dwæle i de ugudeliges Forgaarde eller i de uomvendtes Pawlowner, siger den Herre Zebaoth. (Til Wolle Rævsgaard.) Vil du hels' di' Dætter og sej', te mi' Samvittighid forbyder mæ at ægte en Pige, hwis Fader aabenlyst nedtræder Guds rene og hellige Bud.

Og bed saa din Frelser om, te han snaarest maa hjælp' dæ ud af den Badulje!

(Gaar.)

WOLLE RÆVSGAARD. Nu er a levired! — Mæ arme Mennesk'!

NØRHOLM. Ja, det er i Nøden, man prøver Vennerne.

WOLLE RÆVSGAARD. Det haaj' a aalle troed om Mads.

NØRHOLM. Ikke det! Da har jeg saagu aldrig troet andet. Et Menneske, der i den Grad rutter med gudelige Floskler, ham tror jeg ikke over et Dørtrin.

(Fip kommer ind.)

WOLLE RÆVSGAARD. Hwad skal *du*, Fip?

FIP. Aa, det er den sølle jen, ham Per Søwren, der staar herud og hejster for at faa dæ i Taal'. Han sejer, han haar Boj te dæ.

WOLLE RÆVSGAARD. Ih, læd ham da komm' ind.

(Fip aabner for ham.)

PER SØWREN (ængstelig frem da han ser Nørholm). Bav, bav! Er der saa stur' fremmed! Ja a ajter saamænd ett nø' Uskikkelehid. *A* haar Ærind'.

WOLLE RÆVSGAARD. Hwad er da *di'* Ærind', Pejr?

PER SØWREN. Jow, hør ikkuns nu. A war kommen herøwer te æ Mejerist, mi' Søstersøn I ved — aa, hwor haar *han* gued' Daw', den Kaa'l! — Nu, saa sejer han te mæ: Morbror, sejer han — for han kalder mæ aaltid Morbror, og han forajter ett den fatte, for det han sjel er kravlt i æ Vejr — kan du ett rend' øwer te Hegnsgaard med en Brev for mæ, sejer han. Jow, sejer a, det faar a wal, nær du vil swor mæ te æ Fjol saa læng', og du vil lov' mæ, te æ Mand ett hiel rywer æ Hued af mæ. (Søger i Frakkelommen efter Brevet.) For du hower jo nok sidst, Wolle, da war du ildworre[1]), og da gav du sgu mi' Fjol en slem Singeldus; a haaj nær aalle faat en kaldt te Lyd mir. I Daa sier *du* jo næjsten ud, som war æ *dæ*, der haaj faat di' Fjol slavn i Stykker!

(Wolle ta'r mod Brevet og rækker til Gjengjæld Per Søwren en Krone.)

PER SØWREN. A haar faat mi' Betaling.

---

[1]) galsindet.

WOLLE RÆVSGAARD. Det kan være det samm', Pejr, ta' du kuns, hwad a byder dæ.

PER SØWREN. Ja men, Jøsses, en hiel Krown', en hiel Krown'! Haar du nu ogsaa Raad te æ, Wolle. (Mumler videre, mens han gaar mod Døren): Jøsses, en hiel Krown'!

WOLLE (læser).

NØRHOLM. Var det fra Visti Andersen?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja.

NØRHOLM. Naa, hvad skriver han?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, nu er hunderogølle ud'. Mi' Daw' er tal'.

NØRHOLM. Aa, Snak dog! — Hvad siger da Brevet?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, der staar, te æ Mejeri er øwerrend af Folk, der vil ha' dje' Maanedspeng'. Især skal æ Husmænd vær' rejn iband'. Det war jo ogsaa dem, der arbed imud mi' Valg.

NØRHOLM. Javel; paa den anden Side er det jo ogsaa dem, der trænger haardest til Skillingerne.

WOLLE RÆVSGAARD. Han skrywer, te der war en Flok der lig' nu, som saa', te de vild' komm' ijen imaatidle', og war der da ett Peng' te dem, saa vild' æ blyw' meld' te æ Øwrighied.

Er der saa anner Udvej' for mæ end aa gjør en Ulykk' paa mæ sjel?

NØRHOLM. Lad nu den taabelige Snak fare! Hvad vilde De opnaa derved andet end at ligge som en Bedrager i Deres Grav med et ruineret Hjem og en skammet Familje ovenpaa Dem.

Nej, som jeg siger, der er maaske *endnu* en Redning, een eneste.

Jeg tænker paa Mejeristen.

WOLLE RÆVSGAARD. Paa Visti!

NØRHOLM. Ja.

WOLLE RÆVSGAARD. Ved De da ett, paa hvad Fued vi staar med hinaân?

NØRHOLM. Jeg ved — fordi jeg saa det — hvilken Behandling De gav ham i Fjor i denne Stue. Jeg sa' dengang ikke noget til det, fordi det ikke er min Vane at blande mig mer end nødvendigt i andres Sager. Men jeg husker, at jeg var meget pinligt berørt deraf, fordi det gik ud over en dygtig Karl, der umuligt kunde ha' generet ved Deres Bord.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, det kan jo vær', a gik forvidt i mi' Hidsighied. Baagatter er en aaltid klog.

NØRHOLM. Ja, De gik *altfor* vidt, Hr. Rævsgaard. Det kan være galt nok at saare en Mand, der er udgaaet fra de bedrestillede; men det er tifold værre at krænke et Smaamandsbarn; de glemmer det aldrig. De er anderledes ømtaalelige, hudløse, æresprikne end vi andre. Fordi de har mindre at værge om, værner de det til Gjengjæld med langt stærkere Energi; deres Forfængelighed, deres Æresbegreb — naar de duer noget! — gaar langt dybere i dem end i os. Det er som en indgroet Negl, der smerter ved det mindste Tryk. — Jeg siger Dem derfor, at gaar den Plan itu, som jeg nu skal tillade mig at fremsætte for Dem, saa er det ene og alene Deres fordømmelige Optræden ved denne Lejlighed, der bærer Skylden for det.

WOLLE RÆVSGAARD. Jamen hwordan kan De nu egentlig tro, te Visti kan udrett' nøj i den her Sag?

NØRHOLM. Visti bærer i dette Øjeblik Deres Skæbne i sin Haand. — Han har holdt af Deres Datter gjennem mange Aar, men De har kjæmpet mod dette Forhold som en rasende i Haab om at rejse Deres Gaards sunkne Aktier ved Hellig-Madses Arvesølv. Nu er *den* Forhaabning gaaet rabundus. Siden det hellige Skabilken gik ud af denne Dør, er

Deres Datter fri. Nu kommer det kun an paa, om Vistis Godhed for hende er stærkere end hans Had til Dem. Er den det, da er *De* reddet.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja men, de 4000 inden i Maân! Hwor skal *de* komm' fræ?

NØRHOLM. Som Formand for Egnens Sparekasse er jeg vidende om, at Mejeristen har en Sparekassebog paa 2000 Kr.; desuden er han saa vel estimeret, at *han* inden Aften med Lethed vil kunne rejse Resten af Pengene, hvad De paa Sagens nuværende Standpunkt ikke kan.

Det er derfor mit Raad, at De hurtigst muligt skal lade spænde for og lade Deres Karl kjøre over og hente ham.

WOLLE RÆVSGAARD (grundende). I Guds Navn da! (Aabner Vinduet til Gaarden og raaber) Anders! (Stemme udenfor): Ja!

WOLLE RÆVSGAARD. Kom ind lidt! (Anders ind). Hør, ta' de tow brown' og kjør øwer te æ Mejeri og hels Visti — fræ *mæ* —, du helser fræ *mæ* — og sejer, te han maa *endele* ta' med dæ. A haar nø møj vigtig aa snakk' med ham om. Hører du?

ANDERS. Ja, a haar hør' æ.

WOLLE RÆVSGAARD. Men pas paa den treaars; hun er nøj rej for æ Stjat. Og læd æ saa gaa i en Snaarhid.

ANDERS. Ja, a skal saagu ett dryw' æ Vej ind. (Gaar).

WOLLE RÆVSGAARD (til Døren og raaber). Men ta' ett æ Arbedsfjervogn; ta' den, vi fik lakired op, og leg de nøj Hynder paa! (Lukker atter Døren. Til Nørholm mens han dog stadig holder Øje med Karlen ude i Gaarden). Hvad om han nu er tavn ud!

NØRHOLM. Nej, ved den her Tid er han sikkert hjemme.

WOLLE RÆVSGAARD (aabner atter Vinduet og raaber

ud til Anders). Tag ett *de* Sel'er! Du ved jo, hwor de anner er.

ANDERS (udenfor). Er de ett gued' nok. En skuld' sgu tro, a skuld' hen aa hent' Kongen.

WOLLE RÆVSGAARD. Gjør som a bed dæ! Og læ' æ gaa fræ æ Haând!

(Lukker Vinduet. Pavse. Lidt efter Piskeknald og Vognrummel).

WOLLE RÆVSGAARD. Nu kjor' han. A vil ett ha' nø Row øwer mæ, inden han er her ijen.

NØRHOLM. Der er aldeles ingen Grund til at frygte for, at han ikke skulde ta' med. Tilmed da De lader ham hente i Deres bedste Kjøretøj. (Efter en Pavse). Sig mig, Hr. Rævsgaard, ved Deres Kone eller Datter noget om Sagen?

WOLLE RÆVSGAARD. A tror ett, de haar faat Nysmaal om æ inu.

NØRHOLM. Saa sig dem ikke noget. Hvorfor skal de blandes i det — om det kan undgaas.

(Ny Pavse. Wolle Rævsgaard søger mod Døren).

NØRHOLM (ser mistænksom efter ham). Hvor gaar De hen, Rævsgaard?

WOLLE RÆVSGAARD (forpint). Aa, a ved æ snaar ett. A er saa sær ved æ, te a vild' ønsk', te a kund' *søkk'* i æ Jurd og blyw' der med det samm'.

NØRHOLM. Mand Dem dog op, Rævsgaard. Der er jo Haab endnu!

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, ja, ja! A gaar udenfor og sir atter æ Vogn.

NØRHOLM Jaja. Men De tænker ikke paa dumme Streger?

WOLLE RÆVSGAARD. Nej! — Aa, ja, ja, ja! (ud).

(Et Øjeblik senere).

ESPER VØVTRUP. Ih, Goddaw, Hr. Nørholm! Naa, saa det stur Haardku'n haar søjt sammel i den her Hjørn' aa æ Bøj; aaeja, hwor *møj* er, vil *mir* te.

NØRHOLM. Saa er det formodentlig af den Grund, at *De* kommer?

ESPER VØVTRUP. Ja, det kund' sgu hjælp' nøj, om a mødt mell' æ Herremænd med *mi'* Fjerdingkar.

NØRHOLM. Naa, det er jo ikke Hartkornet, man lever af.

ESPER VØVTRUP. Nej, det er sgu skidt aa lav' Brød aa. Det kan a si paa mi' Nôbo her. *Hans* Mark er, misæl, ved aa komm' ind i en sølle Behandling. Hworden Fanden er æ nu ogsaa, han gaar og moger med æ. *Han* legger Kartofler, nær enaaen er ved aa tænk' paa aa ta'em op. Og saa søne Pilliker te Hejst', han kyrer aa grasser[1]) mej! A vild' misæl skamm' mæ ved aa legg' en Tæmm' paa'em.

NØRHOLM. Nej, det er jo ikke som i fordums Dage paa Hegnsgaard; da var der Race i Rævsgaards Besætning.

ESPER VØVTRUP. Nej! der er bløwen Adskjel. Haar De sit paa den Knapstrupper, han fæk i sidst' Wolborre Markend?

NØRHOLM. Nej.

ESPER VØVTRUP. De haar ett laa' Mærk' te, hworden en løver paa æ Skanker. Det er mi' Salighid aa si te, akkuraat som a vil sej', te en slog Lyng med den jen' Bien og graved Tørv med den'aan.

(Wolle Rævsgaard ind).

ESPER VØVTRUP. Naa, der haar en æ Mand! Saa er æ wal bejst en faar si' Lu' aa.

(Fjerner ironisk Huen).

WOLLE RÆVSGAARD (siger intet, men gaar tværs over Gulvet mod den anden Dør).

ESPER VØVTRUP. Hør, Wolle, a war gavn her øwer, om ett du kund' laan' mæ di' Hejstryw', for min er misæl gavn i Bork[2]).

---

[1]) knokler. [2]) itu.

WOLLE RÆVSGAARD (i Døren). Ta'en, ta'en — om du kan find'en!

(Ud).

ESPER VØVTRUP. Hwad Fanden gik der af *ham*, søen som *han* hænd' med æ Ører?

NØRHOLM. Aa, der kan jo altid være *noget*, der trykker.

ESPER VØVTRUP. Er æ æ Kwot ijen?

NØRHOLM. Maaske.

ESPER VØVTRUP. Ja, det gaar en Brøl'gaang med Wolle. (En Vogn rumler ind i Gaarden). I, tho det war jo æ Mejerist. Er han kommen ud aa kyr' i Stads i Wolle Rævsgaards Vogn. Det er sgu vis' aalle passired ham far.

Ja, den Kaa'l, ham skuld' han sgu' læ ta' æ! Han haar læng' gavn og smisked' atter æ Dætter, og han skuld' sgu læ' æ Pig' faa hinne Villi' med den, hun kan lid'; og saa læ' den naaen Sluri[1]) gaa; det vild' a misæl gjør, om det var *mi'* Dætter. Mads kan vær' gued nok, men det er da en sølle Slunder; og saa den her øwerdrøwen Hellehid, det er da nø lied nøj.

Nej, ham der (nikker ud i Gaarden), han skuld' sgu snaar sætt' Hegnsgaard i Matrikel!

Naa, men a maa ud og find' den her Himstrigims, for a haar sgu tront[2]).

(Ud).

(Wolle Rævsgarrd og Visti kommer samtidigt ind fra forskjellige Sider; de mødes midtvejs og hilser stivt paa hinanden som Parlamentærer fra to fjendtlige Magter).

VISTI *Du* vil snakk' med *mæ*?

WOLLE RÆVSGAARD. Jow, det vild' a.

VISTI. A troed' næjsten, vi tow haaj aasnakked for aall' Daw'.

WOLLE RÆVSGAARD. Ja, søen kan æ jo imell'staând' føj' sæ anderledes, end en sjel haaj tint.

---

[1]) Dosmer, slusket Mandfolk = Slunder. [2]) travlt.

VISTI. Er æ om Mejerisager?

WOLLE RÆVSGAARD. Ja; vis er æ det..

VISTI. A kund' tink' æ. Det er ogsaa paa æ hyw' Tid, om det skal nytt nøj'. Og *Snak* kan ett gjør' æ ret læng'.

Sej mæ, hworden det kan vær', te du i Guer et betald' æ Folk dje' Peng'?

WOLLE RÆVSGAARD. For a haaj'em ett.

VISTI. Det vil sej', du haaj hat'em, men haaj gin 'em ud atter di' egn Beram.

WOLLE RÆVSGAARD (tier).

VISTI. Mon du rigtig haar tint ved, hwad det betyder ett aaljen' for dæ sjel, men ogsaa for mæ?

WOLLE RÆVSGAARD. For dæ? Hwor kan den Ting komm' te aa rør' *dæ*?

VISTI. Naa, det tror du ett? Du haar ett skinked det en Tank', te a kund' komm' te og staa i en twetydig Lys ved den Histori'? — Da kan a sej' dæ, te der er mir' end jen, der haar mummelt om, te søne nøj ett godt kund' gaa for sæ heller uden *mi'* Vidend' og Villi'. Og søne Beskyldninger vil a ett ved aa aa sej'. Den Guedhid, a haar mødt ved *dæ*, er ett af den Slav', te a skuld' gaa hen aa sætt' mi' Rygte øwerstyr for aa dækk' øwer *dæ*. Det war derfor paa Tid', te du saa dæ om atter æ Peng'; for det kan a sej' dæ, te er de ett betald' inden i Maân — — ja, a behøwer jo ett aa sej' mir'; du haar jo faat mi' Brew?

NØRHOLM (træder nu hen til de to). Hør, mine gode Mænd, ad den Vej kommer De aldrig til nogen Forstaaelse men gjør bare hinanden ondere og bitrere.

Tillad mig at gjøre et Forsøg paa at mægle Dem imellem. Jeg ved, jeg allerede har Hr. Rævsgaards Billigelse og haaber paa, Hr. Visti Andersen, at De ogsaa giver mig Deres, da det jo dog næppe er Deres Hensigt for enhver Pris at bringe Deres gamle

Husbond i Tugthuset, selv om De muligvis kunde ha' adskilligt at bære Nag til ham for. — Vel, Hr. Andersen?

VISTI. Nej, a skal med Fornywels' laan' Ør' te, hwad Proprietæren kan ha' aa sej' i den Sag.

NØRHOLM. Godt! Maa jeg da begynde med at sige Dem, Hr. Andersen, at der er sket noget her i Dag, som muligvis kunde faa en afgjørende Betydning for hele Deres Stilling til Sagen.

VISTI. Hwad er da det?

NØRHOLM. Det er, at Mads Nielsen har hævet sin Forlovelse med Frk. Rævsgaard.

(Der gaar en Trækning af behagelig Overraskelse over Vistis Ansigt).

VISTI. Naa—aa! Men a kan i Grunden ett si, hwad det kommer den her Sag ved.

NØRHOLM. Ikke det? De lader lidt tungnem i Dag, Hr. Visti Andersen; det ligner Dem ikke. — Jeg maa da søge, om jeg ikke kan trænge ind til Deres Forstaaelse ad anden Vej.

De ved, Hr. Andersen, at jeg var til Stede den Dag for nu snart et Aar siden, da Hr. Rævsgaard viste Dem ud af sit Hus paa en Maade, som — det indrømmer jeg — maatte krænke Dem lige til Hjerteroden. (Visti bider sig i Læben). At *jeg* misbilligede Udvisningen, kan vel i denne Forbindelse være Dem nogenlunde ligegyldigt, men jeg ved, at endogsaa Hr. Rævsgaard tit har ønsket det ugjort.

WOLLE RÆVSGAARD. Jow, a gik for vidt.

VISTI. Ja, det siger du nu, da — —

NØRHOLM. Tøv lidt, Hr. Andersen. Naar De nu hører af Hr. Rævsgaards egen Mund, at han fortryder sin Optræden og beder Dem om Tilgivelse — — —

VISTI. Det sidst' haar a ett hør nøj te.

NØRHOLM (vender sig mod Wolle Rævsgaard). Jamen, det ved jeg, Hr. Rævsgaard gjør.

(Wolle Rævsgaard tier).

VISTI. Ja, da kund' æ vær' lisse raar' aa hør' æ aa æ Mand sjel.

WOLLE RÆVSGAARD. A sejer, som aa saa' far, te det er møj muligt, a gik forvidt; og haaj æ wot i Daa, haaj a optrajn paa en naaen Maad'.

NØRHOLM. Det er jo dog Indrømmelse nok, Hr. Andersen. Lad os endelig ikke hænge os i Ord!

VISTI. Ja men a maa ha' *fuld* Oprejsning. Her er ett nøj aa slaa aa paa!

NØRHOLM. Er det dog ikke den største Oprejsning, Manden kan yde Dem, at han fortryder sin Uret imod Dem; desuden tilbyder han Dem sin Datter, Gaarden, Ejendommen, kort sagt alt, hvad De den Gang paa en saa haanende Maade joges bort fra. Til Gjengjæld forlanger han kun, at De skal staa ham bi, saa han kan slippe om ved denne kompromitterende Sag uden Æresafkortelse. Og det kan De ved et Offer, som De sandelig maa bringe, om ikke for Hr. Rævsgaards saa for den Kvindes Skyld, som De jo dog elsker, og hvis Far De sandelig ikke maa bringe Vanære over.

VISTI Ja, Hr. Nørholm, De ser vistnok Sagen lidt for møj fræ Wolles Standpunkt. A næjter ett, te a holder af Trine, ogsaa mir' end af nue anner Mennesk', men a er da heller ett en søen Pjalt, te a vil ha' hind' for enhwer Pris. Og det, du gjord *mæ* den Daa — ja a sejer dæ, Wolle, det vild' vær' en *mild* Straf, om a lod dæ gaa i æ Towthus for æ!

Det haar pint mæ ved mi' Arbed' tidle og silde; der gik ett en Daa, hwor ett a tint paa'et. A kund' vær' saa glaad, a *være* vild' — kam *det* mæ i Tanker, te du haaj javed mæ ud af di' Stow' som en Hund, mens kjend' og ukjend', ung' og gammel saa paa æ — den Præjst, der haaj komfemired mæ, og den Pig', a holdt aa som ingen anne i Verden — ja, saa

kund' æ Vred' *vild'* op i mæ, saa a kund' ha' slavn dæ i di' Stjern[1]), te du kund' ha vælt' ved æ!

NØRHOLM (med sin Haand paa Vistis Skulder). Skal vi nu ikke kaste Sand paa disse gamle Krænkelser!

VISTI. Det kan De sajtens sej', Hr. Nørholm; for den Slaw' kund' aldrig ramm' jen af Dje's. Det blywer altid laa' hen for aa' bruges imud vianner, der kommer nidfræ. Vi er som prikked med Naal' fræ smo aa, lig' fræ wor Skueltid og op, saa læng' vi løwer. Nue glemmer letter' end anner. A haar aaltid hat wanskele ved æ. Og saalæng' Wolle Rævsgaard ett ka' byw' sæ saa møj, te — — —

WOLLE RÆVSGAARD. A haar jo saa dæ, te a fortryder æ, hwad vil du mæ da mir'?

VISTI. Kan du ett rækk' mæ di' Haând paa æ, saa er æ ett møj bevendt med di' Fortryden.

NØRHOLM (hvisker). Rævsgaard, De maa gi' ham Haanden, som han forlanger, ellers er De fortabt.

WOLLE (rækker nølende Haanden ud).

NØRHOLM. Lad saa alt gammelt Nag være forbi. Og lad os nu komme til den egentlige Sag.

De ved, Hr. Andersen, hvor uheldigt Hr. Rævsgaard i Øjeblikket sidder i det. Han har brugt 4000 Kroner af Mejeriets uden i Øjeblikket at være i Stand til at betale dem tilbage. Med de Fjender, han har mellem Andelshaverne, er han om en Hals, hvis ikke *De* hjælper ham.

VISTI. *A* hjælper *ham?*

NØRHOLM. Ja, det baade *maa* og *skal* De.

VISTI. Ejer a de 4000 Kr., som a kan dækk' *ham* mej?

NØRHOLM. De skal ikke være alene om Tabet. *Jeg* vil hjælpe, og jeg skal søge at formaa et Par

---

[1]) Pande.

til det samme; men De maa endnu i Aften ofre de 2000 Kr., De har staaende i vor Sparekasse. Resten skaffer jeg saa til Veje.

VISTI. De 2000 spiller osse en star' Rolle for mæ end de vild' spill' for Dem. De er spaared' sammel ved 2—3 Aars streng' Arbed'. Og hwad opnaar a saa for'em?

NØRHOLM. Som jeg sa' før, faar De først og fremmest Hr. Rævsgaards Datter, som De jo elsker?

VISTI. Ja, det gjør a; men hind' war a jo da endlemaal saa halles vis' paa i Forvejen.

NØRHOLM. Naa, var De det! — Ja, saa faar De Gaarden her; ikke sandt, Hr. Rævsgaard? Deri har jeg jo dog ikke misforstaaet Dem?

WOLLE RÆVSGAARD. Nej, æ Gaard og æ Dætter — det skuld' jo da gjan føl'es ad. Anderledes haar a aalle tint.

NØRHOLM. Er det Dem endnu ikke nok, Hr. Andersen?

VISTI. Ja, hwad tho, æ Gaard — — — Hwormøj er der wal tebaag' aa'en, nær enhwer kræwer sin?

NØRHOLM. Aa, der er sikkert endnu et godt Bid tilbage. Ganske vist er Sagerne i Øjeblikket ikke i den bedste Gjænge, men kommer der et Par energiske Hænder til, der forstaar at spænde den rette Hest for Hamlen, saa kan Stolperne paa Hegnsgaard stives af endnu. Men det *er* ogsaa i den 11te Time. I Morgen er det for sent.

VISTI. Naa, er *det* saa en Aftaal', te a faar æ Gaard imud aa indskyd' de 4000?

NØRHOLM. Endnu et: Det er jo en Selvfølge, at De gi'r de gamle en hæderlig Aftægt?

VISTI. Ja, det forstaar sæ. A haar ett tint aa slaa ind paa Wolles Praksis og kyl' ham og hans paa æ Dar, for det *a* fæk æ Gaard.

NØRHOLM. Giv saa hinanden Deres Haand paa det! (De rækker atter hinanden Haanden over Bordet). Nu har De Grund til at være glad, Hr. Rævsgaard. — Tak, Hr. Andersen!

Nu synes jeg, det kunde være paa Tide at lade gaa Bud efter Frk. Rævsgaard; hun er dog formodentlig ogsaa en Smule interesseret i Sagen.

WOLLE RÆVSGAARD (halvt oprømt). Ja, da war æ sand'. Hind' kund' vi misæl snaar ha' glemt! (Kalder ud i Kjøkkenet.) Trine! Aa, kom indenfor en jenle Ywblik!

TRINE (ind; ser forbavset fra den ene til den anden; henvendt til Visti). Men, Jøsses, hworden gaar *det* te, te du er her?

VISTI. Jow, a haar tavn Mud te mæ. Og a tror snaar, a *er* nok saa walkommen som sidst.

WOLLE RÆVSGAARD. Hmm!

TRINE (i stigende Undren). Men hwad er her gavn for sæ?

NØRHOLM. Sig mig, Frk. Rævsgaard, hvordan vilde De stille Dem til en lille Overraskelse?

TRINE. Jamen hwad er æ, der gaar af jer aalsammel? Faa'r sejer jo slet ingen Ting.

NØRHOLM (gravalvorlig). Deres Fæstemand Hellig Mads, født Nielsen, har hævet Forlovelsen med Dem og opsagt Dem Huldskab og Troskab!

TRINE. Det *er* da Løwn! (styrter hen mod Faderen). — Er æ sand', Faa'r?

WOLLE RÆVSGAARD (sagte). Ja, vis er det!

TRINE. Saa *haar* a heller aalle wot saa glaad i mi' Daw'!

NØRHOLM. Det var jo overordentlig heldigt; ellers, ifald De havde været altfor bedrøvet, havde Deres Far sørget for en til at trøste Dem. Jeg mener Visti Andersen der.

TRINE (i Ekstase). Nej, *haar* Faa'r gin hans Mind'!

